

ÚSTŘEDNÍ KONTROLNÍ A ZKUŠEBNÍ ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÝ

Výroční zpráva

2020

OBSAH

ÚVODNÍ SLOVO

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Základní identifikační údaje

Organizační struktura

Rozmístění pracovišť

Přehled základních činností

Personální oblast

Ekonomické a majetkové údaje

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

VZTAHY S VEŘEJNOSTÍ

AUDIT

VÝSLEDKY KONTROLNÍ A ZKUŠEBNÍ ČINNOSTI V JEDNOTLIVÝCH OBLASTECH

Hnojiva a půda

Odrůdy

Osivo a sadba

Trvalé kultury

Ochrana proti škodlivým organismům

Přípravky na ochranu rostlin

Dovoz a vývoz rostlin

Krmiva

Ekologické zemědělství

Národní referenční laboratoř

ÚVODNÍ SLOVO

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

právě jste otevřeli další výroční zprávu o činnosti Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského (ústav). Tentokrát za složitý a velmi zvláštní rok 2020. Naše práce byla výrazně ovlivněna pandemií Covid-19, a to zejména v rozsahu činností. Některé z nich musely být z důvodu pandemických opatření omezeny. Změny se dotkly organizace práce, kdy jsme museli vytvářet týmy tak, aby v případě výskytu nákazy zůstala činnost zajištěna. Zároveň se však posílil způsob elektronické komunikace, jak v rámci ústavu, tak i vůči veřejnosti.

Pokud byly některé kontrolní a další odborné činnosti omezeny, jiné byly naopak bez ohledu na pandemii svým rozsahem výrazně navýšeny. Šlo zejména o pokračující kalamitní přemnožení hraboše polního. Naši inspektoři prověřili 143,7 tisíc hektarů a kalamitní výskyt potvrdili na 112,4 tis ha pozemků. Dále zejména v souvislosti s kůrovcovou kalamitou a vývozem dřeva vzrostla vývozní rostlinolékařská šetření o 35 % (18.895 případů).

Pokud jde o vnitřní činnost úřadu, rok 2020 byl prvním rokem, kdy fungovalo spojení rostlinolékařské inspekce a inspekce osiv a sadby do jediného útvaru. Hlavním smyslem tohoto kroku bylo odstranit duplikace a sloučit podobné odborné a kontrolní činnosti v oblasti certifikace osiv a sadby a zdraví rostlin. Cílem je také postupné dosažení zastupitelnosti (dříve oddělené) terénní inspekce v míře, která zajistí udržení potřebné odbornosti inspektorů. Tím dojde ke zjednodušení procesů na interní úrovni, vůči klientům ústavu a následně k lepší logistice, úspoře nákladů a snížení administrativy.

Novým úkolem, kterým nás v roce 2020 pověřilo Ministerstvo zemědělství ČR, bylo zajištění kontroly a certifikace konzumních brambor a výrobků z nich v programu kvality Q CZ. Jedná se o nadstandard, který vypracoval Český bramborářský svaz pro pěstitele a zpracovatele brambor s cílem zajistit vysokou kvalitu konzumních brambor a výrobků z nich. K tomu bylo třeba připravit vnitřní organizační změny a získat akreditaci Českým institutem pro akreditaci (ČIA). Takto akreditace byla koncem roku 2020 úspěšně dosažena a v roce 2021 bude celý program spuštěn.

Jsme si vědomi praktických problémů spojených s úbytkem ověřených a účinných přípravků na ochranu rostlin (POR), zejména v oblasti tzv. minoritních plodin. Proto jsme zřídili pozici „Koordinátora pro řešení úbytku POR“ a hned zahájili spolupráci se všemi dotčenými odbornými organizacemi a svazy.

Z oblasti bezpečnost vstupů do potravinového řetězce bych rád zmínil naši odbornou činnost nad rámec obvyklých kontrol.

Jedním z témat, na kterém jsme se podíleli, je sledování bakteriálních kmenů rezistentních k antimikrobikům a navržení vhodného způsobu monitoringu rezistence v půdách. Byl zorganizován modelový pokus, který zahrnoval sledování přežívání *E. coli* v kejďě prasat a v půdě. Bylo prokázáno přežívání *E. coli* s genem rezistence ke kolistinu v kejďě po dobu 5 týdnů a v půdě po dobu 4 měsíců od aplikace kejdy.

Dále jsme ověřovali rizika kontaminace mikrobiologickými patogeny polní produkce při použití nehygienizovaného čistírenského kalu na zemědělské půdě. Kontaminace nežádoucími mikrobiologickými patogeny při použití kalu nepředstavovala v podmínkách námi provedených polních a nádobových pokusů ani při provedeném terénním šetření významnější riziko.

Pandemie Covid-19 významně omezila možnost realizace mezinárodních projektů (Moldavsko, Bosna a Hercegovina, Gruzie), a to pouze na on-line formu. Významně bylo omezeno i připomenutí Mezinárodního roku zdraví rostlin. Nicméně proběhla facebooková fotosoutěž, která byla základem podzimní výstavy „Zdraví rostlin ve fotografii“ na střeše Národního zemědělského muzea (NZM) a byli jsme hlavním odborným garantem pro ještě probíhající výstavu NZM „Lékaři rostlin“.

Závěrem mi dovoluji poděkovat všem zaměstnankyním a zaměstnancům za to, že i za tak složitých podmínek roku 2020 nebyla odborná činnost ústavu negativně ovlivněna či přerušena. Zejména si dovoluji jmenovitě poděkovat zaměstnancům, jejichž dlouhodobá činnost pro ústav byla speciálně oceněna: Kamil Cigánek, Přemysl Fiala, Ivana Ludvíková, Jaroslav Novotný, Markéta Pospíchalová, Monika Rubešová, Tomáš Růžička, Markéta Sedláková, Hana Slezáčková, Jan Šrámek, Jan Uhlík a Roman Zavadil.

Ing. Daniel Jurečka
ředitel Ústavu

SEZNAM

POUŽITÝCH ZKRATEK

AGES – Österreichische Agentur für Ernährungssicherheit
AEKO - Agroenvironmentálně – klimatické opatření
AEO - Agroenvironmentální opatření
AZZP – Agrochemické zkoušení zemědělských půd
BMP – Bazální monitoring půd
BOZP - Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
CEN - Evropský výbor pro normalizaci
CIPAC – Collaborative International Pesticides Analytical Council
CZ – Původ odrůdy Česká republika
ČIA – Český institut pro akreditaci
ČOV – Čistírna odpadních vod
ČSN EN ISO - Česká verze norem ISO
ČZU – Česká zemědělská univerzita
DOM - Dřevěný obalový materiál
DZES – Dobrý zemědělský stav
EFSA – Evropský úřad pro potraviny
ELISA – Enzyme-Linked ImmunoSorbent Assay
ESPAC – English Speaking Pesticides Analytical Council
EU-RLs – Referenční laboratoře Evropských společenství
EZ – Ekologické zemědělství
FTIR – Infračervená spektrometrie s Fourierovou transformací
FVO - Food Veterinary Office
FB - Facebook
GM – geneticky modifikovaný
GMO – Geneticky modifikované organismy
HZS - Hasičský záchranný sbor
CHÚ – Chráněná území
IRM - Interní referenční materiál
ISO - Normy vydané Mezinárodní organizací pro normalizaci
JPP – Jednotné pracovní postupy ÚKZÚZ
JPP AP – Jednotné pracovní postupy ÚKZÚZ – Analýza půd
JPP ZH – Jednotné pracovní postupy ÚKZÚZ – Zkoušení hnojiv
JPP ZK – Jednotné pracovní postupy ÚKZÚZ – Zkoušení krmiv
KHS - Krajská hygienická stanice
LIMS – Laboratorní informační systém
LS – Lesní správa

MB – Moštová bílá odrůda révy
 MM – Moštová modrá odrůda révy
 MPZ ÚKZÚZ - Mezilaboratorní porovnávací zkoušky ÚKZÚZ
 MZe – Ministerstvo zemědělství
 NAP – Národní akční plán pro snížení používání pesticidů
 NAEKO – Navazující agroenvironmentálně – klimatické opatření
 NZM - Národní zemědělské muzeum
 NEZ – Navazující ekologické zemědělství
 NIRS – Blízká infračervená spektroskopie
 NRL - Národní referenční laboratoř
 OAŘK - Odbor auditu a řízení kvality
 ODIA - Odbor diagnostiky
 ODŠOR - Odbor diagnostiky ŠO rostlin
 OdMB – Oddělení mikrobiologie a biochemie
 OdMPZ – Oddělení mezilaboratorních porovnávacích zkoušek
 ODŠOR – Odbor škodlivých organismů rostlin
 OdZPOR – Oddělení zkoušení přípravků na ochranu rostlin
 OES-ICP – Optická emisní spektrometrie s indukčně vázaným plazmatem
 OEZ – Oddělení ekologického zemědělství
 OH – Oddělení hnojiv
 OMPZ – Oddělení mezilaboratorních porovnávacích zkoušek
 OOS - Odbor osiv a sadby
 OVR – Oddělení výživy rostlin
 PAH – Polycyklické aromatické uhlovodíky
 PLO – Přírodní lesní oblast
 PO – Odrůda právně chráněná
 PO - Požární ochrana
 POD – Podnož
 POP – Persistentní organické polutanty
 POR – Přípravky na ochranu rostlin
 QMS - Systém řízení kvality (Quality Management System)
 RASFF - Rapid Alert System for Food and Feed / Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva
 RKP – Registr kontaminovaných ploch
 RKP – Registr kontaminovaných ploch
 RL - Rostlinolékařské/ rostlinolékařský
 RMT – Rapid Mix Test – pekařský pokus
 RTK – Registr těžkých kovů
 SRV – Sekce rostlinné výroby
 ST – Stolní odrůda révy
 SZIF – Státní zemědělský intervenční fond
 SZV – Sekce zemědělských vstupů
 TAIEX – Technical Assistance and Information Exchange
 ÚKSÚP – Ústřední kontrolní a skúšobný ústav poľnohospodársky
 ÚKZÚZ - Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
 VKS - Vnitřní kontrolní systém
 VÚRV – Výzkumný ústav rostlinné výroby
 YARA – Britská společnost, které se věnuje udržitelnému zemědělství a životnímu prostředí
 ZS - Zkušební stanice

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Název	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
Adresa sídla	Hroznová 63/2, 565 06 Brno
Identifikační číslo (IČ)	00020338
Poštovní adresa	Hroznová 63/2, 565 06 Brno
Telefonní spojení	(+ 420) 543 548 111
Adresa elektronické pošty	ukzuz@ukzuz.cz; podatelna@ukzuz.cz
Internetové stránky	www.ukzuz.cz
ID datové schránky	ugbaiq7

Způsob zřízení	Zřizovací listina, ze dne 13. 12. 2013, č. j. 81374/2013-MZE-12142; Zákon č. 147/2002 Sb., o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském), ve znění pozdějších předpisů.
Název zřizovatele	Ministerstvo zemědělství ČR

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský je držitelem certifikátu ISO 9001:2015.

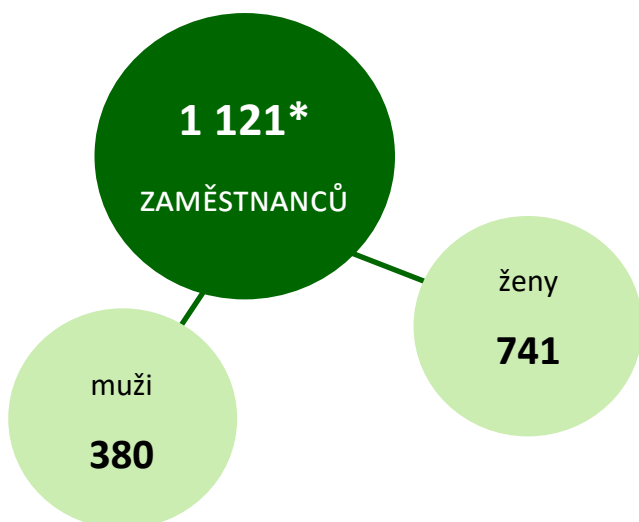
ORGANIZAČNÍ STRUKTURA

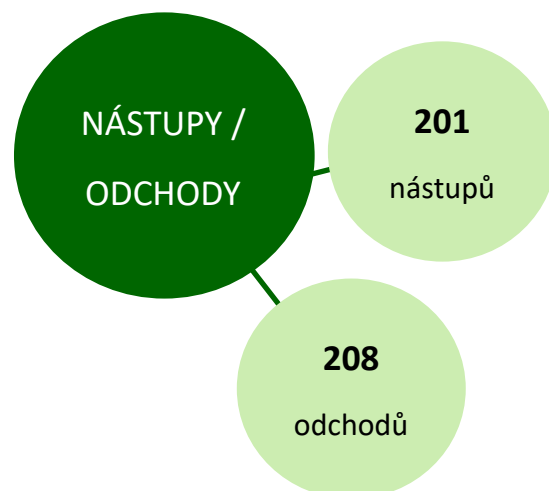
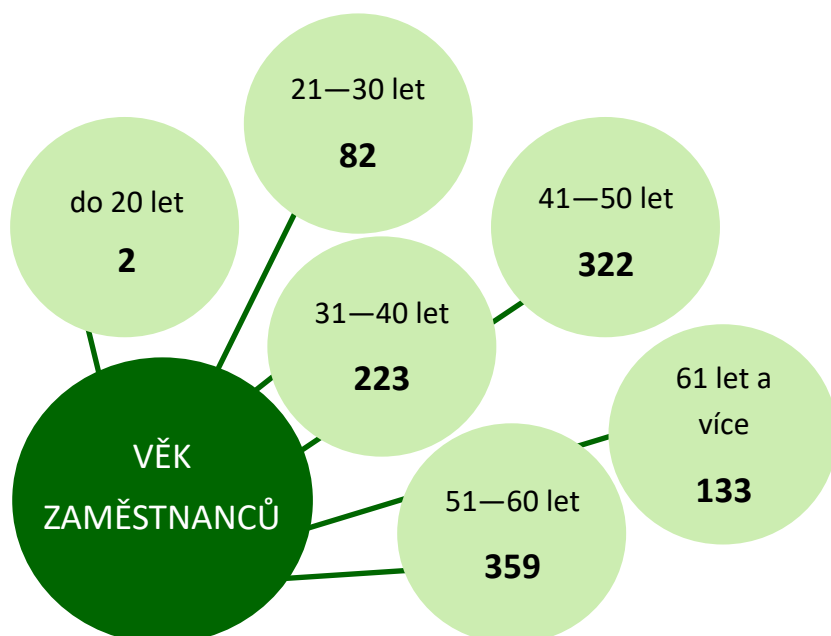
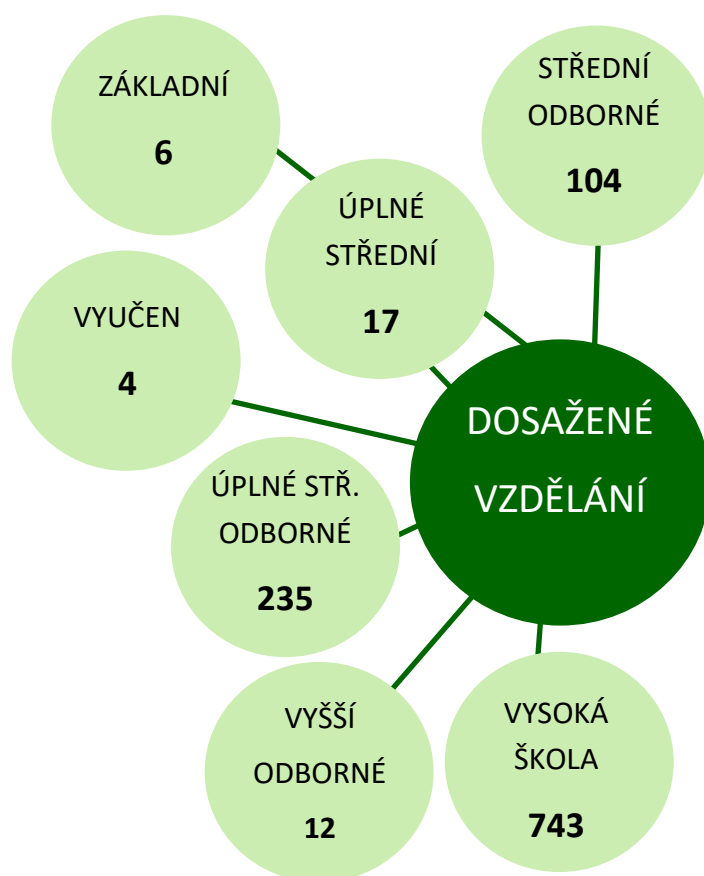
ROZMÍSTĚNÍ PRACOVÍŠŤ

PERSONÁLNÍ OBLAST

**včetně mimoevidenčních stavů a sezónních zaměstnanců*

EKONOMICKÉ ÚDAJE

Rozvaha						
Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, organizační složka státu			IČ: 00020338			
sestavená k 31. 12. 2020						
Číslo položky	A K T I V A	Syntetický účet	Období			
			Běžné		Minulé	
			Brutto	Korekce	Netto	
			1	2	3	4
AKTIVA CELKEM			2 139 364 117,50	1 090 265 751,93	1 049 098 365,57	1 037 000 674,49
A.	Stálá aktiva		2 034 744 261,01	1 090 080 731,95	944 663 529,06	946 166 182,26
I.	Dlouhodobý nehmotný majetek		135 500 378,89	122 078 551,74	13 421 827,15	11 511 080,15
1.	Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje	012	0,00	0,00	0,00	0,00
2.	Software	013	111 002 040,59	97 580 213,44	13 421 827,15	11 511 080,15
3.	Ocenitelná práva	014	0,00	0,00	0,00	0,00
4.	Povolenky na emise a preferenční limity	015	0,00	0,00	0,00	0,00
5.	Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	018	24 498 338,30	24 498 338,30	0,00	0,00
6.	Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek	019	0,00	0,00	0,00	0,00
7.	Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek	041	0,00	0,00	0,00	0,00
8.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek	051	0,00	0,00	0,00	0,00
9.	Dlouhodobý nehmotný majetek určený k prodeji	035	0,00	0,00	0,00	0,00
II.	Dlouhodobý hmotný majetek		1 899 243 882,12	968 002 180,21	931 241 701,91	934 655 102,11
1.	Pozemky	031	127 071 831,44	0,00	127 071 831,44	125 209 468,87
2.	Kulturní předměty	032	12 240,00	0,00	12 240,00	12 240,00
3.	Stavby	021	717 092 928,40	211 654 742,00	505 438 186,40	503 741 353,57
4.	Samostatné hmotné movité věci a soubory hmotných movitých věcí	022	807 239 152,74	509 158 466,78	298 080 685,96	301 512 874,27
5.	Pěstitelské celky trvalých porostů	025	985 697,61	395 754,00	589 943,61	596 153,81
6.	Drobný dlouhodobý hmotný majetek	028	246 793 217,43	246 793 217,43	0,00	0,00
7.	Ostatní dlouhodobý hmotný majetek	029	0,00	0,00	0,00	0,00
8.	Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	042	48 814,50	0,00	48 814,50	3 521 965,59
9.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek	052	0,00	0,00	0,00	0,00
10.	Dlouhodobý hmotný majetek určený k prodeji	036	0,00	0,00	0,00	61 046,00
III.	Dlouhodobý finanční majetek		0,00	0,00	0,00	0,00
1.	Majetkové účasti v osobách s rozhodujícím vlivem	061	0,00	0,00	0,00	0,00
2.	Majetkové účasti v osobách s podstatným vlivem	062	0,00	0,00	0,00	0,00
3.	Dluhové cenné papíry držené do splatnosti	063	0,00	0,00	0,00	0,00
4.	Dlouhodobé půjčky	067	0,00	0,00	0,00	0,00
5.	Termínované vklady dlouhodobé	068	0,00	0,00	0,00	0,00
6.	Ostatní dlouhodobý finanční majetek	069	0,00	0,00	0,00	0,00
7.	Pořizovaný dlouhodobý finanční majetek	043	0,00	0,00	0,00	0,00
8.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý finanční majetek	053	0,00	0,00	0,00	0,00
IV.	Dlouhodobé pohledávky		0,00	0,00	0,00	0,00
1.	Poskytnuté návratné finanční výpomoci dlouhodobé	462	0,00	0,00	0,00	0,00
2.	Dlouhodobé pohledávky z postoupených úvěrů	464	0,00	0,00	0,00	0,00
3.	Dlouhodobé poskytnuté zálohy	465	0,00	0,00	0,00	0,00
4.	Dlouhodobé pohledávky z ručení	466	0,00	0,00	0,00	0,00
5.	Ostatní dlouhodobé pohledávky	469	0,00	0,00	0,00	0,00
6.	Dlouhodobé poskytnuté zálohy na transfery	471	0,00	0,00	0,00	0,00
7.	Dlouhodobé zprostředkování transferů	475	0,00	0,00	0,00	0,00
B.	Oběžná aktiva		104 619 856,49	185 019,98	104 434 836,51	90 834 492,23
I.	Zásoby		13 890 324,27	0,00	13 890 324,27	13 423 431,93
1.	Pořízení materiálu	111	0,00	0,00	0,00	0,00
2.	Materiál na skladě	112	13 311 997,01	0,00	13 311 997,01	12 993 129,06
3.	Materiál na cestě	119	0,00	0,00	0,00	0,00
4.	Nedokončená výroba	121	0,00	0,00	0,00	0,00
5.	Polotovary vlastní výroby	122	0,00	0,00	0,00	0,00
6.	Výrobky	123	578 327,26	0,00	578 327,26	430 302,87
7.	Pořízení zboží	131	0,00	0,00	0,00	0,00
8.	Zboží na skladě	132	0,00	0,00	0,00	0,00
9.	Zboží na cestě	138	0,00	0,00	0,00	0,00
10.	Ostatní zásoby	139	0,00	0,00	0,00	0,00
II.	Krátkodobé pohledávky		21 992 495,88	185 019,98	21 807 475,90	13 141 144,24
1.	Odběratelé	311	433 216,11	1 689,22	431 526,89	370 683,69
2.	Směnky k inkasu	312	0,00	0,00	0,00	0,00
3.	Pohledávky za eskontované cenné papíry	313	0,00	0,00	0,00	0,00
4.	Krátkodobé poskytnuté zálohy	314	2 541 955,17	0,00	2 541 955,17	2 727 448,24
5.	Jiné pohledávky z hlavní činnosti	315	4 594 443,50	183 330,76	4 411 112,74	3 278 501,74
6.	Poskytnuté návratné finanční výpomoci krátkodobé	316	0,00	0,00	0,00	0,00
7.	Krátkodobé pohledávky z postoupených úvěrů	317	0,00	0,00	0,00	0,00
9.	Pohledávky za zaměstnanci	335	126 340,38	0,00	126 340,38	60 886,38
10.	Zúčtování s institucemi sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění	336	0,00	0,00	0,00	0,00
11.	Zdravotní pojištění	337	0,00	0,00	0,00	0,00
12.	Důchodové spoření	338	0,00	0,00	0,00	0,00
13.	Daň z příjmů	341	0,00	0,00	0,00	0,00

14.	Ostatní daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění	342	0,00	0,00	0,00	0,00
15.	Daň z přidané hodnoty	343	0,00	0,00	0,00	0,00
16.	Pohledávky za osobami mimo vybrané vládní instituce	344	0,00	0,00	0,00	0,00
17.	Pohledávky za vybranými ústředními vládními institucemi	346	0,00	0,00	0,00	0,00
18.	Pohledávky za vybranými místními vládními institucemi	348	0,00	0,00	0,00	0,00
19.	Pohledávky ze správy daní	352	0,00	0,00	0,00	0,00
20.	Zúčtování z přerozdělování daní	355	0,00	0,00	0,00	0,00
21.	Pohledávky z exekuce a ostatního nakládání s cizím majetkem	356	0,00	0,00	0,00	0,00
22.	Ostatní pohledávky ze správy daní	358	0,00	0,00	0,00	0,00
23.	Krátkodobé pohledávky z ručení	361	0,00	0,00	0,00	0,00
24.	Pevné termínové operace a opce	363	0,00	0,00	0,00	0,00
25.	Pohledávky z neukončených finančních operací	369	0,00	0,00	0,00	0,00
26.	Pohledávky z finančního zajištění	365	0,00	0,00	0,00	0,00
27.	Pohledávky z vydaných dluhopisů	367	0,00	0,00	0,00	0,00
28.	Krátkodobé poskytnuté zálohy na transfery	373	0,00	0,00	0,00	0,00
29.	Krátkodobé zprostředkování transferů	375	0,00	0,00	0,00	0,00
30.	Náklady příštích období	381	9 505 850,14	0,00	9 505 850,14	1 224 806,53
31.	Příjmy příštích období	385	0,00	0,00	0,00	0,00
32.	Dohadné účty aktivní	388	4 778 350,58	0,00	4 778 350,58	5 466 477,66
33.	Ostatní krátkodobé pohledávky	377	12 340,00	0,00	12 340,00	12 340,00
III.	Krátkodobý finanční majetek		68 737 036,34	0,00	68 737 036,34	64 269 916,06
1.	Majetkové cenné papíry k obchodování	251	0,00	0,00	0,00	0,00
2.	Dluhové cenné papíry k obchodování	253	0,00	0,00	0,00	0,00
3.	Jiné cenné papíry	256	0,00	0,00	0,00	0,00
4.	Termínované vklady krátkodobé	244	0,00	0,00	0,00	0,00
5.	Jiné běžné účty	245	59 418 567,88	0,00	59 418 567,88	57 329 664,95
6.	Účty státních finančních aktiv	247	0,00	0,00	0,00	0,00
7.	Účty řízení likvidity státní pokladny a státního dluhu	248	0,00	0,00	0,00	0,00
8.	Účty pro sdílení daní a pro dělenou správu	249	0,00	0,00	0,00	0,00
9.	Běžný účet	241	0,00	0,00	0,00	0,00
10.	Běžný účet FKSP	243	9 045 388,62	0,00	9 045 388,62	6 537 310,27
14.	Běžné účty fondů organizačních složek státu	225	272 410,84	0,00	272 410,84	402 210,84
15.	Ceniny	263	669,00	0,00	669,00	730,00
16.	Peníze na cestě	262	0,00	0,00	0,00	0,00
17.	Pokladna	261	0,00	0,00	0,00	0,00

Číslo položky	P A S I V A	Syntetický účet	Období	
			Běžné	Minulé
			1	2
PASIVA CELKEM			1 049 098 365,57	1 037 000 674,49
C.	Vlastní kapitál		993 294 021,18	983 006 020,86
I.	Jmění účetní jednotky a upravující položky		945 864 727,47	945 860 865,90
1.	Jmění účetní jednotky	401	1 620 638 742,08	1 620 634 880,51
2.	Fond privatizace	402	0,00	0,00
4.	Kurzové rozdíly	405	0,00	0,00
5.	Oceňovací rozdíly při prvotním použití metody	406	-587 246 783,08	-587 246 783,08
6.	Jiné oceňovací rozdíly	407	0,00	0,00
7.	Opravy předcházejících účetních období	408	-87 527 231,53	-87 527 231,53
II.	Fondy účetní jednotky		9 508 581,28	7 061 107,35
2.	Fond kulturních a sociálních potřeb	412	9 236 170,44	6 658 896,51
4.	Rezervní fond z ostatních titulů	414	272 410,84	402 210,84
III.	Výsledek hospodaření		-7 014 920 279,67	-6 274 799 728,45
1.	Výsledek hospodaření běžného účetního období		-740 120 551,22	-711 869 090,50
2.	Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení	431	0,00	0,00
3.	Výsledek hospodaření předcházejících účetních období	432	-6 274 799 728,45	-5 562 930 637,95
IV.	Příjmový a výdajový účet rozpočtového hospodaření		7 052 840 992,10	6 304 883 776,06
1.	Příjmový účet organizačních složek státu	222	-91 183 057,98	-88 384 078,92
2.	Zvláštní výdajový účet	223	839 140 274,02	821 348 306,64
3.	Účet hospodaření státního rozpočtu	227	0,00	0,00
4.	Agregované příjmy a výdaje předcházejících účetních období	404	6 304 883 776,06	5 571 919 548,34
D.	Cizí zdroje		55 804 344,39	53 994 653,63
I.	Rezervy		0,00	0,00
1.	Rezervy	441	0,00	0,00
II.	Dlouhodobé závazky		0,00	0,00
1.	Dlouhodobé úvěry	451	0,00	0,00
2.	Přijaté návratné finanční výpomoci dlouhodobé	452	0,00	0,00
3.	Dlouhodobé závazky z vydaných dluhopisů	453	0,00	0,00
4.	Dlouhodobé přijaté zálohy	455	0,00	0,00
5.	Dlouhodobé závazky z ručení	456	0,00	0,00
6.	Dlouhodobé směnky k úhradě	457	0,00	0,00
7.	Ostatní dlouhodobé závazky	459	0,00	0,00
8.	Dlouhodobé přijaté zálohy na transfery	472	0,00	0,00
9.	Dlouhodobé zprostředkování transferů	475	0,00	0,00
III.	Krátkodobé závazky		55 804 344,39	53 994 653,63
1.	Krátkodobé úvěry	281	0,00	0,00
2.	Eskontované krátkodobé dluhopisy (směnky)	282	0,00	0,00
3.	Krátkodobé závazky z vydaných dluhopisů	283	0,00	0,00
4.	Jiné krátkodobé půjčky	289	0,00	0,00
5.	Dodavatelé	321	0,00	0,00

6.	Směnky k úhradě	322	0,00	0,00
7.	Krátkodobé přijaté zálohy	324	88 167,70	100 447,54
8.	Závazky z dělené správy	325	47 826,00	6 894,00
9.	Přijaté návratné finanční výpomoci krátkodobé	326	0,00	0,00
10.	Zaměstnanci	331	0,00	0,00
11.	Jiné závazky vůči zaměstnancům	333	63 345,00	117 749,00
12.	Sociální zabezpečení	336	11 774 919,00	11 314 334,00
13.	Zdravotní pojištění	337	5 081 503,00	4 885 376,00
14.	Důchodové spoření	338	0,00	0,00
15.	Daň z příjmů	341	0,00	0,00
16.	Ostatní daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění	342	4 833 645,00	4 551 823,00
17.	Daň z přidané hodnoty	343	376 999,00	442 773,00
18.	Závazky k osobám mimo vybrané vládní instituce	345	0,00	0,00
19.	Závazky k vybraným ústředním vládním institucím	347	0,00	0,00
20.	Závazky k vybraným místním vládním institucím	349	0,00	0,00
21.	Přijaté zálohy daní	351	0,00	0,00
22.	Přeplatky na daních	353	0,00	0,00
23.	Závazky z vratek nepřímých daní	354	0,00	0,00
24.	Zúčtování z přerozdělování daní	355	0,00	0,00
25.	Závazky z exekuce a ostatního nakládání s cizím majetkem	357	0,00	0,00
26.	Ostatní závazky ze správy daní	359	0,00	0,00
27.	Krátkodobé závazky z ručení	362	0,00	0,00
28.	Pevné termínové operace a opce	363	0,00	0,00
29.	Závazky z neukončených finančních operací	364	0,00	0,00
30.	Závazky z finančního zajištění	366	0,00	0,00
31.	Závazky z upsaných nesplacených cenných papírů a podílů	368	0,00	0,00
32.	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	374	0,00	0,00
33.	Krátkodobé zprostředkování transferů	375	0,00	0,00
34.	Závazky z řízení likvidity státní pokladny a státního dluhu	248	0,00	0,00
35.	Výdaje příštích období	383	2 897 866,69	3 172 596,09
36.	Výnosy příštích období	384	62 051,00	113 037,00
37.	Dohadné účty pasivní	389	1 544 987,00	1 230 540,00
38.	Ostatní krátkodobé závazky	378	29 033 035,00	28 059 084,00

Přehled pohledávek organizace určených k vymáhání za rok 2020

CELKOVÁ HODNOTA POHLEDÁVEK URČENÝCH K VYMÁHÁNÍ	1 234 064,94 Kč
Celková hodnota pohledávek již uhrazených	1 097 190,94 Kč
Celková hodnota pohledávek dosud neuhrazených	136 664,00 Kč
Celková hodnota odepsaných pohledávek	210,00 Kč
Celková hodnota pohledávek za dlužníky v insolvenčním řízení	0,00 Kč
Celková hodnota pohledávek, které jsou předmětem právních sporů	0,00 Kč
Celková hodnota pohledávek přihlášených do vyrovnání	0,00 Kč
Zajištění pohledávek (zástavní právo, uznání závazku aj.)	0,00 Kč

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Spolupráce s mezinárodními organizacemi

Udržování kontaktů a spolupráce s orgány Evropské unie, mezinárodními organizacemi a zahraničními institucemi obdobného charakteru představovalo nedílnou součást odborných činností Ústavu v roce 2020. Experti ÚKZÚZ zastupovali ČR na jednáních pracovních orgánů EU. Konkrétně se jednalo o 29 expertů ve 38 formacích EK (výbory, pracovní a expertní skupiny) a 13 expertů ve 13 formacích Rady EU (pracovní skupiny a podskupiny). Celkem se experti ústavu účastnili 81 jednání v pracovních orgánech EU.

Probíhala také spolupráce s mezinárodními organizacemi, jako jsou např. UPOV (Mezinárodní unie pro ochranu nových odrůd rostlin), ISTA (Mezinárodní asociace pro zkoušení osiva), OIV (Mezinárodní organizace pro révu vinnou a víno), OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj), EPPO (Evropská a středozevní organizace ochrany rostlin), WTO (Světová obchodní organizace).

Účast v mezinárodních projektech

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský a jeho experti se v roce 2020 podíleli na realizaci následujících projektů:

Institucionální podpora v oblasti ekologického zemědělství v Moldavské republice

Donor: Česká rozvojová agentura (ČRA)

Období realizace: 6/2017 - 12/2021

Cílem projektu je posílení sektoru ekologického zemědělství v Moldavské republice v souladu s požadavky EU vedoucí ke zvýšení kapacity, transparentnosti a důvěryhodnosti státních institucí v oblasti ekologického zemědělství. Výstupem projektu je posílená státní správa v oblasti ekologického zemědělství, vytvoření funkčního systému jednotné autorizace vstupů do EZ, posílená kompetentnost místní laboratoře v oblasti ekologického zemědělství a zavedený systém pro doporučování agrotechnických postupů, druhů a odrůd vhodných pro ekologické zemědělství.

V roce 2020 pokračovala implementace projektu ve spolupráci s jednotlivými partnery projektu - Ministerstvem zemědělství, místního rozvoje a životního prostředí (MARDE); Národní agenturou pro bezpečnost potravin (ANSA), Státní komisí pro zkoušení odrůd, Výzkumným ústavem (SELECTIA), Státním centrem pro certifikaci přípravků na ochranu rostlin a hnojiv (PESTICIDE) a Národním centrem pro ověřování a certifikaci rostlinného materiálu a půdy (CARANTINA).

Co se týče kvantifikace konkrétních projektových aktivit, tak v roce 2020, ještě před zavedením opatření spojenými s COVID-19 se pro zástupce (MARDE) a ANSA podařilo zajistit účast na odborné mezinárodní konferenci zaměřené na ekologické zemědělství Biofach v Německu (11. - 15. 2. 2020). V případech, kdy to bylo možné, tak implementace projektu ve spolupráci s jednotlivými partnery projektu probíhala online formou.

Konkrétně se jednalo o jednání k návrhu zákona o ekologickém zemědělství, přípravu publikací s tematikou ekologického zemědělství a také další koordinační jednání ohledně implementace jednotlivých projektových aktivit.

Další naplánované prezenční akce jako jsou studijní pobyty, expertní mise do Moldavské republiky, mezinárodní konference a polní dny, byly zrušeny v důsledku opatření kvůli pandemii COVID-19 a předběžně přesunuty na rok 2021.

Zvyšování bezpečnosti potravin v Bosně a Hercegovině

Donor: Česká rozvojová agentura (ČRA),

Období realizace: 11/2017 – 12/2022

Projekt se zaměřuje na tři oblasti – oblast úřední kontroly pesticidů a hnojiv včetně vytvoření registru pesticidů a hnojiv, zavedení systému integrované produkce u vybraných ovocných druhů včetně integrované ochrany rostlin a pomoc bosenským laboratořím při validaci nových laboratorních metod. Zároveň se u všech tří oblastí řeší bosenská legislativa a její harmonizace s legislativou EU.

V minulém roce byly aktivity vzhledem k celosvětovým omezením kvůli viru COVID 19 velmi omezeny. V únoru se stihl sejít řídicí výbor v Sarajevu včetně workshopu na téma úřední kontroly a víceleté plány v oblasti odebrání vzorků. Byly vytvořeny finální návrhy metodik integrovanou produkci pro jablka a vinou révu. Zároveň v omezené míře probíhalo poradenství elektronickou formou.

Zavedení systému národní fyto-sanitární kontroly v Gruzii

Donor: Česká rozvojová agentura (ČRA), USAID

Období realizace: 9/2017 – 12/2022

Projekt se zaměřuje především na úřední kontrolu v oblasti zdraví rostlin včetně vytvoření fyto-sanitárního registru v Gruzii, zavedení nových laboratorních metod detekce škodlivých organismů včetně pomoci gruzínské referenční laboratoři se akreditovat podle mezinárodní normy ISO 17025. Současně řeší i problematiku registrace pesticidů a hnojiv včetně příslušné úřední kontroly. Zároveň se u všech tří oblastí řeší gruzínská legislativa a její harmonizace s legislativou EU.

V minulém roce byly aktivity vzhledem k celosvětovým omezením kvůli viru COVID 19 velmi omezeny. Hlavním cílem bylo vytvoření finální technické dokumentace k fyto-sanitárnímu registru, jejich doladění se stranou příjemce a následné vyhlášení výběrového řízení, což se na konci roku podařilo. Probíhaly také dílčí aktivity v laboratorní oblasti (zapojení gruzínské strany do mezilaboratorních porovnávacích zkoušek), zkoušení. Zároveň v omezené míře probíhalo poradenství elektronickou formou.

VZTAHY S VEŘEJNOSTÍ

ÚKZÚZ klade v rámci informování zemědělské i laické veřejnosti důraz na aktuální témata a způsob jejich interpretace směrem k vybraným cílovým skupinám. Komunikace ÚKZÚZ s veřejností i médii je založena na transparentnosti a otevřenosti, přehlednosti a srozumitelnosti. Členové managementu a vybraní experti z jednotlivých odborných útvarů, prostřednictvím tiskové mluvčí, informují odbornou i laickou veřejnost o aktuálním dění v daných oblastech činnosti ÚKZÚZ.

Základním nástrojem pro komunikaci s veřejností prostřednictvím médií je vydávání tiskových zpráv a publikování aktuálních sdělení. V roce 2020 bylo vydáno 42 tiskových zpráv a 31 aktualit ÚKZÚZ, z nichž 12 bylo díky kalamitním stavům hraboše zaměřeno na aktuální výskyty hraboše polního v České republice. V souvislosti s tématem hraboše bylo zveřejněno 7 reakcí na nepřesnosti v médiích.

Nedílnou a navazující součástí této komunikace je aktivní spolupráce se zpravodajskými a publicistickými redakcemi významných druhů médií – televizí, rozhlasem, tiskem, internetovým zpravodajstvím. V roce 2020 pokračoval zájem médií o aktuálně prezentované činnosti..

Rok 2020 byl OSN vyhlášen Mezinárodním rokem zdraví rostlin. Při této příležitosti uskutečnil ÚKZÚZ řadu PR aktivit, ke kterým patřilo i pořádání tiskové konference pro zahájení Mezinárodního roku zdraví rostlin v České republice ve spolupráci s MZe a dalšími organizacemi. Proběhla facebooková fotosoutěž „Pečujme o zdraví rostliny, i ony mohou být nemocné“, která dala grafický základ pro panelovou výstavu ÚKZÚZ „Zdraví rostlin ve fotografiích“ na střeše Národního zemědělského muzea (NZM), konané v 1. 10. – 1. 11. 2020. Cílem výstavy bylo představení role ÚKZÚZ jako národní organizace pro ochranu rostlin a s tím aktivity spojené s ochranou před zavlékáním škodlivých organismů do ČR.

ÚKZÚZ se stal hlavním odborným garantem pro výstavu „Lékaři rostlin,“ která se stala hlavní výstavou NZM pro 2020 - termín konání výstavy je 2. 10. 2020 - 30. 6. 2022.

V roce 2020 ÚKZÚZ a NZM uzavřeli Memorandum o vzájemné spolupráci.

Dalším PR nástrojem je webová prezentace ÚKZÚZ, která je součástí portálu eAGRI Ministerstva zemědělství ČR (MZe) a pro její správu je používán publikační systém MZe. Prioritou ÚKZÚZ je při správě webové prezentace především aktuálnost obsahu všech odborných částí portálu www.ukzuz.cz. ÚKZÚZ informuje veřejnost prostřednictvím webových stránek o činnostech Ústavu, volných pracovních pozicích či plánovaných akcích. V roce 2020 byly ze strany ÚKZÚZ rozpracovány aktivity ve smyslu spolupráce s MZe, cílené na moderní redesign webu.

Webové stránky jsou stále důležitým komunikačním médiem, což vyplývá např. z dotazníků hodnocení akcí, které ÚKZÚZ pořádá (přehled akcí viz níže). Web ÚKZÚZ je pozitivně hodnocen z pohledu jeho přehlednosti, informačního obsahu i aktuálnosti. Zvýšenému přístupu na webové stránky přispívají i profily ÚKZÚZ na sociálních sítích, v jejichž příspěvcích se na části webu odkazujeme.

Koncem roku 2020 by založen profil ÚKZÚZ na platformě YouTube. Prostřednictvím profilu na sociální síti Facebook využívá ÚKZÚZ možnosti interaktivní komunikace s uživateli a prezentuje průběžný přehled odborných činností ÚKZÚZ. Uživatelům jsme v roce 2020 nabídli přes 300 příspěvků a v průběhu roku došlo k navýšení členské základny fanoušků a naše sledovanost má zvyšující se tendenci. Dle zpětných reakcí uživatelů je tento typ komunikace hodnocen velmi kladně.

Nedílnou součástí PR aktivit ÚKZÚZ je publikační činnost, která je zajišťována jak odbornými příspěvky specialistů ÚKZÚZ do jednotlivých tištěných médií (týdeník Zemědělec, časopis Úroda, Zahradnictví, Krmivářství a další), tak vydáváním odborných neperiodických publikací, kterým jsou přidělována čísla

ISBN a jejich distribucí do knihoven s právem povinného výtisku dle zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích. Seznam těchto publikací uvádí tabulka níže.

Podle zákona č. 147/2002 Sb., o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském, vydává Ústav Věstník ÚKZÚZ. Ve Věstníku Ústav uveřejňuje údaje stanovené zvláštními zákony, oznámení a informace Ústavu. Věstník Ústavu tvoří odborné řady příslušných technických odborů. Elektronická podoba Věstníku ÚKZÚZ je k dispozici ke stažení ve formátu PDF na www.ukzuz.cz.

Specialisté z jednotlivých odborných útvarů taktéž přispívají k informovanosti veřejnosti formou odpovědí na ústní i písemné dotazy. V roce 2020 oproti loňskému roku vzrostl počet obdržených žádostí o informace podle ust. § 18 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, kterých bylo přijato celkem 98.

Seznam neperiodických publikací s přiděleným ISBN vydaných v ÚKZÚZ v roce 2020

P.č.	Autor	vazba	Název	ISBN
10	Zehnálek Petr, Kraus Pavel	brožura	Olejníny 2020	978-80-7401-180-1
11	Dvořáčková Olga, Horáková Vladimíra	brožura	SDO EKO pšenice 2020	978-80-7401-181-8
12	Ludvíková Ivana	brožura	Přehled odrůd révy 2020	978-80-7401-182-5
13	Mezlík Tomáš	brožura	Luskoviny 2020	978-80-7401-183-2
14	Fryč David, Rychlý Svatopluk	brožura	Monitorování letu mšic 2019/2020	978-80-7401-184-9
15	Čermák Václav	brožura	Brambor 2020	978-80-7401-185-6
16	Jan Tomáš, Nesrsta Dušan	brožura	Přehled odrůd ovoce 2020	978-80-7401-186-3
17	Dvořáčková Olga, Horáková Vladimíra	brožura	Obilniny 2020	978-80-7401-187-0
18	Fryč David, Rychlý Svatopluk	brožura	Hálky a pseudohálky	978-80-7401-188-7
19	Jančíková Silvie, Puchalová Mária	brožura	Sledování vlivu různých intenzit hnojení na půdní úrodnost	978-80-7401-189-4
20	Fryč David, Rychlý Svatopluk	brožura	Atlas mšic 7	978-80-7401-190-0
21	Smatanová Michaela	brožura	Výsledky AZZP 2014–2019	978-80-7401-191-7
22	Povolný Marek, Vacek Evžen	brožura	Kukuřice 2020	978-80-7401-192-4

Pořádání akcí a účast na zemědělských výstavách a veletrzích

V souvislosti s aktuálními činnostmi ÚKZÚZ nebo zemědělskými událostmi byly pro cílové skupiny organizovány odborné semináře, konference nebo tematicky zajištěny prezentace úřadu na veletrzích a výstavách, jejichž výčet je uveden níže. Vzhledem k opatřením v souvislosti s onemocněním Covid-19 byly některé akce zrušeny.

Odborné akce a semináře pořádané ÚKZÚZ

Odborný seminář Integrovaná ochrana při pěstování brambor – Brno, 30. 1. 2020

Spoluúčast ÚKZÚZ na odborných akcích

Výstava Naše Pole – Nabočany, 23. 6. 2020

Noc vědců – Brno, 27. 11. 2020 - online ve spolupráci s Národním zemědělským muzeem

Účast na tuzemských výstavách a veletrzích pod patronací MZe byla pro rok 2020 díky COVID situaci omezena. Výstavy na zemědělské téma byly jejich hlavními organizátory zrušeny.

Akce pořádané ÚKZÚZ jsou vyhodnocovány prostřednictvím dotazníků spokojenosti a dle reakcí se setkávají s velmi kladnou odezvou účastníků. Tato forma získání zpětné vazby je významným přínosem např. v kontextu podnětů k dalším tématům pořádaných akcí.

Výběr fotografií z akcí (více fotografií na webových stránkách či facebookovém profilu)

Odborný seminář Integrovaná ochrana při pěstování brambor

Polní den ekologického zemědělství

Výstava Zdraví rostlin ve fotografii - Praha

Výstava Naše Pole – Nabočany

Výstava Lékaři rostlin

AUDIT

Interní audit

Odbor auditu a řízení kvality je organizačně i funkčně nezávislý útvar, oddělený od řídicích a výkonných struktur, podřízený přímo řediteli ústavu. Ředitele OAŘK jmenuje a odvolává ředitel ústavu. Působnost OAŘK vymezuje Organizační řád ÚKZÚZ. Vedení Odboru auditu a řízení kvality sídlí v Praze (ředitel, sekretariát), dvě oddělení sídlí v Brně (6 interních auditorů, hlavní metrolog a koordinátor pro BOZP a PO).

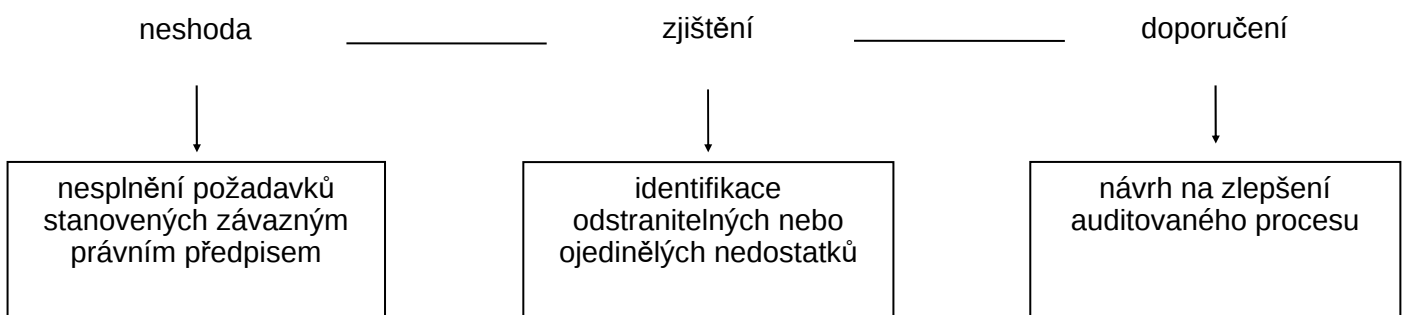
Prostřednictvím interních auditů je prověřována zejména shoda s požadavky právních a interních předpisů a shoda s požadavky normy ČSN EN ISO 9001:2016, dále shoda s požadavky normy ČSN EN ISO/IEC 17065:2013. Systém interního auditu v ÚKZÚZ vychází zejména ze zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů, z Nařízení EP a Rady č. 2017/625, o úředních kontrolách a dalších právních předpisů, které se týkají např. krmiv, hnojiv, rozmnožovacího materiálu rostlin, fytosanitární péče nebo zkušebnictví.

Vlastní výkon interního auditu popisují Pravidla k provádění interních auditů, která vychází jednak z mezinárodního standardu - „Mezinárodní rámec profesní praxe interního auditu“ a z normy ČSN EN ISO 19011:2019.

Pravidla celkově popisují proces interního auditu včetně dílčích činností, které je nutné dodržovat (např. zásady, plánování, průběh, komunikaci, strukturu zpráv a související dokumentaci).

Na uvedená pravidla navazují Pravidla pro řízení neshod, zjištění a pro nápravná a preventivní opatření, která definují vztah mezi „neshodou“, „zjištěním“ a „doporučením“ a upřesňují způsob práce s těmito identifikovanými stavy.

Grafické vyjádření vztahu neshoda – zjištění – doporučení

Plán a cíle Odboru auditu a řízení kvality

Ředitel Odboru auditu a řízení kvality každoročně vydává Program auditů na daný rok. Program auditů vzniká ve vzájemné spolupráci ředitele ústavu a ředitelů sekcí a odborů. Jedním z podkladů pro tvorbu ročního programu auditů je Riziková analýza ÚKZÚZ. Program auditů na rok 2020 byl zaměřen zejména na rozvoj ústavu ve vazbě na organizační změny, administrativní, kontrolní a odborné procesy.

Plány na jednotlivé audity sestavují auditorské týmy, resp. garanti auditovaných oblastí, které stanoví ředitel odboru nařízením.

Hlavní cíle Odboru auditu a řízení kvality jsou součástí přezkoumání managementu kvality na daný rok, kdy jsou cíle hodnoceny a stanoveny cíle pro rok následující. Obecnými cíli jsou zejména objektivita, důvěryhodnost, průkaznost výsledků, všestranná komunikace a vzájemná spolupráce.

Interní audity v roce 2020

Odbor auditu a řízení kvality provádí tyto základní typy interních auditů:

- audity v oblasti finanční kontroly podle zákona o finanční kontrole (finanční audity),
- odborné audity ve smyslu Nařízení EP a Rady č. 2017/625, (audity výkonnosti a efektivity úředních kontrol a zkušebnictví, administrativních procesů atd.),
- systémové audity řízení kvality v souladu s ČSN EN ISO 9001:2016 (audity systémů).

V roce 2020 interní audit prověřoval např.:

- systém úředních kontrol, systém následné kontroly,
- systém sankčních řízení na Oddělení vinohradnictví,
- procesy a činnosti na Oddělení pěstování a lesnictví.

Dále se interní audit zaměřil na administrativní procesy v různých oblastech (např. spisovou službu, registraci sadů, výběrová řízení dle zákona o státní službě). Během roku proběhla řada konzultací, jednou z důležitých oblastí se stala příprava akreditace certifikačního systému pro certifikaci kvality konzumních brambor v režimu kvality Q CZ a soulad s normou ČSN EN ISO/IEC 17065:2013.

Činnost Odboru auditu a řízení kvality nepříznivě ovlivnila epidemie koronaviru COVID-19 a následné nouzové stavy vlády. Audity v terénu probíhaly omezeně, auditoři pracovali ve vysoké míře v režimu Home Office a prostřednictvím dálkového přístupu, a proto jsme se více zaměřovali na administrativní procesy.

Kritéria interních auditů vycházejí z právních a interních předpisů, norem a standardů.

Výsledky interních auditů byly součástí zpráv a byly součástí porad vedení ústavu.

Výsledky auditů obsažené ve zprávách slouží vedení ústavu jako zdroj informací o stavu uvedených procesů a o případných nedostacích, o nastavení kontrolních a řídicích mechanismů.

Řízení kvality

Řízení kvality procesů, činností a agend ústavu umožňuje funkční systém kvality managementu ústavu, který je zaveden v souladu s normou ČSN EN ISO 9001:2016. Systém zahrnuje především organizaci práce s vymezením kompetencí, pravomocí a odpovědností, procesním řízením, řízeností dokumentace a stanovenými kontrolními mechanismy.

Pro snazší střednědobé plánování interních auditů slouží zpracovaná riziková analýza ústavu, která v obecné rovině konkretizuje souhrnnou SWOT analýzu klíčových oblastí rozvoje ústavu, která je součástí Strategie rozvoje ÚKZÚZ.

Systém kvality managementu ústavu namátkově prověřují systémové audity řízení kvality v souladu s ČSN EN ISO 9001:2016 (audity systémů), které jsou součástí auditů odborných procesů a činností (audity výkonnosti a efektivity úředních kontrol a zkušebnictví, administrativních procesů atd.), zároveň systém managementu kvality pravidelně prověřují externí certifikační nebo akreditační autority – v roce 2020 společnost SGS Czech Republic s. r. o. a Český institut pro akreditaci, o.p.s.

Výsledky interních a externích auditů za rok 2020

Jedná se o objektivně doložitelné skutečnosti, které jsou součástí jednotlivých zpráv.

Výsledky interních auditů jsou v souladu s pravidly ve zprávách uváděny jako neshody, zjištění a doporučení.

Interní audity

Interní audity odborných činností a QMS ověřovaly systém QMS a odborné procesy společně. Odborné audity proběhly v souladu s Programem auditů na rok 2020, jeden finanční audit zaměřený na plánování nákupů hmotného a nehmotného majetku byl přesunut do roku 2020.

Externí audity:

- ODIA
 - 1 mimořádný audit ČIA
 - 1 reakreditační audit ČIA
- NRL
 - akreditovaný subjekt 1071, 1 akreditační audit ČIA podle normy ČSN/EN ISO/IEC 17025:2018
 - OdMPZ NRL – poskytovatel zkoušení způsobilosti č. 7005, pravidelný dozorový audit ČIA podle normy ČSN EN ISO/IEC 17043:2010
- NRL OOS Praha
 - 1 dozorový audit ČIA
- audity DG Health and Food Safety (General follow-up, GMO)
 - 1 audit DG Health and Food Safety (pohraniční fytokontroly, vstupní místo Praha letiště)
 - 1 audit 2020-7000 Border inspection post approvals – částečné zapojení, dálkovým přístupem

Zjištění a doporučení:

- během auditů nebyly identifikovány závažné systémové nedostatky

Počet auditů a souhrn neshod, zjištění a doporučení za rok 2020

Odborné audity		
Plánované/provedené	7/7	-
Neshody	0	
Zjištění	9	- jednotné nastavení některých procesů v rámci ústavu - administrace procesů - metodická podpora - řízenost dokumentů
Doporučení	27	- zlepšování odborných procesů - zjednodušení administrace procesu - jednotnost výstupů - metodická podpora - řízená dokumentace
Finanční audity		
Plánované/provedené	4/3	-
Neshody	0	
Zjištění	3	-
Doporučení	10	- aktualizace a revize sazebníku - kalkulace nákladů - metodická podpora - řízenost dokumentů

- zjištění a většinu doporučení auditované útvary akceptovaly a přijaly opatření k eliminaci dílčích problémů
- u identifikovaných zjištění jde o méně závažné zejména formální nedostatky

Konzultace

Jednou z činností interního auditu jsou konzultace, které byly v roce 2020 zaměřeny na:

- budoucí úpravu sazebníku náhrad nákladů za odborné a zkušební úkony,
- interní administrativní procesy,
- realizaci změn v organizaci práce k 1. 1. 2020,
- aplikaci požadavků pro ochranu osobních dat.

Souhrn výsledků interních auditů je také součástí každoročního přezkoumání managementu kvality ústavu, který je prezentován na poradě vedení ústavu v I. pololetí následujícího roku.

Metrologie a normalizace

V roce 2020 pokračovala příprava na akreditaci kalibrační laboratoře za oblast teploty. Z finančních důvodů a vzhledem k trvajícím nouzovým stavu bylo nutné akreditaci odložit na rok 2021.

Akreditace bude prováděna podle nového vydání normy ČSN EN ISO/IEC 17025:2018. Potom kontroly teplot budou uznány jako interní kalibrace, které mají vyšší váhu a umožní šetření provozních nákladů u akreditovaných útvarů ÚKZÚZ.

Metrologie	2020	poznámka
Metrologické kontroly		
plánované/provedené	25/16	v důsledku epidemie koronaviru COVID-19 se některé kontroly převedly na rok 2021
doporučení	26	chybějící označení měřidel špatné označení měřidel špatné zařazení měřidel
Kontroly teplot		
plánované/provedené	84/86	kontroly pecí, sušáren, termostatů, lázní na pracovištích NRL, OOS, ODŠOR a OPZ

Za oblast normalizace probíhá v ÚKZÚZ každoročně hlasování k návrhu norem za oblast krmiv, živočišných rostlinných tuků a olejů, hnojiv a biostimulantů v orgánech CEN a ISO, které je vedeno centrálně přes hlavního metrologa, aby byla zaručena jednotnost výstupu směrem k ČAS (Česká agentura pro standardizaci). V roce 2020 proběhlo 183 hlasování a připomínkování k návrhu norem.

V roce 2020 probíhalo výběrové řízení na pozice vedoucích projektů a expertů pro tvorbu technických norem za oblast biostimulantů rostlin. Ve všech výběrových řízeních jsme uspěli a od roku 2021 začíná intenzivní práce na přípravě technických specifikací, následně validačních studií a normách.

Hlavní metrolog má také vyjednaný souhlas s rozmnožováním a šířením technických norem ČSN v rámci ústavu a za rok 2020 rozeslal 44 nových technických norem ČSN a ISO na jednotlivé pracovníky ÚKZÚZ.

BOZP a PO

BOZP a PO	2020	poznámka
Kontroly		
plánované/provedené	105/75	30 přesunuto na rok 2021
doporučení	2	1.Provést kontrolu účinnosti kotlů – splněno Provedena rekonstrukce kotelny a topného systému stanice.
		2.Provést obnovení školení poučených osob z vyhl. č. 50/1978 Sb. – trvá 2021
Školení		
plánované/provedené	60/50	600 zaměstnanců proškoleny; 10 školení přesunuto na 1.Q 2021 = 142 zaměstnanců
Úrazy		
počet úrazů	3	
koeficient úrazovosti	0,25	
výše odškodnění v Kč	64 625,-Kč	Celkový součet odškodnění 2 PÚ 1 PÚ bude odškodněn 2021

Externí kontroly		
počet	1	
pracoviště	regionální pracoviště Plzeň, ZS Vysoká	FN Klinika pracovního lékařství Plzeň – dohled dle zákona o pracovně lékařských službách 30.9.2020
nedostatky	0	

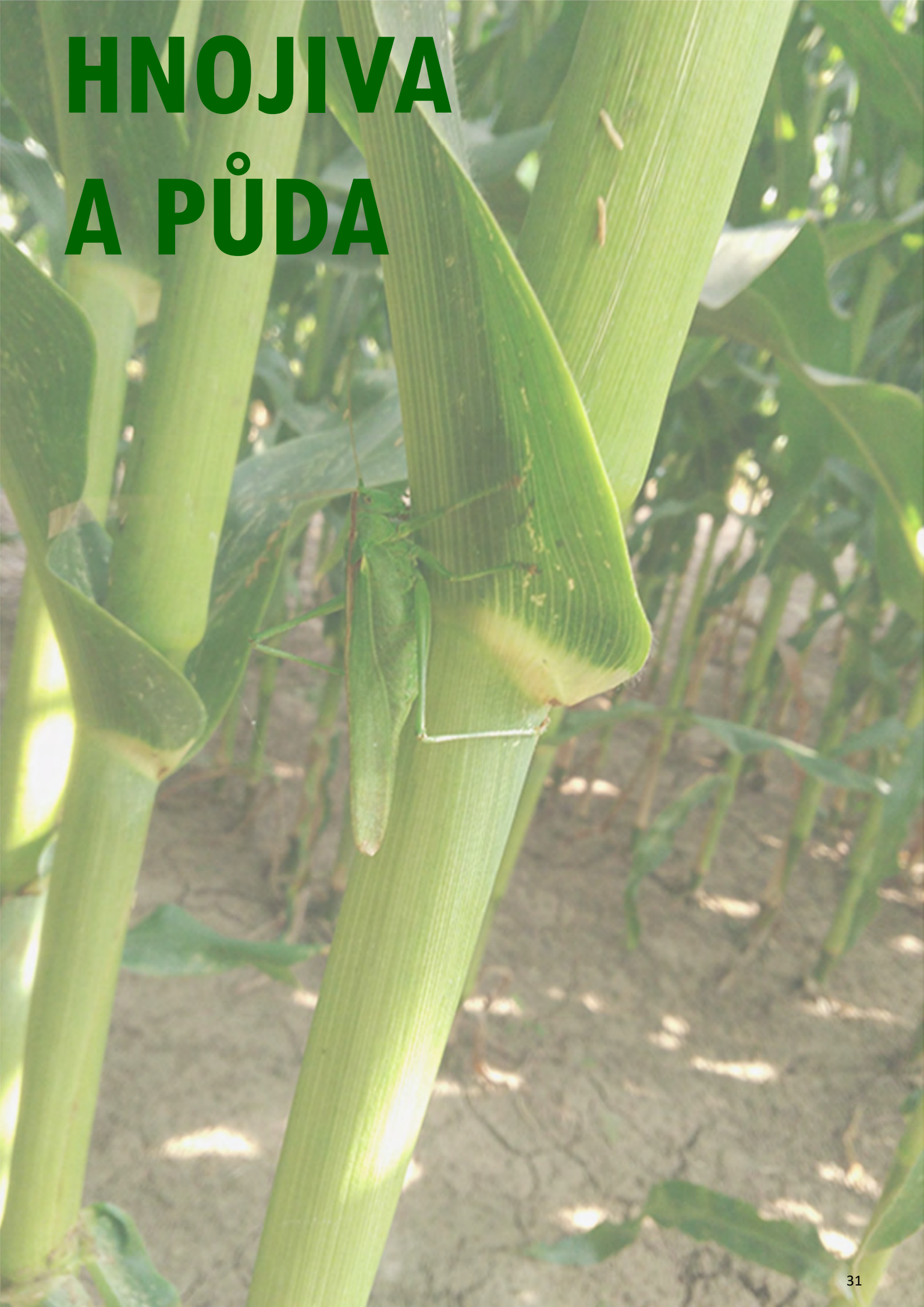
Závěr

Systém interního auditu se stále vyvíjí a díky rostoucím zkušenostem a spolupráci s ostatními útvary ústavu se zlepšuje příprava na jednotlivá témata a důsledkem je vyšší vypovídací hodnota analytických textů uvedených ve zprávách a z nich plynoucích doporučení.

Závěrem lze konstatovat, že systém interního auditu ústavu je funkční a z hodnocení plynou hlavní náměty pro zlepšení:

- identifikovat možnosti zvyšování efektivnějšího využití finančních prostředků pro jednotlivé činnosti vykonávané ústavem (např. mimorozpočtové příjmy),
- ve spolupráci s ostatními organizačními útvary pokud možno přispět ke zjednodušení interních předpisů ústavu a ke snížení interní administrativní zátěže, přispět k elektronizaci dalších dokumentů,
- podílet se na dodržování požadavků nařízení o ochraně osobních dat v podmínkách ústavu,
- dokončit akreditaci kalibrační laboratoře na kalibraci teplot.

HNOJIVA A PŮDA

Schvalování hnojiv

Oddělení hnojiv schvaluje hnojiva (včetně pomocných rostlinných přípravků, pomocných půdních látek a substrátů - dále jen hnojiva) uváděná do oběhu čtyřmi legálními způsoby – jedná se o registraci a ohlášení (podle zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech), vzájemné uznávání (podle Nařízení EP a Rady (ES) č. 2019/515) a hnojiva ES (podle Nařízení EP a Rady (ES) č. 2003/2003). Hnojiva ES jsou však evidována a následně zveřejněna v Registru hnojiv pouze na základě žádosti výrobce, resp. dodavatele, protože tato hnojiva ze své podstaty žádné evidenci ani povinnému hlášení nepodléhají. V řadě případů schvalování pro zahraničního žadatele není hlavním účelem uvádění těchto výrobků na český trh, ale využití schválení pro uvádění výrobků na ostatní členské trhy EU v rámci vzájemného uznání. Správní řízení kvůli nevyhovujícím vzorkům v rámci odborného dozoru byla vedena především za nedodržení jakostních parametrů (obsah živin, nerozložitelných příměsí, vlhkosti atd.). Překročení limitů rizikových prvků bylo zaznamenáno u sedmi případů.

Schvalování hnojiv			
	2018	2019	2020
Registrace celkem	569	596	485
- nové registrace	224	170	200
- prodloužení registrace	225	325	247
- změny registrace	120	101	38
Ohlášení	65	131	146
Vzájemná uznávání	69	59	71
HNOJIVA ES	53	51	63
Zrušená schválení	11	12	7

Odebrané vzorky hnojiv (z toho nevyhovující vzorky)			
	2018	2019	2020
Odborný dozor (bez cílených kontrol)	268 (14)	157 (6)	99 (2)
Cílené kontroly (digestáty, komposty, statková hnojiva)	133 (4)	129 (9)	118 (6)

Kontrola používání a skladování hnojiv, upravených kalů a sedimentů a kontrola uvádění hnojiv do oběhu

V rámci prvovýroby je při kontrolách ověřováno vedení evidence o použitých hnojivech, skladování a používání hnojiv, vše v souladu s platnou legislativou. V prvovýrobě kontroluje ÚKZÚZ rovněž používání upravených kalů z čistíren odpadních vod (kontroly ČOV) a sedimentů na zemědělské půdě.

Mimo prvovýrobu je ústavem kontrolována oblast uvádění hnojiv a pomocných látek do oběhu – jejich balení, označování, výroba a distribuce v obchodní síti.

Kontroly hnojiv - národní 2020			
	Kontroly plánované	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
Kontroly výroby, uvádění hnojiv do oběhu, označování, balení, skladování	186	190	6
Kontroly používání, skladování hnojiv v prvovýrobě	33	61	9
Kontrola sedimentů	3	3	0
Kontrola oprávněných osob	18	18	0
Kontroly používání upravených kalů z ČOV	45	50	12
Celkem prvovýroba	285	322	27

*plánované, následné, mimořádné (na podnět), • porušen minimálně jeden požadavek

Nejčastější pochybení:

Z výsledků provedených kontrol je zřejmé, že potenciálního ohrožení životního prostředí vlivem zemědělské činnosti pochází z nedostatečně zabezpečených skladů hnojiv, popřípadě z nevhodně uložených hnojiv na zemědělské půdě, kdy nejsou hnojiva či upravené kaly ukládány v souladu s havarijním plánem. V rámci užívání hnojiv došlo k zasažení okolního pozemku.

V rámci uvádění hnojiv do oběhu jsou ústavem zjišťována neregistrovaná hnojiva, případně na obalech chybí povinné údaje (datum výroby a použitelnosti, číslo šarže, informace týkající se obsahu rizikových prvků a látek...).

Kontroly Cross compliance

ÚKZÚZ zajišťuje úřední kontrolu nad dodržováním požadavků Cross compliance v oblasti životního prostředí u zemědělských podnikatelů hospodařících ve zranitelných oblastech (kontrola tzv. **nitratové směrnice**), u požadavků platných pro ochranu podzemních vod před znečištěním (**DZES 3**), kontrolu zákazu hnojení a aplikaci přípravků na ochranu rostlin (POR) v ochranných pásmech kolem vodních útvarů (**DZES 1**).

Kontroly hnojiv cross compliance v roce 2020			
	Kontroly řádné	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
Nitrátová směrnice	137	151	8
DZES 1	298	303	0
DZES 3	298	317	44
Celkem	733	771	52

*plánované, následné, mimořádné (na podnět), • porušen minimálně jeden požadavek CC nebo NK

Nejčastější pochybení:

U 52 kontrol bylo inspektory konstatováno pochybení vůči závazným podmínkám, přičemž u sedmi kontrol (subjektů) byly zjištěny delikty (celkem 9 podmínek) posuzované v rámci systému cross compliance, což je platební agenturou zohledňováno v konečné výši přiznaných dotací.

Aplikace hnojiv na promrzlou půdu (2x), překročení limitů N/ha u pěstovaných plodin (2x), jsou porušení, na která se vztahuje snížení dotací přímých plateb.

V rámci kontrol standardů byl šetřen únik hnojiva do blízké vodoteče či přestřik hnojiva na sousední pozemky. Skladování statkových hnojiv v nevyhovujících skladech (úniky hnojiva do okolí) je z hlediska potencionálního ohrožení vod nejčastěji konstatovaným pochybením systému CC.

Neschválení havarijního plánu příslušným vodoprávním úřadem (či jeho úplná absence), nesprávné uložení hnoje na zemědělskou půdu bez souladu s havarijním plánem jsou nejčastěji zastoupená porušení, která ovšem nemají vliv na vyplacenou výši dotací, protože se neřadí k požadavkům podmíněnosti.

Delegované kontroly

Delegované kontroly jsou ústavem zajišťovány pro platební agenturu (SZIF). Během kontrol je inspektory prověřováno dodržování požadavků plynoucích žadatelům žádajícím o některý z titulů v rámci AEKO, NAEKO opatření.

Pro SZIF jsou navíc každoročně odebírány vzorky technického konopí pro stanovení obsahu tetrahydrokanabinolu.

Delegované kontroly v roce 2020			
	Kontroly plánované	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
AEKO	289	297	6
NAEKO	217	218	0
Vzorky konopí	17 vzorků	17 vzorků	1
Kontroly konopí	7	7	1
EZ (DK + výběr ÚKZÚZ)	103	106	2
NEZ (DK + výběr ÚKZÚZ)	58	62	3
Celkem	674	690	12

* plánované, následné, mimořádné (na podnět), • porušen minimálně jeden požadavek

Nejčastější pochybení:

Během kontrol na místě byla inspektory zjištěna nepovolená aplikace hnojiv v období zákazu hnojení. U titulu obecná péče o extenzivní louky a pastviny byla zjištěna aplikace kejdy prasat. U žadatelů hospodařících na titulu druhově bohaté pastviny nebyla splněna podmínka dodání min. množství N pastvou hospodářskými zvířaty. I v roce 2020 byly konstatovány nedostatky administrativního rázu, jakožto nevedení evidence o použitých hnojivech a POR).

Vzorky technického konopí jsou u pěstitelů odebírány na stanovení obsahu tetrahydrocanabinolu (THC), přičemž plochy využívané k produkci konopí je možné považovat za způsobilé pouze tehdy, pokud obsah THC v použitých odrůdách nepřesáhne hodnotu 0,2 %. Maximální přípustná hodnota 0,2 % byla překročena u jednoho analyzovaného vzorku.

Monitoring půd a monitoring vstupů do půdy

V rámci Bazálního monitoringu půd (BMP) probíhají pravidelné odběry vzorků půd a rostlin. Jedná se o program zaměřený na dlouhodobé sledování půdních charakteristik v předem stanovených intervalech na přesně prostorově definovaných plochách. Systém monitoringu byl založen v roce 1992 a jedním z jeho cílů je definovat stav a vývoj sledovaných parametrů v čase. Systém tvoří celkem 214 monitorovacích ploch.

Na vybraných monitorovacích plochách Bazálního monitoringu půd a pěti plochách v chráněných územích proběhly v roce 2020 každoroční odběry vzorků půd a rostlin. V roce 2020 byly prováděny analýzy v půdních vzorcích odebraných v rámci tzv. základních odběrů, které se uskutečnily v průběhu roku 2019. Předpokládá se, že analýzy budou kompletně dokončeny během 1. čtvrtletí tohoto roku.

Monitoring vstupů do půdy zahrnuje odběry vzorků kalů z ČOV, půd po aplikaci kalů, rostlin pěstovaných na pozemcích s aplikovanými kaly a odběry sedimentů. ÚKZÚZ vede také tzv. Registr kontaminovaných ploch (RKP), což je databáze obsahující výsledky stanovení rizikových prvků v půdních vzorcích. Půdní vzorky pro potřeby RKP se ve většině případů neodebírají v terénu, ale vybírají se ze vzorků odebraných v rámci Agrochemického zkoušení zemědělských půd.

Na základě žádostí orgánů státní správy a samosprávy plánují a realizují pracovníci SZV odběry půdních vzorků, včetně vyhodnocení výsledků analýz.

Monitoring půd a vstupů do půdy			
Agenda	Odebrané vzorky v roce 2020	Počet vzorků	Analyzované parametry
BMP	půdy BMP, CHÚ	45	organické polutanty
	rostliny BMP	87	rizikové prvky
	půdy na mikrobiologická stanovení	40	15 mikrobiologických analýz
	půdy na stanovení minerálního N	46	nitrátový N, amoniakální N
	výkop a popis pedologických sond	168	fyzikální analýzy z jednotlivých půdních horizontů
		141	chemické analýzy z jednotlivých půdních horizontů
RKP	půdy RKP – rozšiřování	330	rizikové prvky
	půdy RKP – ekologičtí zemědělci	98	rizikové prvky
	půdy RKP – z AZPP na základě M3	247	rizikové prvky
Monitoring vstupů do půdy	kaly ČOV	40	rizikové prvky, ve vybraných vzorcích org. polutanty
	půda po aplikaci kalů z ČOV	27	rizikové prvky
	rostliny po aplikaci kalů z ČOV	17	rizikové prvky
	sedimenty	20	rizikové prvky, pH, zrnitost, živiny, ve vybraných org. polutanty

Lesnická činnost

Průzkum výživy lesa a hodnocení účinnosti vápnění

Omezení spojená s pandemií koronaviru významně zasáhla do lesnické činnosti, i přesto se podařilo ověřovat všechna vytypovaná odběrná místa.

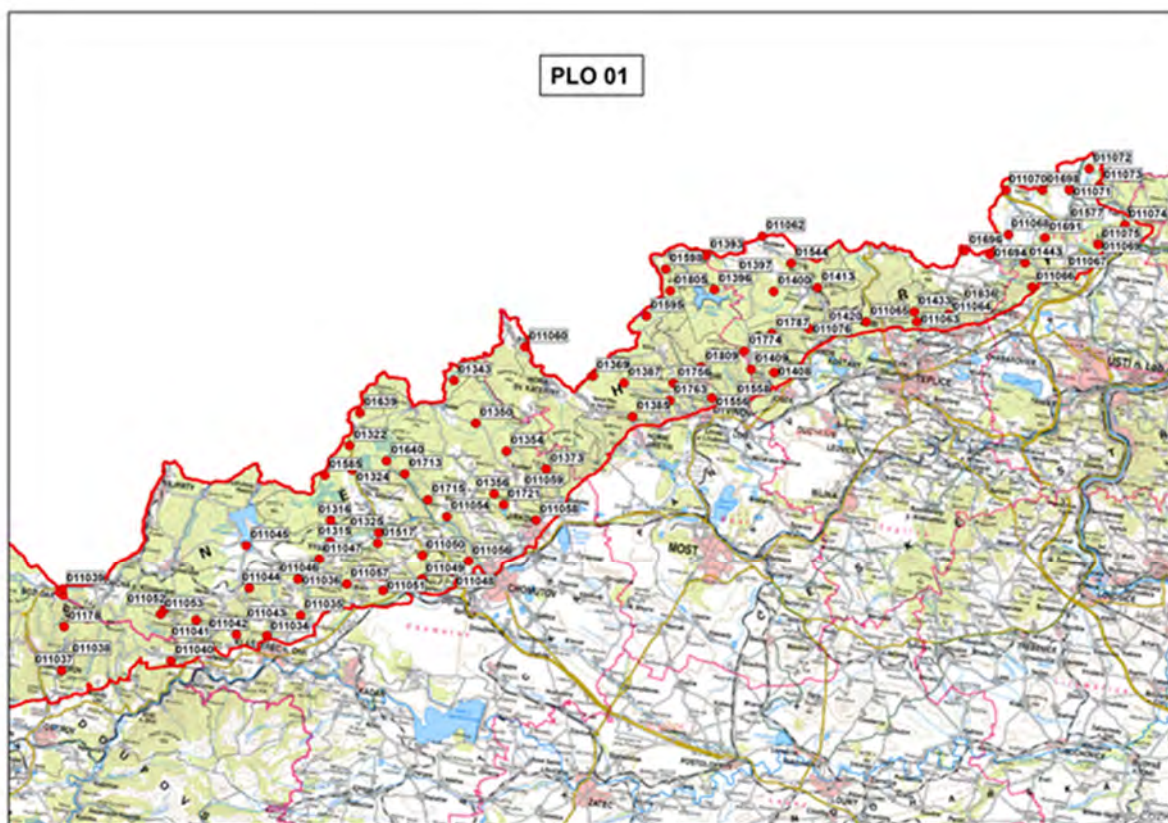
V období květen – listopad 2020 byla na 93 šetřených stanovištích dokončena druhá etapa terénních prací na průzkumu výživy lesa v PLO Krušné hory.

V této PLO proběhla také kontrola účinnosti leteckého vápnění na lokalitách Cínovec, Litvínov, Hora Sv. Kateřiny, Jirkov, Blatno, Kryštofovy Hamry, Vejprty, Kovářská, Jáchymov, Kraslice. Kontrola účinnosti leteckého vápnění proběhla také na lokalitě Javořice v PLO Českomoravská vrchovina. Pro kontrolu vápnění bylo celkem odebráno 321 půdních a 248 rostlinných vzorků ze 107 stanovišť. Celkově bylo dosaženo počtu 200 odběrných míst, což je dostatečně reprezentativní pro stanovení chemizmu půd a asimilačních orgánů – jehlic a listů převládajících dřevin.

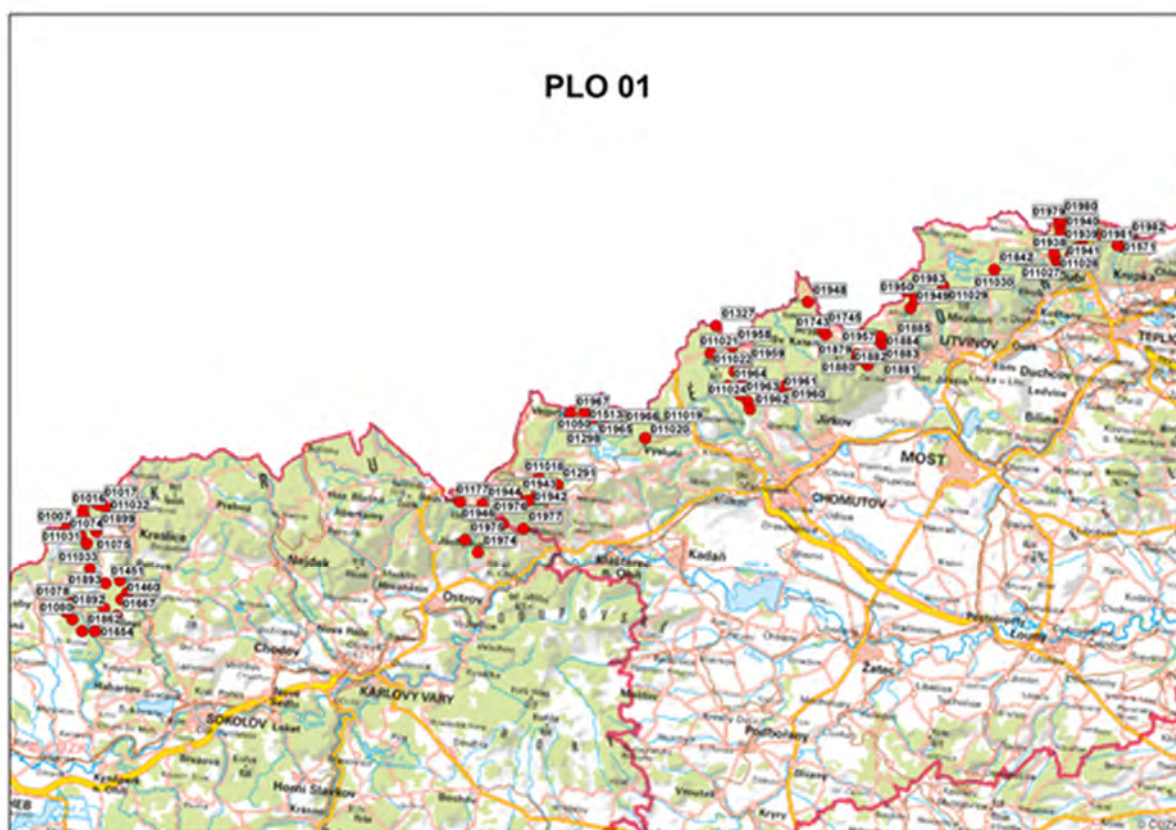
Při dlouhodobém periodickém šetření účinků vápnění na lesní ekosystémy bylo odebráno 66 vzorků půdní lysimetrické vody z lokalitě Javořice na Českomoravské vrchovině (Javořice) a 6 vzorků pro mikrobiologické rozbor.

Zpracování výsledků z roku 2020 bylo provedeno formou sedmi listových zpráv hodnotících účinnost vápnění lesa. Všechny informace z těchto šetření byly poskytnuty vlastníkům lesních pozemků a příslušným lesním hospodářům.

Rozmístění odběrných míst pro průzkum výživy lesa

Rozmístění odběrných míst pro kontrolu účinnosti vápnění v PLO Krušné hory

Získané a vyhodnocené analytické údaje jsou předávány vlastníkům lesních pozemků a orgánům státní správy formou listových zpráv s tabulkovými i grafickými přehledy.

Průzkum výživy lesa a kontroly účinnosti vápnění				
2020	Počet odběrných míst	Počet rostlinných vzorků	Počet půdních vzorků	Počet závěrečných zpráv
Průzkum výživy lesa	93	176	282	1
Kontrola vápnění	107	248	321	7
Lysimetry	5		66 (půdní voda)	0
Mikrobiální vzorky	2		6	0

Pěstování a pravidelné dendrometrické hodnocení energetických dřevin v podmínkách bývalých horských pastvin probíhá na pokusných plochách ústavu ve Stachách na Šumavě. Bohužel průběh pokusu byl pandemickými omezeními narušen – mýcení porostu muselo být odloženo na jaro 2021.

Agrochemické zkoušení půd

V rámci pravidelného zjišťování úrodnosti půdy prováděného v šestiletých cyklech bylo v roce 2020 prozkoušeno celkem 7464 832 ha z. p., a odebráno 65 895 půdních vzorků.

Průměrný obsah přístupných živin a mikroelementů v krajích ČR na zemědělské půdě										
Kraj	Průměrná hodnota pH	Přístupné živiny (mg/kg) metoda Mehlich				Mikroelementy (mg/kg) metoda Mehlich 3				
		P	K	Mg	Ca	B	Cu	Fe	Mn	Zn
Středočeský	6,3	93	272	158	3 369	1,16	4,7	309	119	5,9
Jihočeský	5,6	90	208	173	1 637	0,56	2,3	351	86	9,1
Plzeňský	5,6	73	226	195	1 711	0,62	3,1	351	108	4,9
Karlovarský	5,5	90	329	255	2 029	0,77	2,9	334	77	4,6
Ústecký	6,4	97	408	308	5 497	2,04	6,8	247	159	9,1
Liberecký	4,8	92	185	152	1 625	0,63	3,0	389	116	5,7
Královéhradecký	6,2	100	259	203	3 066	1,26	3,8	329	128	7,0
Pardubický	5,9	85	202	155	2 369	0,87	2,4	327	97	4,9
Vysočina	5,5	102	221	163	1 649	0,66	2,6	371	104	5,8
Jihomoravský	6,4	83	276	280	4 553	1,37	4,5	236	174	4,6
Olomoucký	6,2	90	237	196	2 916	1,14	4,3	331	146	5,6
Moravskoslezský	5,8	76	202	162	1 925	0,85	3,7	375	125	6,9
Zlínský	6,2	77	275	258	3 631	1,17	5,2	276	200	4,9
Česká republika	6,0	89	253	198	2 866	1,03	3,9	320	123	6,1

Dlouhodobé polní výživářské zkoušky

V roce 2020 byly na 11 stanicích vedeny 4 stacionární polní zkoušky, celkem na 1 611 pokusných parcelách. **Zkouška stupňované intenzity minerálního hnojení** je vedena 48 let. Ve zranitelné oblasti na třech lokalitách v rozsahu 72 parcel byla vedena 9. rokem dlouhodobá polní zkouška **porovnávací účinnost organických hnojiv** (kejdy, digestátů, kompostu) a minerálního dusíkatého hnojiva.

Vliv obhospodařování travního porostu na produkci se sleduje od roku 1969 na pokusné ploše v Závišíně. Hodnotí se vývoj produktivity, botanického složení a kvality píce a vlastnosti půdy pod trvalým travním porostem.

Na 12 lyzimetrických stanovištích v odlišných klimatických a půdních podmínkách jsou od roku 1987 dlouhodobě sledovány vstupy živin a doprovodných látek do půdy. Hodnotí se vstupy z organických a minerálních hnojiv, srážkových vod, případně závlahové vody a dále výstupy živin odčerpané sklizní a ztráty živin zjištěné v eluátu.

V projektu zadaném MZe byla v polním pokusu ověřována možnost kontaminace polní produkce a půdy patogeny po aplikaci neupraveného kalu z ČOV, v rozsahu 16 parcel na 4 zkušebních stanicích.

Nádobové zkoušky

V roce 2020 bylo ve vegetační hale v Brně v 588 nádobách založeno 13 nádobových zkoušek, z toho 6 pro účely registrace.

ODRŮDY

Ochrana práv k odrůdám a registrace odrůd

Národní odrůdový úřad ve spolupráci s Odborem provozním a zkušebním a ostatními odbornými pracovišti ústavu i mimo ústav zajistil řízení pro účely udělení ochranných práv k odrůdám a registrační řízení u všech odrůd v odborně zdůvodněném rozsahu. Pro účely registrace, ověřování odrůd po registraci, doporučování odrůd a udělení ochranných práv k odrůdám bylo založeno 1054 pokusů a testů, což představovalo celkem 86 139 parcel na 16 pracovištích ústavu a 36 smluvních pracovištích mimo ústav. Žadatelé o registraci a ochranu práv byli průběžně seznamováni s výsledky příslušných zkoušek, a to okamžitě po jejich zpracování v komplexní tabulkové formě.

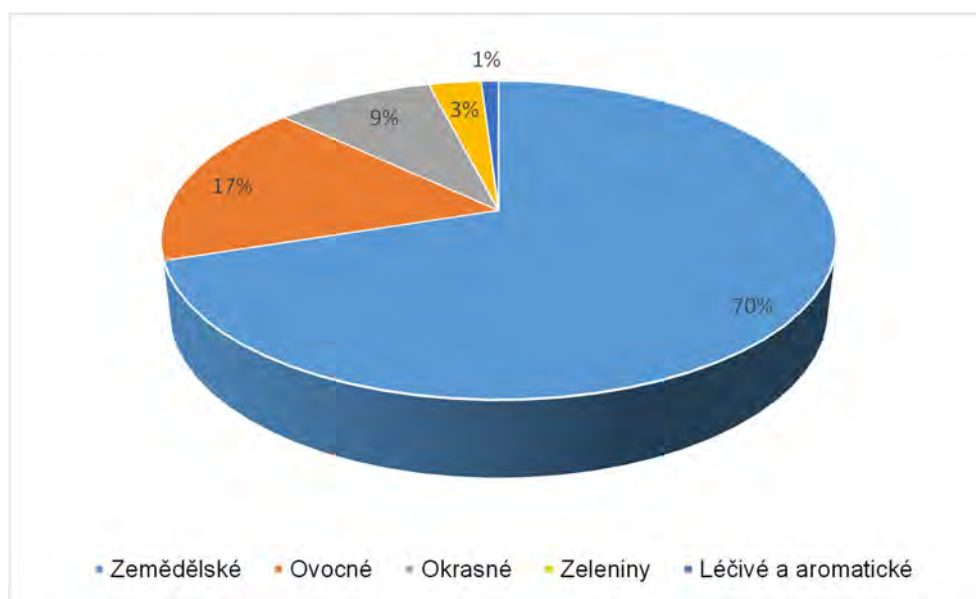
V roce 2020 bylo přijato 63 žádostí o udělení ochranných práv, vydáno 64 osvědčení o udělení ochranných práv a u 54 odrůd byla ochranná práva ukončena.

V řízení o registraci a prodloužení registrace bylo přijato 736 žádostí, bylo vydáno 408 rozhodnutí o registraci a prodloužení registrace, výmaz ze Státní odrůdové knihy byl proveden u 193 odrůd z důvodu podání žádosti o zrušení registrace nebo uplynutí doby registrace. Odrůdová komise projednávala jeden podklad pro vydání rozhodnutí o zamítnutí žádosti o registraci odrůdy, kdy vydala souhlasné stanovisko s návrhem ÚKZÚZ. U 4 odrůd byla žádost o registraci zamítnuta.

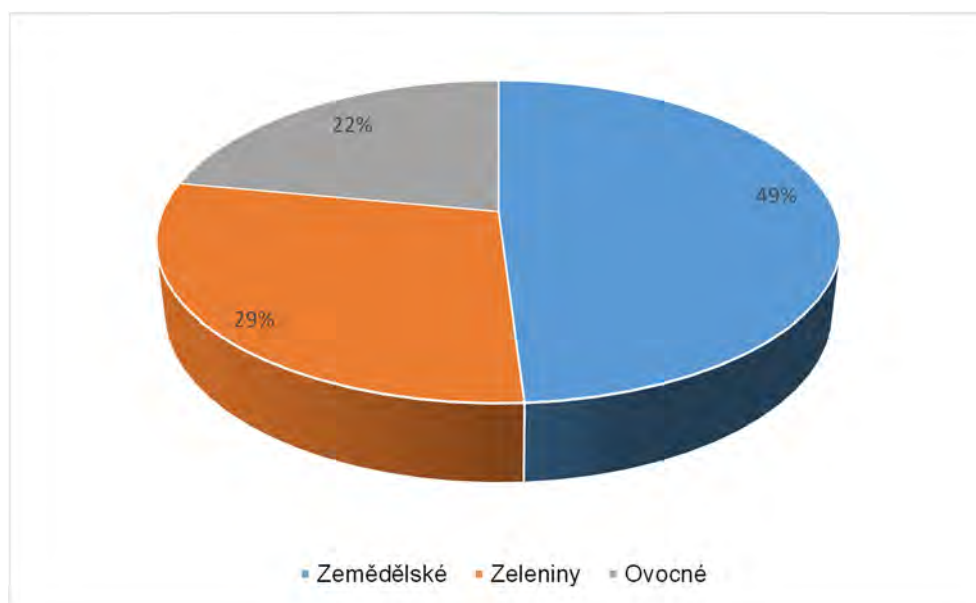
Přehled správních řízení 2020

	Registrace	Prodloužení registrace		Ochrana práv
Žádosti přijaté	601	135	Žádosti přijaté	63
Zemědělské druhy	523	72	Zemědělské druhy	35
Zeleninové druhy	75	55	Zeleninové druhy	1
Ovocné druhy	3	8	Ovocné druhy	13
Okrasné druhy	-	-	Okrasné druhy	11
Léčivé a aromatické rostliny	-	-	Léčivé a aromatické rostliny	3
Žádosti vzaté zpět	343	6	Žádosti vzaté zpět	15
Žádosti zamítnuté	4	-	Žádosti zamítnuté	3
Rozhodnutí o registraci	230	178	Rozhodnutí o udělení ochranných práv	64
Zemědělské druhy	142	88	Zemědělské druhy	48
Zeleninové druhy	84	75	Zeleninové druhy	2
Ovocné druhy	4	15	Ovocné druhy	4
Okrasné druhy	-	-	Okrasné druhy	10
Léčivé a aromatické rostliny	-	-	Léčivé a aromatické rostliny	-
Zrušení registrace	107		Zánik ochranných práv	54
Uplynutí doby registrace	86		Uplynutí ochranných práv	9

Odrůdy chráněné na národní úrovni - zastoupení jednotlivých skupin plodin

Odrůdy registrované v ČR - zastoupení jednotlivých skupin plodin

Zkoušky pro Seznam doporučených odrůd (SDO)

V roce 2020 bylo podáno 282 žádostí do zkoušek pro SDO. Pro tento účel Národní odrůdový úřad zorganizoval a zajistil 75 samostatných pokusů založených na 30 lokalitách mimo ústav financovaných z dotačního titulu 9.A.b.4 – podpora pro samostatné odrůdové zkoušky. Zkoušky proběhly dle metodik zpracovaných ústavem a schválenými jednotlivými Komisemi pro SDO, sumarizaci a publikaci výsledků zajistili specialisté odboru.

Metodické změny

V návaznosti na evropskou legislativu byly pravidelně aktualizovány metodiky zkoušek odlišnosti, uniformity a stálosti. Seznamy aktualizovaných metodik byly uveřejněny ve vyhlášce č. 218/2019 Sb., o výčtu metodik zkoušek odlišnosti, uniformity, stálosti a užitné hodnoty odrůd.

Publikační činnost, účast na akcích, spolupráce s ostatními úřady a institucemi a mezinárodní spolupráce NOÚ

Informace o výsledcích zkoušek užitné hodnoty a doporučování odrůd byly publikovány průběžně na webových stránkách ústavu, v Přehledech odrůd a Seznamech doporučených odrůd.

Informace týkající se správních řízení, jejichž povinnost publikace vyplývá z příslušné evropské legislativy, byly pravidelně zveřejňovány v 9 číslech Věstníku ÚKZÚZ, řada Národní odrůdový úřad, ročník XV. Věstníky byly pravidelně rozesílány členským státům EU.

Evropská Komise byla měsíčně informována o rozhodnutích týkajících se registrace odrůd zasíláním notifikačních seznamů.

Odrůdový úřad Společenství (dále jen CPVO) byl šestkrát ročně informován o žádostech o registraci a ochranu práv a udělených rozhodnutích.

Specialisté Národního odrůdového úřadu a Odboru provozního a zkušebního publikovali v samostatných odborných publikacích a ve vědeckém a odborném tisku 70 příspěvků a aktivně vystoupili na 23 odborných seminářích.

Oba odbory přispěly výraznou měrou k úspěšné reprezentaci ústavu na celostátní výstavě Naše pole v Nabočanech.

Z důvodu přijatých opatření v souvislosti s výskytem SARS-CoV-2 neorganizoval Odbor provozní a zkušební ve spolupráci s Národním odrůdovým úřadem pro širokou odbornou veřejnost polní dny na zkušebních stanicích ani pravidelně pořádanou degustaci jablek v Lysicích. Byly zrušeny i celostátní výstavy, na kterých se oba odbory v předchozích letech prezentovaly (např. Flora v Olomouci nebo Země živitelka v českých Budějovicích).

Mezinárodní spolupráce

Na základě smluv o spolupráci s CPVO, Maďarskem, Nizozemskem, Polskem, Rakouskem, Rumunskem, Slovinskem a Slovenskem a ad hoc žádostí dalších členských států UPOV byly prováděny zkoušky odlišnosti, uniformity a stálosti (dále jen OUS) pro příslušné plodiny nebo poskytovány výsledky již proběhlých zkoušek.

Pro zahraniční zkušební úřady bylo v rámci spolupráce zpracováno 449 zpráv o výsledku zkoušení odlišnosti, uniformity a stálosti odrůd.

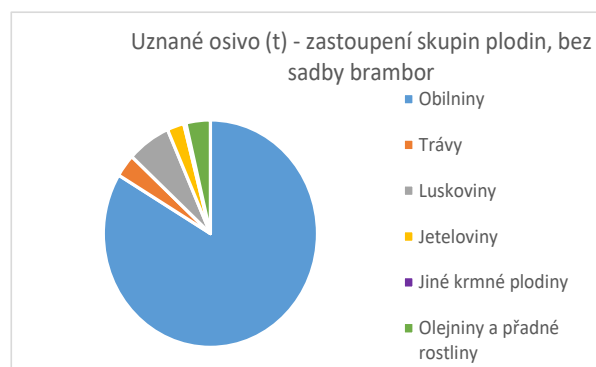
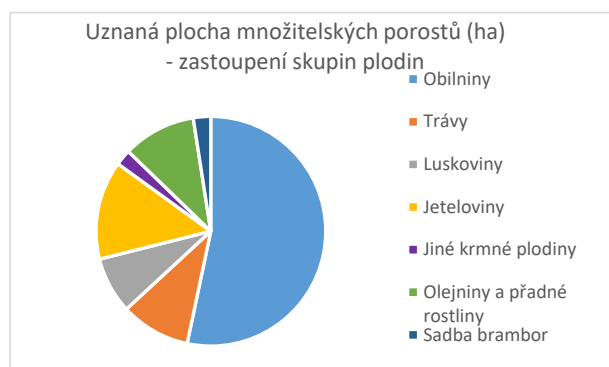
Národní odrůdový úřad aktivně spolupracoval s úřady pověřenými CPVO v praktické implementaci Společné databáze odrůd kukuřice a Společné databázi obecně známých odrůd bramboru, dále je aktivně zapojen ve dvou pracovních skupinách evropského projektu INVITE zaměřeného na inovace ve zkoušení odrůd.

Specialisté odboru se aktivně zúčastnili pěti virtuálních pracovních jednání CPVO, pěti pracovních jednání UPOV, na virtuálním semináři pořádaném ve spolupráci CPVO a IP Key China prezentovali dvě obsáhlá témata týkající se zkoušek OUS pšenice a obecných principů hodnocení těchto zkoušek.

OSIVO A SADBA

Jednoznačně největší podíl na celkovém množství osiva, které prošlo uznávacím řízením, měly ve sklizňovém roce 2019 tradičně obilniny, s velkým odstupem následovány luskovinami:

Uznaná plocha množitelských porostů a uznané osivo, sadba v roce 2020		
Skupina plodin	Uznaná plocha (ha)	Uznané osivo, sadba (t)
Obilniny	54 257	172 489
Trávy	10 013	6 721
Luskoviny	8 069	13 546
Jeteloviny	14 171	5 286
Jiné krmné plodiny	2 278	693
Olejniny a přádné rostliny	10 496	7 585
Celkem	99 284	206 320
Sadba brambor	2 490	55 315

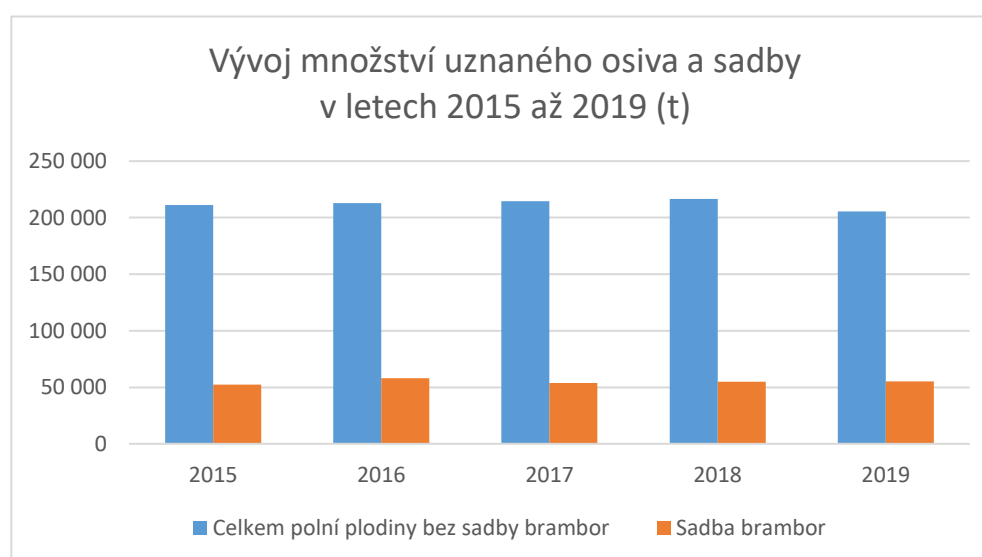
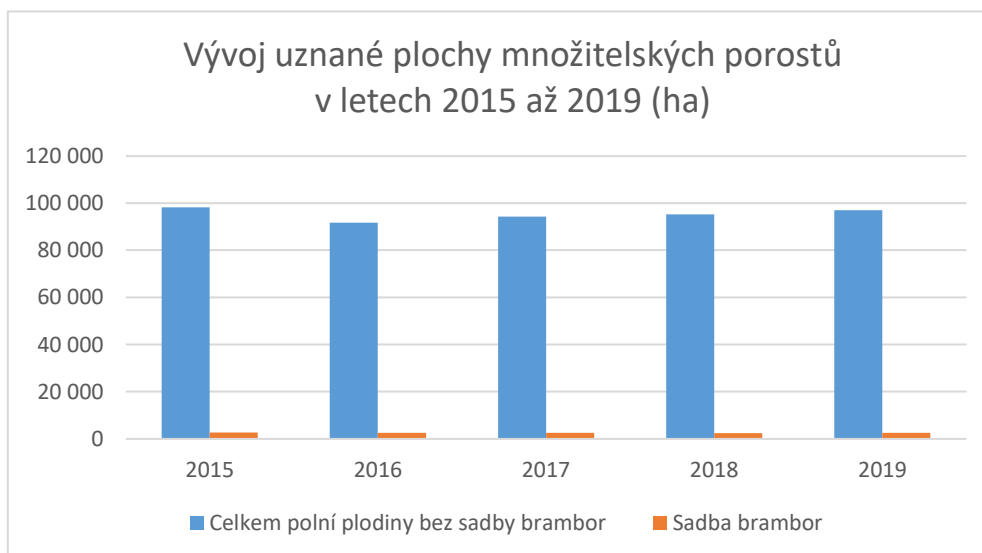

Celková plocha uznaných množitelských porostů se v posledních pěti letech významěji nezměnila, ale snížil se podíl kukuřice na úkor olejin a přádných rostlin:

Vývoj uznané plochy množitelských porostů v letech 2015 až 2019 (ha)								
Rok	Obilniny bez kukuřice	Kukuřice	Trávy	Luskoviny	Jeteloviny	Olejniny a přádné rostliny	Celkem bez sadby brambor	Sadba brambor
2015	55 181	1 091	8 826	11 044	10 507	11 619	98 268	2 616
2016	50 905	955	9 083	9 655	12 172	8 901	91 671	2 573
2017	49 503	602	9 946	10 147	16 408	7 680	94 286	2 512
2018	52 907	631	9 778	7 889	14 547	9 536	95 288	2 444
2019	53 847	410	10 013	8 069	14 171	10 496	97 006	2 490

Celkové množství uznaného osiva v posledních pěti letech mírně narůstá, a to zejména díky nárůstu množství uznaného osiva kukuřice:

Vývoj množství uznaného osiva, sadby v letech 2015 až 2019 (t)								
Rok	Obilniny bez kukuřice	Kukuřice	Trávy	Luskoviny	Jeteloviny	Olejniny a přádné rostliny	Celkem bez sadby brambor	Sadba brambor
2015	168 110	980	5 769	21 454	3 869	10 929	211 111	52 434
2016	174 710	1 574	6 423	16 290	5 145	8 736	212 878	58 006
2017	178 813	769	7 031	16 077	5 400	6 448	214 538	53 899
2018	179 125	942	6 788	13 573	5 067	9 087	216 601	54 855
2019	171 444	1 045	6 721	13 546	5 286	7 585	205 626	55 315

Nedílnou součástí procesu uznání osiva je testování vzorku osiva v semenářské laboratoři. Nejčastěji testovanými druhy byly opět obilniny, následované luskovinami a jetelovinami:

Počet analyzovaných vzorků od 1. 7. 2019 do 30. 6. 2020	
Skupina plodin	Počet vzorků
Obilniny, kukuřice	6 265
Trávy	1 183
Luskoviny a jeteloviny	1 748
Jiné krmné plodiny	178
Olejniny a přádné rostliny	1 022
Řepy	94
Zeleninové druhy	432
Ovocné druhy	15
Květiny, léčivky, jahodník	10
CELKEM	10 947
z toho: Mezinárodní certifikace	381
Kontrola osiva z jiné země původu	131
Informativní rozbor	1 129

Kontroly uznaného osiva před setím ve skladech vykonané v období od 1. 7. 2019 do 30. 6. 2020 přinesly celkem uspokojivé výsledky:

Kontrola uznaného osiva a sadby před setím ve skladech			
Druh osiva	Odebráno vzorků	Z toho nevyhovuje	% nevyhovujících vzorků
Ječmen ozimý	56	1	1,8
Ječmen jarní	149	2	1,3
Oves setý	27	0	0
Pšenice setá ozimá	286	20	7,0
Pšenice setá jarní	34	0	0
Tritikale	12	1	8,3
Žito ozimé	26	6	23,1
Kukuřice	2	0	0
Jeteloviny + trávy	9	1	11,1
Luskoviny	24	4	16,7
Řepka ozimá	5	1	20,0
Ostatní	28	2	7,1
Celkem	658	40	6,1

Výsledky kontrol klíčivosti osiva zelenin v malospotřebitelských baleních s blížícím se koncem doby použitelnosti poukázaly na to, že této oblasti je potřeba nadále věnovat zvýšenou pozornost:

Kontrola osiva uvedeného do oběhu v malém balení		
Odebráno vzorků	Z toho nevyhovuje	% nevyhovujících vzorků
217	12	0

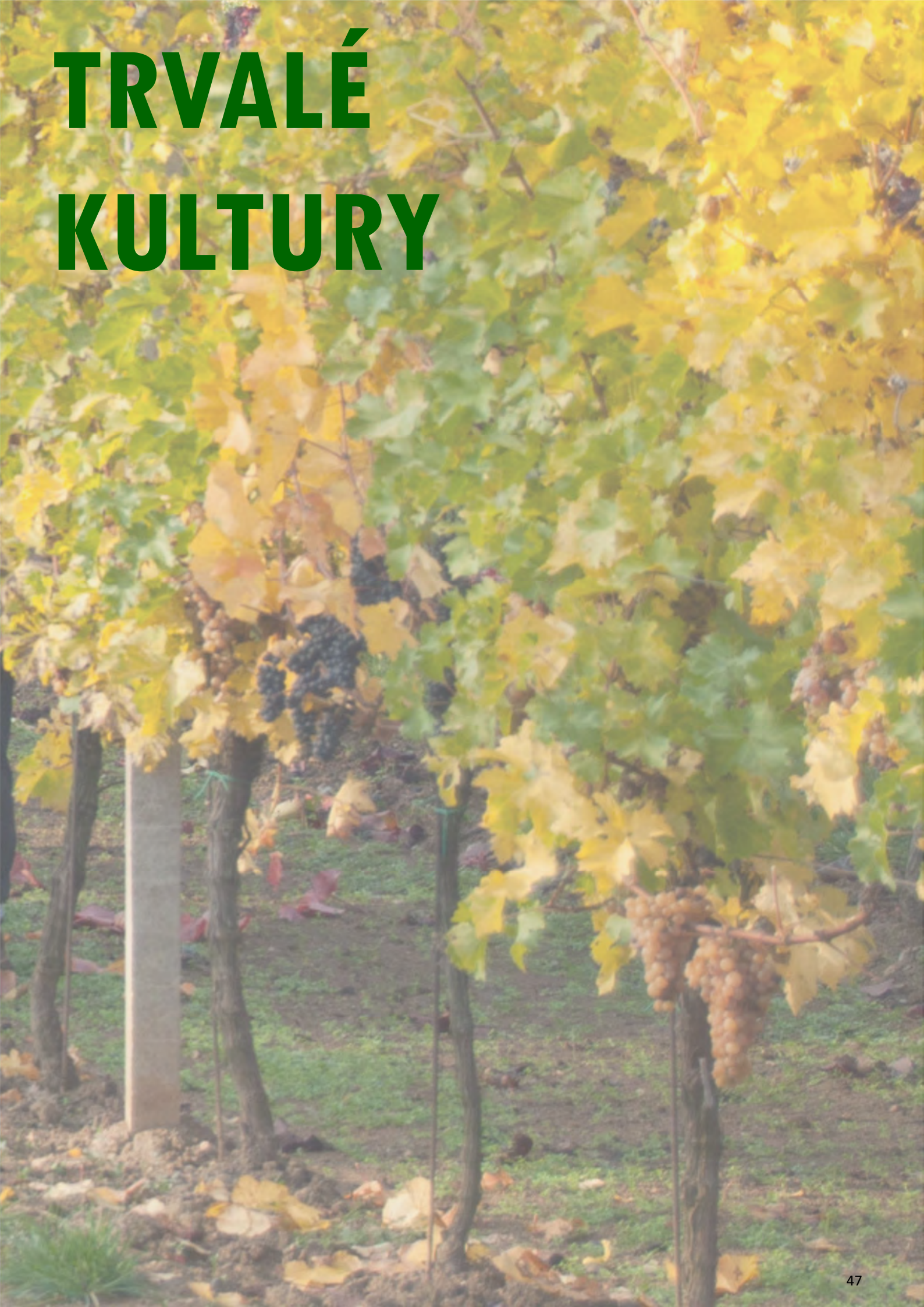
Zjišťování případných příměsí geneticky modifikovaného materiálu v konvenčním osivu nezachytily žádnou kontaminaci:

Kontrola osiva za účelem zjištění geneticky modifikovaných příměsí v osivu pocházejícím			
Druh	Počet analyzovaných vzorků	Výsledek analýzy	
		bez GM příměsí	s GM příměsí
Kukuřice	40	40	0
Řepka	16	16	0
Sója	0	0	0

Při kontrole zdravotního stavu sadby brambor nebyly zjištěny žádné nevyhovující případy:

Tabulka 8: Kontrola zdravotního stavu sadby brambor		
Počet kontrolovaných partií	Z toho nevyhovujících	% nevyhovujících vzorků
jiné země původu		
100	0	0
původ ČR		
0	0	0

TRVALÉ KULTURY

Registry

Registr chmelnic

Vedením registru chmelnic je dle zákona č. 97/1996 Sb., o ochraně chmele, ve znění pozdějších předpisů, pověřen ÚKZÚZ – Oddělení chmele a certifikace produktů v Žatci.

V registru jsou vedeny plochy chmelnic podle jednotlivých producentů, odrůd a způsobu využití v návaznosti na LPIS. V roce 2020 bylo registrováno 4 966 ha sklizňové plochy, což je oproti roku 2019 o 37 ha méně. Bylo provedeno 589 změn a vydáno 270 rozhodnutí ve správním řízení. Vedené plochy dle pěstitelů slouží k auditu požadavků SZIF pro administraci dotací. Výstupem jsou údaje o chmelařských polohách a oblastech pro ČSÚ a hlášení dle Prováděcího Nařízení Komise (EU) 2017/1185.

Registr vinic

Vedením registru vinic je dle zákona č. 321/2004 Sb., (zákon o vinohradnictví a vinařství) v platném znění pověřen ÚKZÚZ, Oddělení registru vinic ve Znojmě - Oblekovicích.

V registru jsou vedeny údaje o pěstitelích, vinicích, provozovnách výrobců, vyrobeném a zařazeném víně, obchodních zprostředkovatelích hroznů a vína, dovozech vína, zásobách vína a moštu, prodejnách se sudovým vínem, kontrolách, přestupcích a další údaje podle předpisů Evropské unie.

Prostřednictvím registru je spravován mimo jiné produkční potenciál ČR, přidělování povolení pro novou a opětovnou výsadbu vinic a další zákonná činnost.

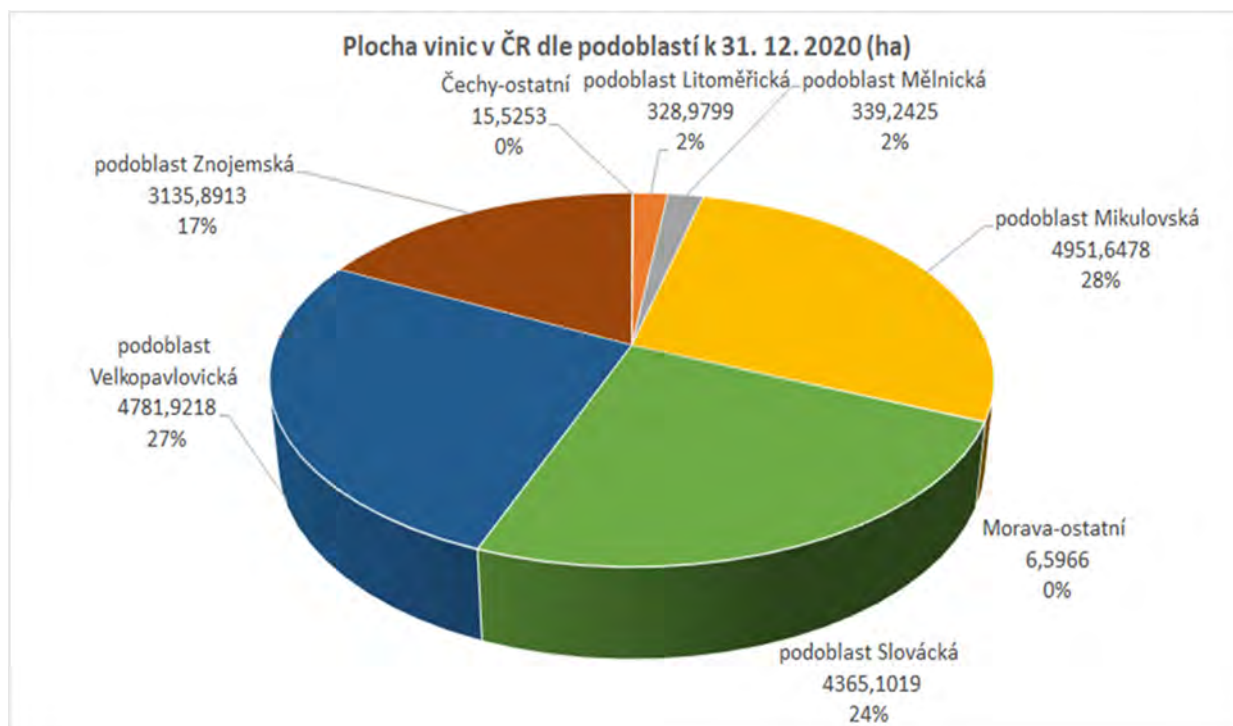
Stav produkčního potenciálu révy dle níže uvedené tabulky je 18 542,1696 hektarů.

Produkční potenciál vinic k 31. 12. 2020 (v hektarech)

Povolení pro novou výsadbu		Využitelná plocha (v držení pěstitele)	237,0255
Povolení pro opětovnou výsadbu	převedené z práva na opětovnou výsadbu	Využitelná plocha (v držení pěstitele)	78,3978
Právo na opětovnou výsadbu		Využitelné na základě žádosti pěstitele	129,9311
Vyklučená plocha vinic		Využitelné na základě žádosti pěstitele	171,9081
Osázená plocha vinic	K 31. 12. 2020		17 924,9071

Osázená plocha vinic má v posledních letech mírně kolísající tendenci. Oproti 31. 12. 2019, kdy činila 18 189,223 ha, je nižší o 264,3159 hektarů (tj. 1,5 %). V roce 2020 bylo vysázeno 296,0342 ha nových vinic. Nejvíce vysazovanými odrůdami jsou bílé odrůdy. Pálava 31,62 ha, Ryzlink rýnský 30,71 ha Veltlínské zelené 20,54 ha. Z modrých je to Rulandské modré s plochou 14,2 ha. Z PIWI odrůd se nejvíce sázel Hibernal 14,72 ha.

Plocha osázených vinic k 31. 12. 2020 činila 17 924,9071 ha.

V roce 2020 byla stanovená kvóta pro přidělení povolení pro novou výsadbu ve výši 181,4 ha. Ve stanoveném termínu požádalo 174 pěstitelů o povolení výsadby na plochu 181,4 ha. Všem žadatelům bylo plně vyhověno. K 31. 12. 2020 bylo v registru vinic vedeno 14 640 pěstitelů, což je o 3 148 méně než v roce 2019. Tento výrazný pokles byl způsoben vyřazením neaktivních subjektů z registru vinic. V roce 2020 bylo vydáno 6 627 rozhodnutí o vinicích, z toho 3 025 z moci úřední. Na žádost pěstitele bylo vydáno 3 602 rozhodnutí, což je o 33 méně než v roce předešlém. K 31. 12. 2020 bylo v LPIS vedeno 11 775 dílů půdních bloků s kulturou vinice o ploše 15 378,451 ha. To činí 0,42 % z výměry zemědělské půdy v ČR. K 31. 12. 2020 bylo vedeno v registru 1 916 výrobců, což je o 45 více než v roce 2019. Provozoven bylo evidováno 2 236 což je o 66 více než k 31.12.2019. Evidovaní producenti vína mají mírně vzestupnou tendenci.

Registr sadů

Registr sadů je na Oddělení trvalých kultur veden od roku 2005 podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 147/2002 Sb., o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském a o změně některých souvisejících zákonů.

V RS jsou evidovány sady jak v konvenčním, tak i v ekologickém režimu pěstování, primárně určené pro tržní produkci ovoce o výměře 13 345,79 ha.

Ovocné sady podle ovocných druhů a ovocnářských oblastí ČR 2020

Ovocný druh	Ovocnářská oblast							Celkem
	Střední Čechy	Jižní Čechy	Západní Čechy	Severní Čechy	Východní Čechy	Jižní Morava	Severní Morava	
Angrešt	0,27	0,01	0,00	1,95	0,39	0,12	0,20	2,94
Broskvoň	46,94	0,03	0,00	10,89	7,63	158,11	4,50	228,10
Hrušeň	202,13	26,30	8,73	174,14	139,73	100,89	99,16	751,08
Hrušeň písečná	0,00	0,05	0,62	0,00	0,00	0,00	0,86	
Jabloň	1 579,41	343,23	279,38	1 271,45	1 101,46	1 159,83	745,94	6 480,70

Maliník a ostružiník	24,50	0,02	0,00	3,47	4,21	0,79	3,44	36,43
Meruňka	49,68	1,10	0,44	57,91	28,92	669,66	17,66	825,37
Ořešák vlašský	27,28	0,10	6,82	14,46	0,88	0,11	0,55	50,20
Rybíz bílý	0,03	0,00	0,00	1,80	0,00	0,00	0,00	1,83
Rybíz černý	30,03	14,50	13,01	95,88	76,51	2,66	96,46	329,05
Rybíz červený	35,62	40,27	0,00	94,80	117,67	58,46	82,68	429,50
Slivoň	146,94	132,31	41,49	146,77	279,26	776,47	486,55	2 009,79
Třešeň	237,99	78,15	23,98	136,16	208,03	83,20	58,89	826,40
Višeň	370,64	149,51	3,30	223,90	181,05	257,16	84,20	1 269,76
Ostatní ovocné druhy	13,07	6,80	1,78	24,04	0,40	57,75	0,80	104,64
C e l k e m	2 764,53	792,38	379,55	2 257,62	2 146,14	3 325,21	1 681,89	13 345,79

Zdroj: (Registr sadů – ÚKZÚZ – k 31.12.2020)

Jak je patrné z tabulky, tak největší koncentraci sadů nacházíme v oblasti Jižní Moravy s 3 325,21 ha, která je následována Středními Čechy s 2 764, 53 ha. Dále můžeme vyčíslit, že největší plochy v rámci ovocnářství jsou výsadby jabloní, které podílově zaujímají přibližně 48% veškerých sadů v ČR. Na druhém místě je výsadba slivoní (2 009,79 ha), následována výsadbou višní (1 269,76 ha).

Věková struktura hlavních ovocných druhů v ovocných výsadbách v ČR 2020

Ovocný druh	Mladé výsadby	Začátek plodnosti	Plná plodnost	Staré výsadby	Celkem
Angrešt	0,2	1,02	0,56	1,15	2,93
Broskvoň	6,05	9,3	47,23	165,51	228,09
Hrušeň	93,17	81,86	311,69	264,35	751,07
Hrušeň písečná	0,65	0	0,87	0	1,52
Jabloň	359,2	587,22	2255,39	3278,85	6 480,66
Meruňka	94,48	132,8	354,38	243,73	825,39
Rybíz bílý	0,03	0	0	1,8	1,83
Rybíz černý	26,62	33,47	83,04	185,94	329,07
Rybíz červený	18,15	8,05	14,41	388,88	429,49
Slivoň	250,49	257,61	1163,92	337,77	2 009,79
Třešeň	68,45	136,27	431,51	190,17	826,4
Višeň	105,07	163	642,83	358,85	1 269,75
C e l k e m	1 022,56	1 410,6	5 305,83	5 417	13 155,99

Zdroj: (Registr sadů – ÚKZÚZ – k 31.12.2020)

Ze součtů sloupců v tabulce by se mohlo zdát, že se výrazně zlepšila věková struktura hlavních ovocných druhů v produkčních výsadbách, tento efekt však způsobují zejména jabloně, slivoně, hrušně, třešně a višně, které byly v minulých letech i nyní předmětem restrukturalizace. V případě jiných druhů jako jsou např. broskvoně, rybíz a angrešt, je situace opačná, jak je zřejmé při podrobnější pohledu, převážnou část tvoří staré výsadby s nízkým produkčním potenciálem.

Certifikace

Certifikace produkce chmele

Sklizeň chmele v roce 2020 (5 924,93 t) byla oproti roku 2019 nižší o 17,07 %.

Bylo podáno 601 žádostí o ověření chmele a chmelových produktů. Ověřeno bylo 7 116 t chmele, což je o 2,21 % více než v roce 2019 a bylo vydáno 2 099 ks ověřovacích listin – certifikátů.

Pro kontrolu dodržování minimálních kvalitativních požadavků chmele pro certifikaci dle Nařízení Komise (ES) č. 1850/2006 bylo odebráno 50 ks vzorků.

Sklizeň chmele v tunách

Certifikace rozmnožovacího materiálu

V roce 2020 bylo podáno dodavateli 667 žádostí o uznání rozmnožovacího materiálu chmele, révy a ovocných rodů a druhů a oznámení o rozsahu výroby rozmnožovacího materiálu ovocných rodů a druhů. V případě uznávaného rozmnožovacího materiálu dle certifikačního schématu to představuje 12 090 množitelských porostů a v případě konformního rozmnožovacího materiálu (tzv. CAC materiál) bylo přihlášeno 14 936 množitelských porostů.

Z dat evidovaných v registru množitelských porostů a rozmnožovacího materiálu je zřejmé, že u druhů, které jsou nejvíce vysazovány v produkčních sadech v rámci restrukturalizace, stále převažuje podíl matečných rostlin vycházejících z certifikačního schématu.

V případě druhů, kterých výpěstky jsou vyráběny zejména za účelem prodeje drobným hobby pěstitelům, je znatelný opačný trend. Jedná se zejména o drobné ovoce, jako jsou rybíz či angrešt, v případě borůvek jde o stoprocentní zastoupení CAC materiálu, v tomto případě jde o absenci certifikačního schématu v předchozích letech.

Vyprodukované množství výpěstků k expedici v 3-letém porovnání

Druh	Vyprodukované množství		
	2018	2019	2020
Jabloň	1 153 646	1 710 746	1 465 634
Hrušeň	184 165	232 031	203 898
Třešeň	115 241	161 389	168 503
Višeň	84 755	72 729	67 937
Slivoň	228 898	338 917	318 524
Meruňka	124 883	201 307	183 471
Broskvoň	64 697	63 894	86 694
Mandloň	2 979	3 937	4 450
Myrobalán plodový	810	885	831
Kdouloň	1 118	3 453	3 765
Ořešák vlašský	81 984	131 089	129 517
Angrešt	178 518	274 472	237 342
Rybíz bílý	70 537	83 468	82 461
Rybíz černý	122 892	139 325	142 401
Rybíz červený	188 241	259 268	249 663
Maliník	305 136	503 664	260 819
Ostružiník	16 542	79 703	19 177
Brusnice sp.	1 360 022	2 462 862	1 632 062
Jahodník	7 293 072	9 199 186	12 569 185
Líska obecná	20 416	694 080	114 063
Kaštanovník jedlý	0	0	0
Ribes x (mezidruhoví kříženci)	17 736	20 356	24 374
Rubus x (mezidruhoví kříženci)	14 248	15 374	23 420
Prunus x (mezidruhoví kříženci)	4 686	5 420	751
Slivoň vrbová (japonská)	674	370	754
Temnoplodec černoplodý (Arónie černá)	330	233	172
Jeřáb obecný	-	325	127
Meruzalka zlatá plodová	0	171	210
CELKEM	11 636 226	16 658 654	17 990 205

Zdroj: (Registr množitelů – ÚKZÚZ – k 8. 2. 2021)

V roce 2020 došlo k dalšímu meziročnímu zvýšení školkařské produkce. K navýšení došlo zejména u jahodníku a maliníku, v případě jahodníku šlo zejména o kontejnerovanou frigosadbu určenou pro konečného spotřebitele.

Naopak podíl velkého ovoce na produkci mírně klesl z důvodu velkého výpadku zaškolovaných podnoží v předchozích letech. Rok 2020 se však odlišoval od předchozích roků výrazně vyššími úhrny srážek, díky tomu můžeme očekávat v roce 2021 trend odlišný.

Registrace a zkoušení odrůd

Registrace a zkoušení odrůd chmele

Zkoušené odrůdy chmele jsou vysázené v produkčních chmelnicích u vybraných pěstitelů chmele v Žatecké a Úštěcké chmelařské oblasti. Odrůdy byly sledovány na sedmi lokalitách u šesti pěstitelů. Sledováno bylo deset odrůd v řízení o registraci od dvou žadatelů a dvě registrované odrůdy. Z deseti odrůd v řízení o registraci jsou dvě určené do nízkých konstrukcí. Na podzim byla ve Stekníku založena referenční kolekce odrůd chmele. V roce 2020 nebyla registrovaná žádná odrůda chmele.

Registrace a zkoušení odrůd révy

Zkoušené odrůdy révy jsou vysázené ve zkušební vinici ÚKZÚZ v k.ú. Znojmo viniční trať Načeratický kopec. Celková výměra vinice včetně travní a ostatní plochy je 5,2 ha. V roce 2020 pokračovala výsadba parcely č. 2, kam se na část přemístil sortiment ověřovacích zkoušek půdní erozí zničené parcely č. 5. Na druhé části parcely se vysazují odrůdy registračních zkoušek. V r. 2021 je plánováno dokončení výsadby nově přihlašovaných odrůd a závěrečná podsadba výše jmenované parcely.

Rozsah zkoušení odrůd révy ve zkušební vinici v r. 2020

Pokusy ve vinici		
Dělení pokusů ve vinici	Plocha pokusů celkem (m ²)	Počet odrůd révy (ks)
Společný pokus registrace a odlišnosti, uniformity a stálosti	2 706	18
Ověřovací pokus	16 844	75
Provozní pokus	7 744	39
Pokus odlišnosti, uniformity a stálosti	8 039	336
Celková plocha pokusů (m²)	35 333	468

Počet odrůd révy zapsaných ve Státní odrůdové knize a počet odrůd v registračním řízení

Odrůdy révy zapsané ve Státní odrůdové knize ČR			
	Celkem	CZ	PO
MB	35	17	12
MM	26	11	9
ST	9	3	0
POD	7	2	0
Celkem	77	33	21

Odrůdy révy v řízení o registraci			
	Celkem	CZ	PO
MB	11	9	5
MM	7	5	2
ST	2	2	0
POD	1	0	0
Celkem	21	16	7

OCHRANA PROTI ŠKODLIVÝM ORGANISMŮM

Rostlinolékařská opatření proti šíření škodlivých organismů rostlin

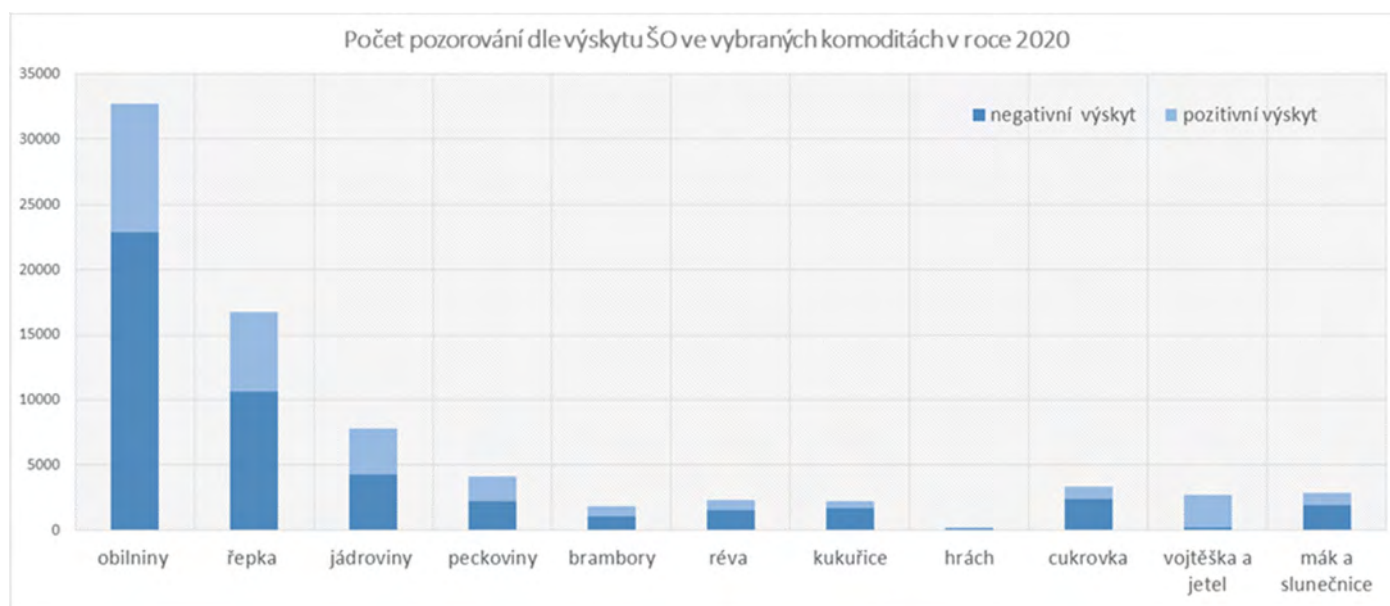
Monitoring a průzkum výskytu škodlivých organismů

Inspektoři terénní inspekce ÚKZÚZ sledovali v roce 2020 více než 250 druhů škodlivých organismů rostlin; přes 200 druhů běžných a přes 40 druhů regulovaných škodlivých organismů. V roce 2020 bylo provedeno více než 85 000 pozorování běžných škodlivých organismů a přes 4 500 detekčních průzkumů na regulované a jiné rizikové škodlivé organismy. Rozsah pozorování běžných škodlivých organismů byl, stejně jako v roce 2019, významně ovlivněn probíhající gradací hraboše polního (*Microtus arvalis*).

Hraboš polní

Množství provedených pozorování výskytu ŠO podle komodit v roce 2020

V rámci detekčních průzkumů výskytu regulovaných a dalších rizikových škodlivých organismů rostlin se v roce 2020 nepokračovalo v průzkumech patogenu *Phytophthora kernoviae* (v EU není tento škodlivý organismus regulován), původce verticiliového vadnutí chmele *Verticillium nonalfalfae* (neprokázalo se šíření škodlivého organismu mimo zamořené ohnisko) a původce bakteriální spály růžovitých *Erwinia amylovora*. Nově byly do detekčních průzkumů zařazeny merule *Bactericera cockerelli* (přenašeč bakterie *Candidatus Liberibacter solanacearum* – bez nálezu), nosatec *Conotrachelus nenuphar* (škůdce jaderovin a peckovin – bez nálezu), síťnatka *Corythucha arcuata* (škůdce dubů – nález na dubu) a Tomato brown rugose fruit virus, napadající papriky a rajče – nálezy v rostlinách a osivu papriky a rajčete). Ze škodlivých organismů, které jsou v rámci detekčních průzkumů zjišťovány od roku 2019 (vrtule *Rhagoletis pomonella*, rez *Thekopsora minima*, hálkotvorná háďátka *Meloidogyne chitwoodi* a *M. fallax*, makadlovka *Scrobipalopsis solanivora*, blýskavka *Spodoptera frugiperda*, vlnovník *Phyllocoptes fructiphilus* a jím přenášený *Rose rosette emaravirus*), nebyly v roce 2020 potvrzeny nálezy žádného z nich. Nově byl na území ČR potvrzen výskyt kněžice zeleninové (*Nezara viridula*).

Nadále byl v rámci detekčních průzkumů zjišťován opakovaný výskyt původce bakteriální hnědé hniloby, karanténní bakterie *Ralstonia solanacearum*, ve vzorcích vody z Labe, Dyje, Jevišovky a nově z Jizery, v rostlinách lilku potměchuti (*Solanum dulcamara*) rostoucích na březích Labe a dále v oplachové vodě po zpracování brambor. Bakterie v říční vodě může být zdrojem infekce pro brambory pěstované pod závlahou v ranobramborářských oblastech.

Nymfa kněžice zeleninové

Rozsah a výsledky detekčních průzkumů vybraných škodlivých organismů rostlin v roce 2020

Škodlivý organismus rostlin	Počet kontrol	Počet vzorků	Počet výskytů
<i>Agrilus anxius</i>	330	0	0
<i>Agrilus planipennis</i>	291	0	0
<i>Anoplophora glabripennis</i>	718	3	0
<i>Cryphonectria parasitica</i>	163	3	0
<i>Diaporthe vaccinii</i>	90	6	0
<i>Epitrix</i> sp.	306	6	0
<i>Grapevine flavescence dorée phytoplasma</i>	57	49	0
<i>Gibberella circinata</i>	366	6	0
<i>Pepino mosaic virus</i>	56	4	0
<i>Phytophthora ramorum</i>	447	15	0
<i>Tomato brown rugose fruit virus</i>	31	13	3
<i>Xylella fastidiosa</i>	1053	282	0

Srovnání rozsahu činností spojených s monitoringem a průzkumem výskytu škodlivých organismů (ŠO) rostlin za období 2016–2020

činnost/roky/počet	2016	2017	2018	2019	2020
Provedená pozorování výskytu ŠO	54 774	54690	63644	80369	85966
Detekční průzkumy ŠO	4 535	4805	4 754	5160	4699
Monitoring invazních rostlin	243	238	45	49	*

Kontroly a opatření v oblasti škodlivých organismů rostlin

V roce 2020 provedli inspektoři terénní inspekce ÚKZÚZ 2 574 kontrol v rámci rostlinolékařského dozoru nad dodržováním rostlinolékařských povinností v oblasti ochrany před šířením škodlivých organismů rostlin, z toho v žádném případě nebyla v zjištěna závada.

Počet rostlinolékařských kontrol v letech 2014 - 2020							
Činnost/ rok/ počet kontrol	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Rostlinolékařská kontrola v místech produkce a skladování rostlin a rostlinných produktů (SRK)	2 412	1 744	1 734	1 623	1 496	1 368	Od 1. 1. 2020 se tento typ kontrol dle platné legislativy neprovádí
z toho kontroly se zjištěním výskytu karanténních škodlivých organismů	4	5	5	2	2	0	
Kontroly v rámci provádění rostlinolékařského dozoru	4 680	5 368	4 688	3 370	2 624	2 082	2 574

V návaznosti na výsledky rostlinolékařských kontrol bylo v roce 2020 uloženo 9 úředních opatření dle zákona o rostlinolékařské péči. Největší počet opatření byl v roce 2020 vydán z důvodu výskytů původce *Tomato brown rugose fruit virus* a *Ralstonia solanacearum* (bakteriální hnědá hniloba bramboru).

Diagnostika škodlivých organismů rostlin

Komplexní diagnostika škodlivých organismů rostlin a původců chorob byla v roce 2020 zajišťována Odborem diagnostiky škodlivých organismů rostlin a jeho diagnostickými laboratořemi v Olomouci, Havlíčkově Brodě, Opavě a Praze. Škodlivé organismy byly diagnostikovány v širokém spektru matric od rostlinných pletiv, osiva, půd, kalů, substrátů, vod až po hmyzí vektory, a to zejména pro potřeby monitoringu škůdců, detekčních průzkumů a úředních kontrol.

Laboratoře zajišťovaly v souladu s platnými předpisy diagnostiku a úkoly z pozice Národní referenční laboratoře pro diagnostiku škodlivých organismů rostlin, úřední laboratoře a karanténní stanice.

V rámci diagnostických činností bylo v roce 2020 diagnostikováno celkem **10 620** vzorků, což v diagnostické sezóně meziročně představuje nárůst o **1 419** vzorků.

Velký nárůst byl zaznamenán zejména i z pohledu počtu skutečně provedených bakteriologických, virologických a molekulárně-biologických testů, kdy se počet analýz navýšil o **24 463** na číslo **43 610** v roce 2020.

Tabulka počtu vzorků a testů zpracovaných jednotlivými laboratořemi:

Pracoviště	Počet rozborovaných vzorků/laboratoř	Počet diagnostikovaných mšic (ks)
OdDŠOR Olomouc	739/nematologie 2 770/virologie 530/bakteriologie 665/entomologie 362/mykologie 2 614/molekulární biologie	- - - - - -
LDŠOR Praha	244	-
LDŠOR Opava	1 175 z nasávacích pastí 224 z Lambersových misek ostatní vzorky 40	131 385 16 583
OdDŠOR Havlíčkův Brod	1 257	-
Celkem	10 620	147 968

Vedle diagnostiky škodlivých organismů rostlin zajišťoval Odbor diagnostiky sezónní monitoring letové aktivity mšic a determinaci hospodářsky významných druhů mšic zachycených nasávacími pastmi. V rámci této činnosti bylo determinováno celkem **147 968 ks mšic**. Výsledky z diagnostiky mšic byly průběžně poskytovány a předávány veřejnosti jako podklad pro nastavení ochrany zemědělských plodin.

Odbor diagnostiky ŠOR se v roce 2020 dále věnoval testování rezistence škodlivých organismů vůči účinným látkám v praxi používaných přípravků na ochranu rostlin a testování rezistence odrůd vybraných plodin k některým významným škodlivým organismům.

Struktura zpracovávaných vzorků byla podobná jako v předchozím roce a navazovala na činnosti útvarů ze Sekce sadby, osiv a zdraví rostlin, které zajišťují odběry vzorků v terénu. Diagnostická činnost byla vykonávána i pro další útvary a pracoviště ústavu (Oddělení trvalých kultur, Národní odrůdový úřad, OOS). Počty diagnostikovaných vzorků a jejich struktura jsou výsledkem požadavků na diagnostiku ze strany zejména interních vzorkovatelů (Oddělení terénní inspekce a Odbor dovozu a vývozu), částečně však také

externích požadavků ze strany subjektů.

Diagnostickeu sezónu ovlivnil výrazný posun reálného odběru vzorků v terénu, problémy s poštovními službami a doručováním vzorků, omezení počtu pracovníků na pracovišti a jiný hygienická opatření, jako důsledek opatření v souvislosti s pandemií COVIDU-19.

Nárůst počtu vzorků a nutnost jejich zpracování v kratším časovém úseku vedl k jejich kumulaci, což laboratoř průběžně operativně řešila přesouváním diagnostických kapacit v rámci laboratoří ODŠOR dle aktuálně volných kapacit.

Mimo úkoly se zajištěním rychlé, přesné a spolehlivé diagnostiky škodlivých organismů rostlin a původců chorob řešil Odbor diagnostiky mimořádný úkol vyplývající z Prováděcího nařízení Komise EU 2020/1191 – Tomato brown rugose fruit virus (ToBRFV), který představoval pro diagnostická pracoviště výrazné pracovní i finanční zatížení.

ODŠOR Olomouc zajišťovalo diagnostiku škodlivých organismů rostlin v šesti specializovaných laboratořích (bakteriologie, entomologie, nematologie, mykologie, virologie a molekulární biologie).

Laboratoř bakteriologie

Laboratoř diagnostikovala izoláty bakterií získané ze vzorků na vhodných kultivačních půdách. Pomocí metody plynové chromatografie založené na principu analýzy mastných kyselin bylo testováno 189 izolátů, identifikačním systémem BIOLOG na biochemické bázi bylo otestováno 33 izolátů. Biologickými testy pro ověření patogenity a hypersenzitivity prošlo 112 izolátů. Ve spolupráci s Laboratoří molekulární biologie bylo pomocí molekulárních metod testováno 839 extraktů a čistých kultur.

V rámci požadavků na určení neznámého škodlivého činitele bylo rozborováno 44 vzorků, na potvrzení přítomnosti konkrétního škodlivého činitele *Xylella fastidiosa* 299 vzorků a 82 vzorků na diagnostiku bakterie *Erwinia amylovora* (z toho 75 vzorků na zjištění latentní infekce). S pozitivním výsledkem na potvrzení přítomnosti patogenu *Candidatus Liberibacter solanacearum* byly uzavřeny 2 vzorky osiva. Z dalších pozitivních výsledků se jednalo především o potvrzení přítomnosti bakterie *Xanthomonas* v osivu kadeřávku, *Xanthomonas arboricola* pv. *juglandis* na ořešáku a další druhy pseudomonád.

Ve srovnání s předcházejícím rokem došlo k nárůstu celkového počtu vzorků o polovinu, z dalších patogenů byly zpracovány vzorky s požadavkem na *Clavibacter insidiosus*, *Xanthomonas campestris* pv. *campestris* a vzorky s požadavkem na detekci patogena *Acidovorax citrulli*.

Laboratoř entomologie

Laboratoř rozborovala v roce 2020 vzorky členovců v rámci detekčního, monitorovacího průzkumu a celostátního monitoringu škůdců pomocí světelného lapače. V rámci celostátního monitoringu náletů vybraných škůdců do světelného lapače bylo zpracováno 214 vzorků, a to motýlů z čeledí Noctuidae (múrovití) a Pyralidae (zavíječovití).

V rámci monitorovacího průzkumu bylo zpracováno 138 vzorků, z toho 20 na *Drosophila suzukii* a 43 vzorků na *Rhagoletis completa* (z toho 11 pozitivních). V rámci detekčního průzkumu laboratoř zpracovala 308 vzorků, které zahrnovaly druhy neevropských brouků rodu *Pissodes* (126 vzorků), kříška révového *Scaphoideus titanus* (47 vzorků) a vzorky na determinaci vrtule *Rhagoletis fausta* (66 vzorků), *Rhagoletis pomonella* (63 vzorků) a meruli *Bactericera cockerelli* (66 vzorků) z lepkových desek.

Zajímavostí roku 2020 byly rozборы na přítomnost těchto druhů: *Halyomorpha halys* - 16 vzorků (z toho

2 pozitivní) a *Nezara viridula* - 9 vzorků (z toho 2 pozitivní).

Laboratoř nematologie

Laboratoř zpracovala celkem 739 vzorků na detekci nebo identifikaci škodlivých organismů-rostlinoparazitických hlístic.

Na zjištění přítomnosti háďátka nažloutlého (*Globodera pallida*) a háďátka bramborového (*Globodera rostochiensis*) v půdních vzorcích bylo rozborováno 72 vzorků (bez pozitivního nálezu); háďátka borovicového (*Bursaphelenchus xylophilus*) bylo provedeno 261 analýz (0 pozitivní); 77 vzorků bylo rozborováno na přítomnost háďátka zhoubného (*Ditylenchus dipsaci*), z nichž 5 bylo pozitivních; 59 vzorků na přítomnost háďátka hlízového (*Ditylenchus destructor*) s 2 pozitivními nálezy a 35 vzorků na přítomnost háďátka *Meloidogyne chitwoodi* a *Meloidogyne fallax*, přičemž byly taktéž zaznamenány dva pozitivní nálezy *Meloidogyne hapla*. V rámci monitoringu kozlíčků rodu *Monochamus* pomocí feromonových lapačů bylo celkem odchyceno a testováno 225 kozlíčků sosnových (*Monochamus galloprovincialis*) na přítomnost háďátka borovicového s negativním výsledkem. Nebyl zaznamenán žádný ne-evropský druh kozlíčka rodu *Monochamus*. V jednom vzorku kozlíčka sosnového bylo detekováno háďátko *Bursaphelenchus mucronatus*.

Ve spolupráci s Národním odrůdovým úřadem proběhlo testování substrátu pro pěstování cukrové řepy na přítomnost cystotvorných háďátek rodu *Heterodera*.

Laboratoř nematologie se také pod vedením Laboratoře diagnostiky škodlivých organismů rostlin Praha podílela na testování rezistence odrůd bramboru vůči háďátku bramborovému a nažloutlému. Celkem bylo do státních zkoušek letos zahrnuto 13 odrůd a novošlechtěnců.

Laboratoř mykologie

Laboratoř mykologie zpracovala 362 vzorků. Nejčastěji používanou metodou byla akreditovaná metoda SOP-M-06 Identifikace houbových a houbám podobných mikroorganismů metodou kultivace a světelné mikroskopie, pomocí které bylo zpracováno 247 vzorků. V rámci detekčních průzkumů byl nejčastěji rozborován patogen *Synchytrium endobioticum*, laboratoř zpracovala celkem 90 vzorků pro ověření přítomnosti tohoto patogenu.

Druhým rokem se laboratoř věnovala také testování osiva rajčat na rezistenci vůči *Fusarium oxysporum f.sp. radicis-lycopersici* a *F.oxysporum lycopersici* rasy R0, R1 a R2. Testované odrůdy byly uměle i nokulovány a jejich reakce byly srovnány s kontrolními citlivými /rezistentními odrůdami.

Ve spolupráci s Pracovištěm podpory integrované ochrany rostlin se laboratoř podílela na hodnocení polních fungicidních pokusů. V roce 2020 se jednalo o hodnocení šesti polních pokusů, ve kterých se sledoval a hodnotil výskyt devíti houbových patogenů.

Laboratoř virologie

Laboratoř zpracovala celkem 2 770 vzorků. Z tohoto počtu bylo 1 000 vzorků révy a peckovin testováno pro Oddělení trvalých kultur, 1 346 vzorků pocházelo od inspektorů Odboru terénní inspekce a Odboru dovozu a vývozu, 145 vzorků od externích zákazníků, 245 vzorků broskvoní bylo testováno pro Národní odrůdový úřad a 34 vzorků bylo testováno v rámci validací, přípravy MPZ a pro pokusné účely laboratoře. Bylo provedeno 20 884 ELISA testů (o 32 % více testů než v loňském roce), 27 biologických testů na 53 indikátorových rostlinách, 1 162 izolací (163 izolací DNA, 999 izolací RNA – což je téměř šestinásob-

bek RNA izolací provedených v roce 2019).

U 28 vzorků byla zpracována komplexní diagnostická analýza v rámci požadavku určit neznámého škodlivého činitele. Dále bylo provedeno 50 výsevů 10 druhů a kultivarů indikátorových rostlin. Ve spolupráci s Laboratoří molekulární biologie byla provedena validace metod detekce viru hnědé vráscitosti plodů rajčete (ToBRFV) ve vzorcích osiva. Získaná validační data byla poskytnuta EURL.

Z karanténních škodlivých organismů bylo otestováno 50 vzorků na fytoplazmu zlatého žloutnutí révy vinné (GFDP). Z regulovaných škodlivých organismů byly ve větších počtech testovány tyto škodlivé organismy: 391 vzorků na virus šarky švestky (PPV), 36 vzorků na virus bronzovitosti rajčete (TSWV) a virus nekrotické skvrnitosti netýkavky (INSV), 25 vzorků na viroid vřetenovitosti hlíz bramboru (PSTVd) a 22 vzorků na virus mozaiky pepina (PepMV). Z neregulovaných škodlivých organismů zaujímaly vyšší podíl vzorky obilí (64) testované na přítomnost viru zakrslosti pšenice (WDV) a viru žluté zakrslosti ječmene (BYDV).

Významnou část vzorků činily v roce 2020 vzorky osiva rajčat a paprik odebíraných za účelem detekce ToBRFV. Do října 2020 byly vzorky testovány metodou ELISA a pozitivy potvrzovány dvěma nezávislými real-time PCR (dle prováděcího nařízení Komise (EU) 2020/1191). V rámci vzniku požadavku na detekční průzkum výskytu viru strkaté mozaiky rajčete (ToMMV) v ČR byla část vzorků osiv, mimo jiné vykazujících křížové reakce s ostatními tobamoviry v ELISA testu, testována také na tento tobamovirus. Všechny pozitivy z ELISA testů na ToBRFV byly následně testovány nested PCR na tobamoviry a v případě pozitivního výsledku sekvenovány. Testování vzorků osiva významně navýšilo nejprve počet ELISA testů (standardní vzorek osiva je třeba rozdělit do 12 dílčích vzorků), dále pak počty izolací RNA a zatížení laboratoře molekulární biologie, která ve vzorcích osiva detekuje ToBRFV metodou real-time PCR. V laboratoři bylo detekováno 6 pozitivních vzorků osiv na ToBRFV.

Laboratoř molekulární biologie

Laboratoř zpracovala celkem 2 614 vzorků na detekci nebo identifikaci hledaných škodlivých organismů (nárůst oproti roku 2019 o 90 %) pomocí molekulárně-biologických metod. Z tohoto počtu bylo 524 vzorků pozitivních. Pro Laboratoř bakteriologie bylo provedeno 919 analýz, pro Laboratoř virologie 1 427 analýz, pro Laboratoř mykologie 114 analýz, pro Laboratoř entomologie 28 analýz a pro Laboratoř nematologie 126 analýz.

Pro účely testování a validace nově zaváděných metod laboratoř dále zpracovala 137 vzorků. V období roku 2020 bylo v rámci analýz provedeno celkem 14 554 PCR reakcí. Významnou část vzorků činily v roce 2020 vzorky osiva rajčat a paprik odebíraných za účelem detekce ToBRFV (736 vzorků). Souběžně s testováním ToBRFV probíhal také detekční průzkum na Tomato mottle mosaic virus (356 testovaných vzorků metodou PCR), který je identifikován metodou sekvenace nukleových kyselin, což vyžaduje časově náročnou přípravu vzorku, analýzu externí laboratoří a následné vyhodnocení sekvenačních dat v Laboratoři molekulární biologie.

Laboratoř obecně zaznamenala **extrémní nárůst požadavků na analýzu vzorků metodou sekvenace nukleových kyselin**. Vzhledem k omezenému počtu pracovníků laboratoře a časové náročnosti vyhodnocení sekvenačních dat při plném chodu laboratoře docházelo k zahlcení laboratoře, omezení validačních prací a prodloužení doby analýz vzorků. **Laboratoř stále více postrádá systemizované místo bioinformatika** (popřípadě molekulárního biologa), který by se vyhodnocováním sekvencí, popř. navrhováním primerů a esejí pro nové ŠO zabýval.

V roce 2020 byly zavedeny, optimalizovány, popř. validovány například tyto nové metody detekce:

- validace metod real-time PCR detekce ToBRFV ve vzorcích osiva a ostatním rostlinném materiálu
- zavedení a validace metody konvenční PCR pro identifikaci bakterie *Acidovorax citrulli* v čistých kulturách
- zavedení a validace metody konvenční PCR pro identifikaci bakterie *Pseudomonas syringae* pv. *morsprunorum* v čistých kulturách, rozlišení race 1, race 2
- nested PCR pro detekci tobamovirů (do té doby byla používána pouze PCR na Tobamo subgroup I (TMV, ToMV, TMGMV, PMMoV a ORSV)
- identifikace patovarů *Xanthomonas campestris* metodou sekvenace nukleových kyselin

Laboratoř pracovala na přípravě metod detekce bramborových virů ve smyslu shromažďování dokumentace, referenčních materiálů a započetí validací (prozatím na komerčně dodávaných kitech). Metoda bude po zvalidování na přístroji MyGo Pro qPCR termocykler předána OdDŠOR Havlíčkův Brod pro rutinní testování virů brambor.

OdDŠOR Havlíčkův Brod

Laboratoř zpracovala 1 257 vzorků, z toho 1 187 s žádostí o určení původce poškození či diagnostiku určitého patogenu, 39 vzorků na testování rezistence brambor vůči háďátku bramborovému, a 31 vzorků pro účely mezilaboratorních porovnávacích zkoušek (MPZ). U těchto vzorků bylo provedeno 6576 testů. Převážnou část (1 053 vzorků, tj. 1 528 testů) tvořily vzorky na určení karanténních škodlivých organismů. 200 vzorků bylo určeno pro identifikaci viru ToBRFV a 4 vzorky byly analyzovány na přítomnost nekaranténních patogenů a určení příčin poškození.

Největší objem vzorků na určení karanténního škodlivého organismu tvořily vzorky na karanténní bakteriózy brambor (KBB). Celkem jich bylo přijato 851. Z toho bylo 316 vzorků hlíz brambor, u nichž se udělalo 271 testů IF na determinaci bakterie *Clavibacter michiganensis* spp. *sepedonicus* (Cms) a 240 testů IF na bakterii *Ralstonia solanacearum* (Rs). Co se týče původu brambor, jednalo se převážně o domácí konzum, sadbu a průmysl (200), šlechtitelský materiál (34), dovozový konzum (30) a sadbu (43).

Další kategorií zpracovávanou na determinaci KBB byly vzorky závlahových vod (325 vzorků) a rostlin pobřežní vegetace (124 vzorků). Dále bylo zpracováno 64 vzorků odpadních vod zpracovatelských podniků. Celkem bylo na těchto vzorcích provedeno 224 testů IF, 392 kultivačních testů, 30 testů patogenity a 155 testů PCR. Bakterie *Ralstonia solanacearum* byla zjištěna a potvrzena ve 3 rostlinách lilku *Solanum dulcamara*, ve 26 vzorcích závlahové vody a v 1 vzorku vody odpadní.

Z dalších vzorků na detekci KBB bylo zpracováno 14 půdních vzorků na detekci Rs kultivačními testy.

Z ostatních karanténních organismů se v laboratoři testovalo 121 vzorků zeminy na přítomnost háďátka bramborového (*Globodera rostochiensis*), konkrétně 62 vzorků z průzkumů, 39 vzorků na testování rezis-

-tence a 20 vzorků pro účely mezilaboratorních porovnávacích zkoušek. Dále se rozborovalo 81 vzorků na přítomnost původce rakoviny brambor (*Synchytrium endobioticum*, z toho 3 vzorky v rámci MPZ).

Laboratoř zpracovala 4 vzorky na diagnostiku nekaranténních organismů či určení příčin různých poškození. Jednalo se převážně o listové skvrnitosti, zejména u obilovin a v menší míře u okrasných a ovocných dřevin. Použitá metoda u těchto vzorků byla kultivace ve vlhké komůrce a na živných půdách a mikroskopické šetření.

V roce 2020 bylo spektrum metod používaných v laboratoři Havlíčkův Brod rozšířeno o novou akreditovanou metodu, a to real-time PCR na diagnostiku bakterie *Ralstonia solanacearum* a o neakreditovanou metodu ELISA na diagnostiku ToBRFV v osivu.

DL Opava

Laboratoř zajišťovala provoz sacích pastí typu Johnson–Taylor na pěti lokalitách. Sací pasti byly v provozu nepřetržitě od 1. dubna do 30. listopadu a bylo v nich zachyceno, odebráno a následně zpracováno 1 175 vzorků. Byly determinovány a kvantifikovány mšice a mšicím příbuzné organismy ze 2 čeledí, 6 rodů a 22 druhů. Celkem bylo odchyceno 131 385 ks mšic, což je z dlouhodobého hlediska nadprůměrný počet.

K signalizaci ošetření mšic v porostech sadbových brambor byly využívány Lambersovy misky, které byly umístěny na 4 lokalitách. Ve 224 vzorcích bylo zachyceno 16 583 ks mšic. Vzorky z lokality Březová a Písek byly využity také k monitoringu karanténního škůdce merule *Bactericera cockerelli*. Všechny vzorky byly negativní na přítomnost tohoto organismu, díky odchytu příbuzných druhů se ale podařilo zjistit období pravděpodobně nejintenzivnějších přeletů této skupiny hmyzu.

Výsledky monitoringu letu mšic byly v týdenních intervalech zveřejňovány jako Aphid Bulletin na webových stránkách ÚKZÚZ. Během sezóny bylo také zveřejněno varování před silnými nálety mšic na FB ÚKZÚZ, vyšlo i několik odborných článků a jako propagační materiály byly vydány dvě publikace o mšicích.

V roce 2020 bylo rozborováno 5 vzorků mšic odebraných inspektory a 35 vzorků na determinaci snětí rodu *Tilletia*; byla v nich identifikována jak mazlavá snětivost pšenice (*Tilletia tritici*), tak zakrslá snětivost pšenice (*Tilletia controversa*).

DL Praha

V rámci detekčních průzkumů se zájem soustředil na vzorky nematologické (hádátka *Bursaphelenchus xylophilus*, *Globodera rostochiensis* a *G. pallida*, *Meloidogyne chitwoodi* a *M. fallax*,) a mykologické (původce rakoviny bramboru *Synchytrium endobioticum*).

Proběhly polní testy rezistence odrůd brambor a byly udržovány populace hádátka a původce rakoviny brambor na třech pozemcích ve Svojší (včetně údržby pokusných ploch a okolí).

Ostatní činnosti zahrnovaly přezkušování pozemků dříve zamořených škodlivými organismy, a to zejména testování rezistence nových odrůd bramboru vůči cystotvorným hádátkům na bramborách (*Globodera rostochiensis* a *G. pallida*) - v rámci úředního testování rezistence na 4 patotypy hádátek rodu *Globodera*. Ve spolupráci s nematologickou laboratoří v Olomouci byly testovány bramborové hlízy v nádobových testech (128 testů). Dále pak byly prováděny tzv. laboratorní K-testy a testy v polních podmínkách na determinaci původce rakoviny bramboru *Synchytrium endobioticum* (bylo otestováno celkem 929 hlíz vůči referenčním populacím Svojše a Šluknov).

SYSTÉM ŘÍZENÍ KVALITY A AKREDITACE ODBORU DIAGNOSTIKY ŠKODLIVÝCH ORGANISMŮ ROSTLIN

Odbor diagnostiky škodlivých organismů rostlin si prošel v roce 2020 četnými velkými i malými změnami. Hned v lednu došlo v rámci změny organizační struktury ÚKZÚZ k začlenění odboru do sekce NRL a v souvislosti s tím také k přejmenování všech pracovišť odboru, včetně změny názvu odboru z Odbor diagnostiky na Odbor diagnostiky škodlivých organismů rostlin. Na tyto změny bylo třeba reagovat aktualizací veškeré řízené dokumentace včetně Protokolů o výsledku rozboru vzorku a také žádostí o změnu názvu akreditovaného subjektu a vydání nového Osvědčení o akreditaci pro Odbor diagnostiky škodlivých organismů rostlin. To se podařilo hned na začátku roku, kdy byl úspěšně absolvován mimořádný dozorový audit ČIA, a tak už od února mohl fungovat akreditovaný subjekt jako „Odbor diagnostiky škodlivých organismů rostlin“ sekce NRL.

Zároveň už na všech pracovištích odboru probíhaly přípravy na řízení, které mělo posoudit systém řízení kvality v laboratořích ODŠOR podle revidované normy ČSN EN ISO/IEC 17025:2018. Všichni pracovníci se vedle svých každodenních povinností s rozborů vzorků věnovali také validacím nových metod, přípravě dokumentace i svých pracovišť v souvislosti se změnami a požadavky této normy.

V rámci externí kontroly kvality se jednotlivá pracoviště odboru zúčastnila celkem **18 mezilaboratorních porovnávacích zkoušek** pořádanými jak zahraničními organizacemi, tak i tuzemskými organizátory zkoušení způsobilosti. Sedm z těchto MPZ proběhlo ve spolupráci s OdMPZ NRL ÚKZÚZ, zbylých 11 bylo organizováno EURL (evropské referenční laboratoře).

Usilovná práce všech pracovníků odboru byla úspěšně završena v listopadu **absolvováním reakreditačního řízení ČIA na všech pracovištích odboru** a vydáním nového **Osvědčení o akreditaci s platností do 14.12.2025**. V rámci reakreditace se podařilo rozšířit škálu akreditovaných metod o další tři metody, což je dalším přiblížením se cíli do 29.4.2022 naplnit požadavky Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/625 o úředních kontrolách, kladené na zajištění diagnostiky škodlivých organismů na poli zdraví rostlin v národních referenčních laboratořích členských států EU.

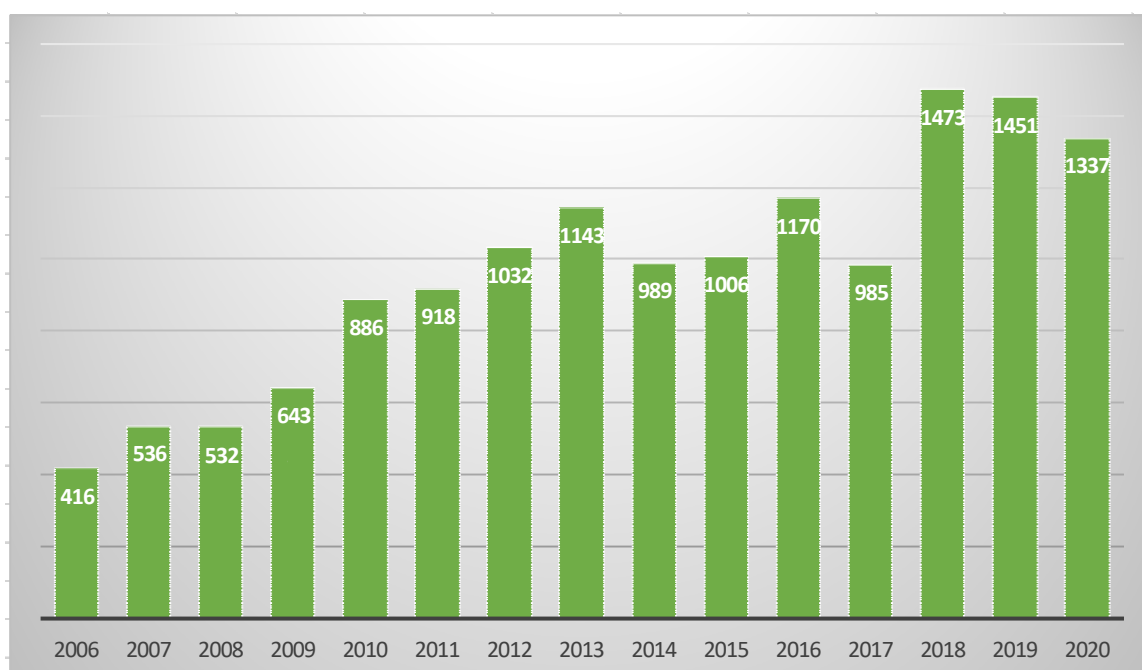
PŘÍPRAVKY NA OCHRANU ROSTLIN

Povolování POR

Povolovací proces má dva stupně, schválení účinné látky Evropskou komisí a povolení přípravku v jednotlivých členských státech. Aby mohl být přípravek v České republice prodáván a používán, musí být, stejně jako ve všech ostatních zemích Evropské unie, povolen národním registračním úřadem, kterým je ÚKZÚZ, Odbor přípravků na ochranu rostlin.

V roce 2020 se celkový počet podaných žádostí o povolení, změnu nebo obnovu povolení pohyboval na podobné úrovni, jako v roce 2019. V případech náročných na kapacitu hodnotitelského úseku se situace meziročně rovněž nezměnila. Pokračoval zejména trend z roku 2019, tedy nárůst žádostí o obnovu povolení a o nové povolení v důsledku Brexitu, kdy je Česká republika tzv. zonální zpravodajskou zemí.

Evropská komise v roce 2020 zveřejnila zprávu o plnění Nařízení EP a Rady (EU) č. 1107/2009. Ze zprávy vyplývá, že se Komise nehodlá uvedené nařízení novelizovat. Předpokládá se, že se bude pozornost věnovat zejména zajištění dostatečné personální kapacity v jednotlivých členských zemích, aby bylo zejména možno zajistit včasné posouzení účinných látek v procesu obnovy schválení. Cílem Komise bude rovněž odstranění některých překážek u procesu vzájemného uznávání povolení.

Kontrola uvádění POR na trh

Předmětem je zejména kontrola plnění povinností distributorů POR a kontrola složení, označování a balení POR. V roce 2020 bylo v rámci ČR odebráno 38 vzorků POR k laboratorním analýzám. Inspektoři Odboru kontroly zemědělských vstupů v roce 2020 provedli 588 kontrol distributorů POR. Porušení požadavků bylo zjištěno u 51 kontrol. Při kontrolách bylo vydáno celkem 17 opatření k nápravě a na základě výsledků laboratorních analýz POR byla vydána 2 nařízení o mimořádných rostlinolékařských opatřeních – zákazu uvádění na trh a používání POR.

Kontroly uvádění POR na trh 2020			
	Kontroly plánované	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením**
Kontroly výroby, uvádění POR na trh (distribuce) a jejich označování, balení a propagace	574	588	51

*plánované, následné, mimořádné (na podnět), **porušen minimálně jeden požadavek

Kontrolní testování aplikační techniky (KT)

KT spočívá v přezkoumání způsobilosti zařízení pro správnou aplikaci přípravků a je prováděno provozovny KT jejichž seznam je dostupný na webu ÚKZÚZ. V roce 2020 byla schválena 1 nová provozovna a bylo provedeno 12 kontrol stávajících provozoven KT. Kontroly byly zaměřeny především na správnost postupu při provádění vlastního KT, používání odpovídajících zkušebních pomůcek a vedení evidence zařízení podrobených KT.

Registr POR a registr distributorů POR

Na webových stránkách ÚKZÚZ je dostupný tzv. Registr přípravků na ochranu rostlin, který zpřístupňuje veřejnosti data týkající se povolených přípravků, a tzv. Registr distributorů přípravků, což je seznam subjektů a jejich provozoven, kde mohou zemědělci a další uživatelé získávat přípravky určené pouze pro profesionální uživatele. Aktuálně je v registru zapsáno zhruba 280 distributorů.

Kontroly nakládání s přípravky na ochranu rostlin

Kontroly u profesionálních uživatelů POR a PP provádí ÚKZÚZ nejen podle plánů kontrolní činnosti pro daný rok, ale také na základě zaslaných podnětů zejména v souvislosti s prošetřováním úhynů včel, suchozemských obratlovců, zasažením necílové plochy při aplikaci POR, podezřením z nesprávné aplikace POR a na základě nálezů nadlimitních koncentrací metabolitů účinných látek POR v pitné vodě.

Kontroly nakládání s POR a PP u profesionálních uživatelů jsou zaměřeny zejména na níže uvedené oblasti:

- Dodržování požadavků na skladování POR a PP.
- Používání POR, PP, které jsou povoleny ÚKZÚZ.
- Používání POR, PP do povolené plodiny, popř. k účelu, který je ÚKZÚZ povolen.
- Používání POR, PP tak, aby nebylo překročeno dávkování POR, PP.
- Používání POR v souladu s požadavky na ochranu zdraví lidí, zdrojů pitné vody, včel, zvěře, vodních a dalších necílových organismů.
- Dodržování požadavků na vedení záznamů o použitých POR a PP.
- Nakládání s POR osobou odborně způsobilou.
- Dodržování požadavků v souvislosti s používáním zařízení pro aplikaci POR (kontrolní testování).

Kontroly nakládání s přípravky na ochranu rostlin u profesionálních uživatelů v roce 2020			
Typ kontroly	Kontroly plánované	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením**
Cross compliance	227	276	15
Národní	434	687	13

**plánované, mimořádné (na podnět), ** porušen minimálně jeden požadavek*

V roce 2020 bylo provedeno 276 kontrol **Cross Compliance (CC)**, z toho 227 řádných a 49 mimořádných. Z celkového počtu 276 kontrol CC bylo zjištěno porušení právních předpisů při 15 kontrolách, z toho v 9 případech porušení požadavků PPH 10.

V roce 2020 bylo provedeno 687 **národních kontrol (NK)** u žadatelů i nežadatelů o dotace, z toho ve 13 případech bylo zjištěno porušení povinností při nakládání s POR.

Mezi nejčastější závady, které byly zjištěny při kontrolách CC a NK, patřilo nedodržení oznamovací povinnosti před aplikací rodenticidů podle § 51 odst. 1 zákona o rostlinolékařské péči, použití POR v rozporu s požadavky na ochranu zdrojů pitné vody, zasažení necílové plochy při aplikaci POR a použití POR v rozporu s jeho označením (etiketou).

V roce 2020 bylo provedeno celkem 83 **kontrol při aplikaci POR** a nebylo zjištěno žádné porušení povinností při nakládání s POR. Kontroly byly provedeny jak s odběrem, tak bez odběru vzorku. S ohledem na přemnožení hraboše polního byly zaměřeny zejména na dodržování podmínek pro aplikaci rodenticidů. Dále inspektoři ÚKZÚZ realizovali v roce 2020 454 kontrol se zaměřením na dodržení ochranné vzdálenosti od oblastí využívaných širokou veřejností a zranitelnými skupinami obyvatel, pokud se jednalo o přípravky, které mají klasifikaci CLP uvedenou v § 52b odst. 3 zákona o rostlinolékařské péči nebo mají stanovena jiná omezení z hlediska ochrany zdraví lidí (SZÚ). V rámci těchto kontrol nebylo zjištěno porušení požadavků na ochranu zdraví lidí.

Obrázek: Aplikace POR (autor – Blažková Andrea)

Odborná způsobilost pro nakládání s POR

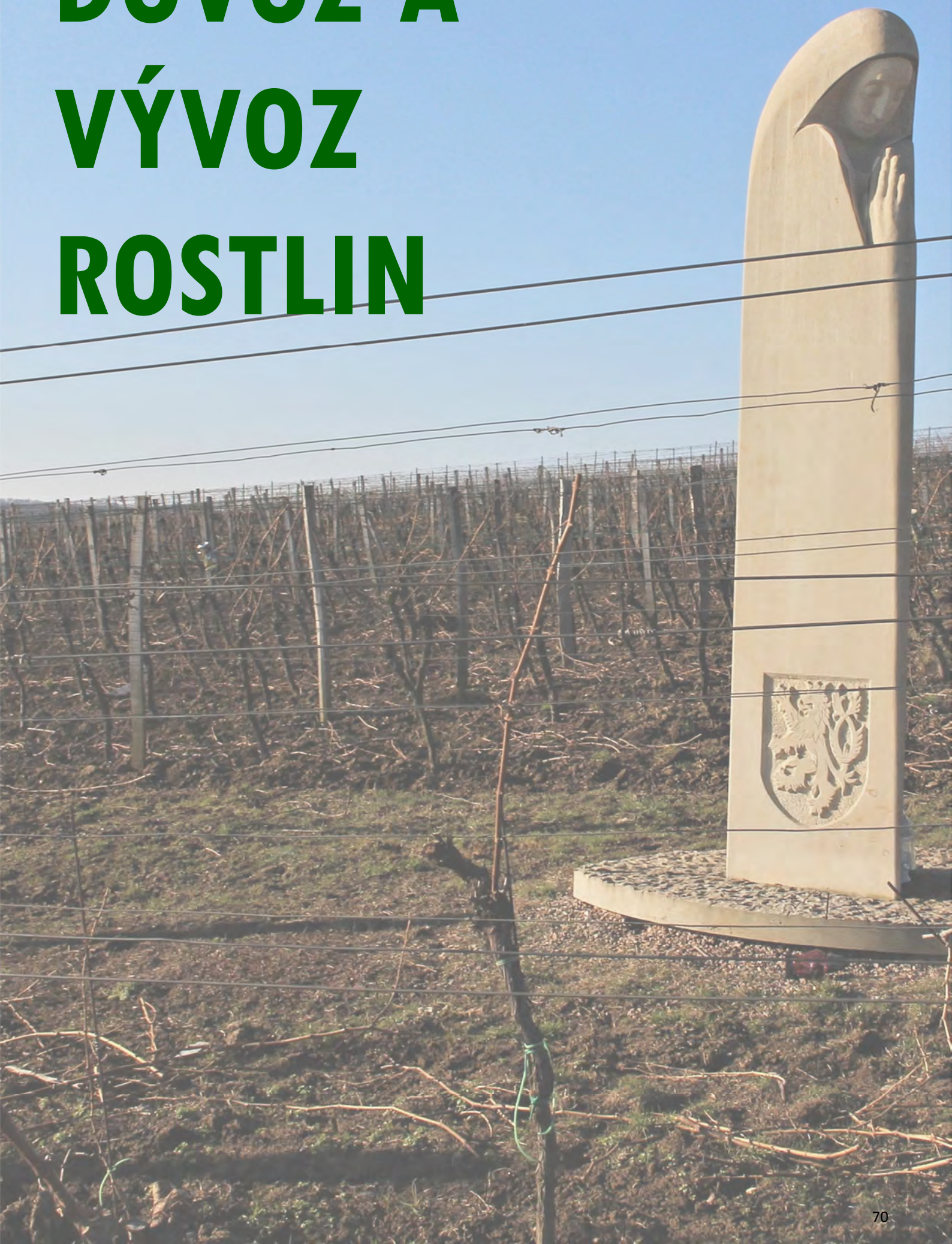
ÚKZÚZ zajišťuje v souladu se zákonem č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů konání zkoušek odborné způsobilosti pro nakládání s přípravky na ochranu rostlin. ÚKZÚZ ve spolupráci s místně příslušnými orgány ochrany veřejného zdraví v rámci těchto zkoušek ověřuje znalosti a vydává „Osvědčení o odborné způsobilosti II. a III. stupně“. V roce 2020 ÚKZÚZ uspořádal 89 zkoušek, během kterých bylo vyzkoušeno celkem 983 žadatelů, z toho 807 žadatelů o II. stupeň a 176 žadatelů o III. stupeň odborné způsobilosti. Na základě vykonané zkoušky bylo v roce 2020 vydáno 964 „Osvědčení II. a III. stupně“.

Statistika spotřeby POR

Inspektoři ÚKZÚZ prováděli sběr a zpracování dat o spotřebě POR za přechodí kalendářní rok od 3 187 subjektů vybraných Českým statistickým úřadem (ČSÚ) pro 14 zemědělských plodin. Data o spotřebě POR slouží ke zpracování statistiky spotřeby POR pro účely Ministerstva zemědělství, Ministerstva životního prostředí, Českého statistického úřadu (EUROSTAT), Českého hydrometeorologického ústavu a pro účely poskytování informací na žádost držitelů povolení POR, KHS, obcím atd. Data jsou následně zveřejňována na webových stránkách ÚKZÚZ.

<http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/pripravky-na-or/ucinne-latky-v-por-statistika-spotreba/spotreba-pripravku-na-or/>

DOVOZ A VÝVOZ ROSTLIN

Odbor dovozu a vývozu

Činnosti spojené s dovozem a vývozem rostlin, rostlinných produktů a jiných předmětů byly v roce 2020 výrazně ovlivněny změnou legislativy na úrovni EU, která vstoupila v platnost od 14.12.2019, ale hlavní změny byly realizovány až od začátku roku 2020. Dovožní kontrola se nadále zaměřuje na zamezení zavlékání především stanovených škodlivých organismů a splnění dalších dovozních fytosanitárních podmínek. Nově je celý proces odbavování zásilek zaznamenávám do systému TRACES NT, včetně komunikace s Celní správou. Rovněž došlo k posunu ve využívání pouze elektronické komunikace s ohledem na garantování fytosanitárních podmínek (e-Phyto). Činnosti spojené s vývozem byly ovlivněny v menší míře, přesto došlo ke změnám, které zahrnovaly změnu vzhledu používaných formulářů rostlinolékařských osvědčení a zavedení oficiálního dokladu pro garanci splnění fytosanitárních podmínek v rámci EU, tzv. pre-export certificate.

Nadále bylo významnou částí činnosti zpracování podkladů a materiálů k uplatnění agrární produkce ČR na zahraničních trzích. Tato činnost je pro ČR, jako pro exportně zaměřenou zemi, velmi významná. Nadále byla prováděna osvěta a propagace činnosti směrem k odborné i laické veřejnosti, i když tato oblast je s ohledem na nárůst jiných činností do jisté míry upozaděna.

Významnou činností, kterou zasáhla změna legislativy, je opravňování subjektů, které provozují zařízení k hubení škodlivých organismů a označují dřevo, dřevěný obalový materiál a jiné předměty v souladu se standardem ISPM č. 15. Zde došlo k výrazným legislativním změnám, které znamenaly pro značnou část dříve oprávněných subjektů, opětovný proces získání oprávnění. Tuto činnost poznamenala i změna informačního systému pro evidenci těchto případů, který však nebyl v průběhu roku plně funkční.

Dovožní rostlinolékařská kontrola

Systém dovozních kontrol byl významně změněn novou legislativou, především nařízením EU 2016/2031, 2017/625, 2018/2019 a prováděcím nařízením 2019/2072. Dovožní kontrola byla nadále ve většině případů odbavována ve vstupních místech, ale vlivem změny legislativy došlo k nárůstu odbavování v tzv. místech určení, ať již šlo o celní prostory, nebo o schválená místa přímo u dovozců. Do budoucna počítáme se zvyšujícím podílem těchto kontrol, především u komodit, které lze ve vstupních místech těžko kontrolovat.

V ČR byla i nadále v provozu vstupní místa pro leteckou a poštovní přepravu. Ostatní zásilky vstupují přes vstupní místa v jiných členských státech EU a jsou eventuálně poukazovány ke kontrole do ČR. Na menších letištích se ve spolupráci s Celní správou provádí namátkové kontroly osob v cestovním styku a v omezeném počtu i kontroly vstupujících zásilek. Provoz ve vstupních místech byl však poznamenán pandemií způsobenou virem C-19, což znamenalo výrazné omezení provozu letiště v Praze. Z tohoto důvodu byla upravena i provozní doba vstupního místa pracoviště Fytokaranténní inspekce Praha, což trvalo až do konce roku 2020. Z důvodu omezeného provozu došlo i ke snížení počtu předkládaných zásilek.

S ohledem na změnu legislativy jsou všechny zásilky podléhající kontrole povinně evidovány v systému TRACES NT. Bylo tedy nutné zajistit registraci dovozců, konzultace a pomoc při zadávání zásilek do

tohoto systému. Rovněž v této věci ÚKZÚZ intenzivně spolupracoval s EK na úpravách tohoto systému, na zavedení míst pro provádění kontrol a změn v záznamech komodit. Změny a pomoc dovozcům probíhala v průběhu roku prakticky se stejnou intenzitou. Konec roku byl v této záležitosti ovlivněn i konečnou fází Brexitu.

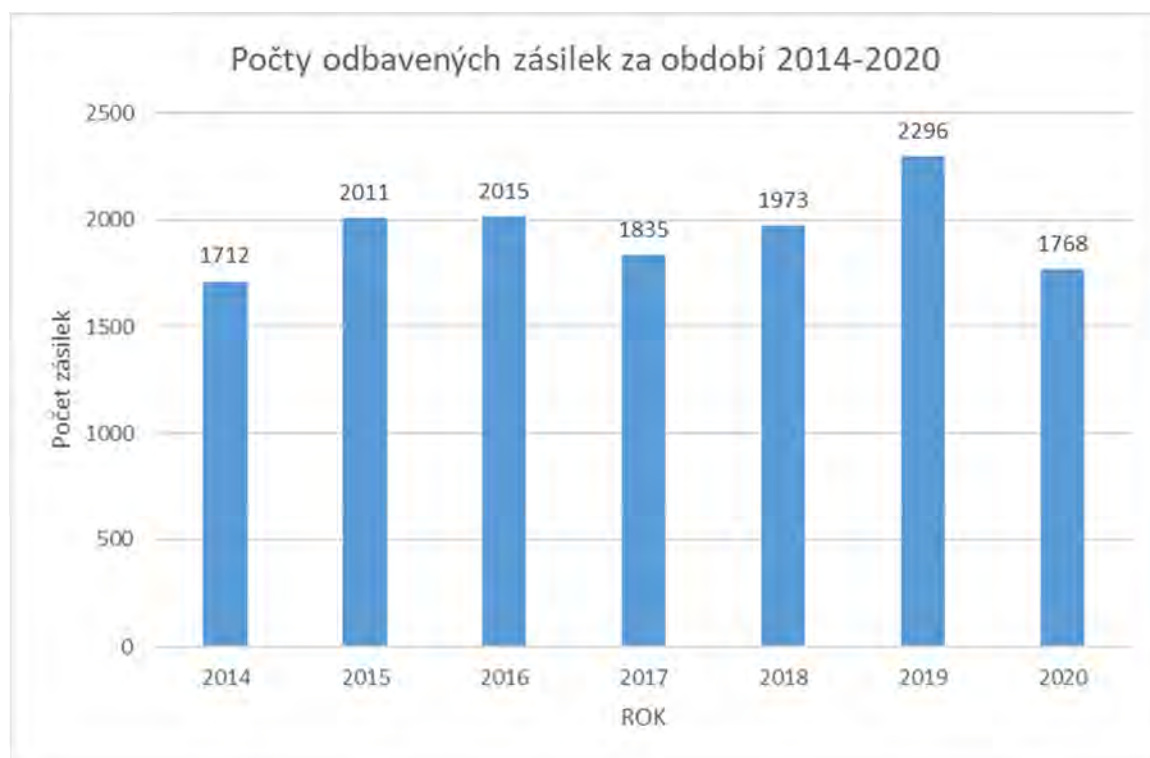
Nadále byla prováděna u vybraných zásilek dovozní rostlinolékařská kontrola, které nepodléhají povinné dovozní kontrole, ať již z důvodu podezření na výskyt škodlivých organismů, tak i v rámci detekčního průzkumu. Těchto zásilek však bylo v roce 2020 výrazně méně než v letech předcházejících.

Další významnou část zásilek, které byly kontrolovány, jsou zásilky všeho druhu, které jsou přepravovány pomocí dřevěných obalů (v souladu s rozhodnutím Komise 2018/1137 s platností do 30.6.2020). Na tomto úseku ÚKZÚZ nadále spolupracoval s orgány dalších států tak, aby byl proces odbavování pro dovozce pružný a jednoduchý. Česká republika v tomto směru rozvíjela spolupráci především s Německem, Slovinskem, Slovenskem, Litvou, v menší míře s Itálií a Polskem.

V rámci dovozu bylo několik míst pro odbavování zásilek uvnitř ČR nově schváleno. Jednalo se ve většině případů o celní prostory pro kontrolu dřevěného obalového materiálu.

Přes značné snížení počtu dovážených zásilek přes vstupní místa s ohledem na nouzová opatření, bylo v roce 2020 odbaveno 1768 zásilek, resp. bylo vydáno 1768 SZVD. Největší podíl zásilek nadále pochází z Asie. Podle komodit největší podíl zaujímá dovoz zeleniny a ovoce, osiva, rozmnožovacího materiálu rostlin a řezaných květín.

Počet provedených dovozních kontrol (DRK) v letech 2014-2020

Závady byly zjištěny pouze u 5 zásilek, které bylo nařízeno vrátit do země původu, ošetřit nebo zničit. Snížení počtu záchyťů souvisí se snížením počtu dovozů přes vstupní místa ČR. Závady zahrnovaly především nesplnění dovozních fytosanitárních podmínek nebo chybějící doklady. V rámci dovozu osiv byl v jednom případě zjištěn výskyt na *Solanum lycopersicum* výskyt ToMMV (CN) a na *Capsicum annuum* přítomnost ToBRFV (TW). Při dovozu rostlin určených k pěstování byla zjištěna přítomnost *Gymnosporangium asiaticum* (JP) a houby z rodu *Phomopsis* (JP).

V rámci dozoru nad plněním karanténních opatření po dovozu bylo provedeno 14 kontrol, jednalo se především o kontroly rostlin určených k dalšímu pěstování.

Nadále platí, že největším rizikem pro zavlékání škodlivých organismů je dovoz osiv a množitelského materiálu rostlin. V rámci těchto komodit byly započaty práce na metodice, která upraví povinné testování nejrizikovějších komodit. Metodika bude k dispozici v roce 2021. Povinnost testování souvisí i s přípravou vybudování izolačního zařízení pro účely dočasného uskladnění testovaných zásilek před jejich propuštěním do navrhovaného celního režimu.

V roce 2020 proběhl audit DG SANTÉ na úseku plnění nařízení o úředních kontrolách ve vstupním místě FI Praha. Audit se zaměřil i na plnění podmínek při dovozu krmiv a potravin.

Zpoplatnění dovozní kontroly probíhá v souladu s vyhláškou č. 221/2002 Sb., která stanovuje sazebník náhrad nákladů za odborné a zkušební úkony vykonávané v působnosti ÚKZÚZ, ve znění pozdějších předpisů. Výše poplatků nebyla v roce 2020 upravována.

Vývozní rostlinolékařské šetření

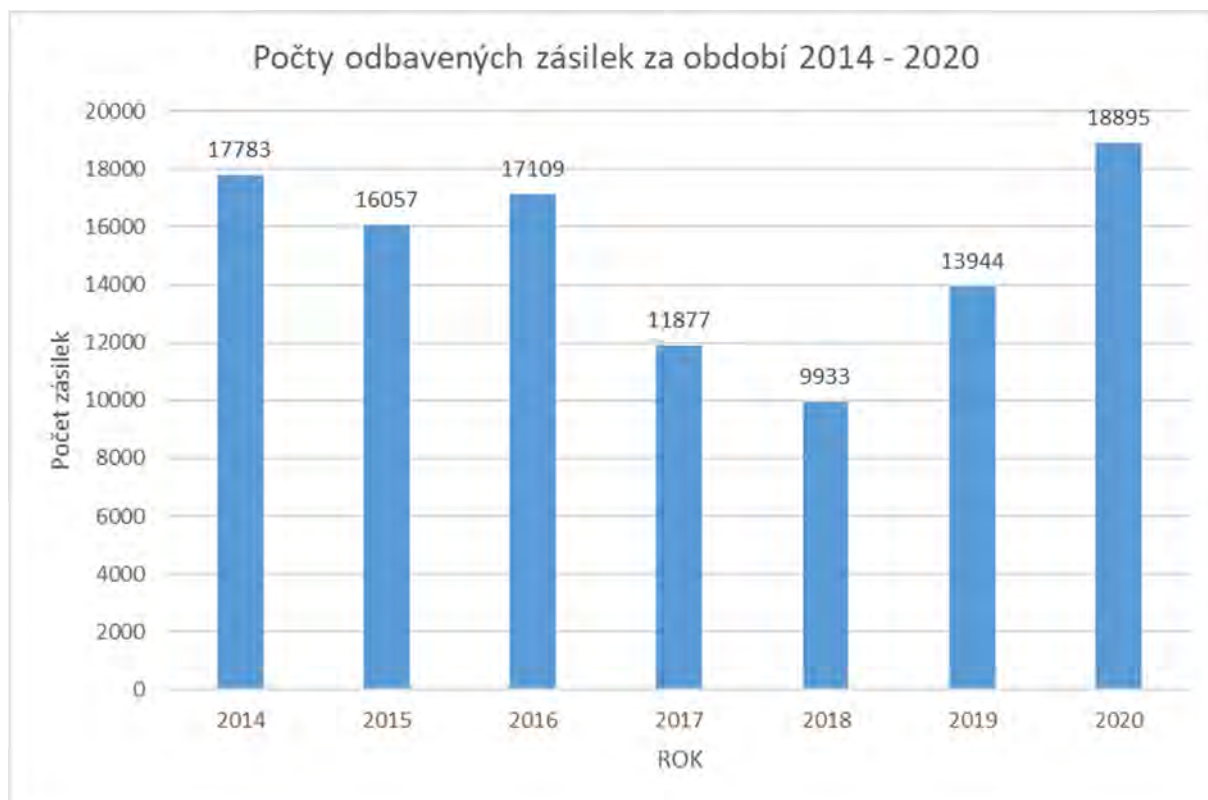
Vývozní rostlinolékařské šetření, jehož výsledkem je vystavení rostlinolékařského osvědčení (phytosanitary certificate) nebo předvývozního osvědčení (pre-export certificate), bylo provedeno v 18895 případech. Výrazným způsobem tak došlo k nárůstu vystavených fytosanitárních dokladů a provedených šetření, a to v důsledku vývozu dřeva těžného v rámci kůrovcové kalamity. To samozřejmě sebou neslo zvýšené nároky na kontrolní i administrativní procesy, snahu o povolení dalších účinných látek k ošetření dřeva a komunikaci se sousedními státy. Na to navazuje i vystavování předvývozních osvědčení, kterých bylo vydáno několik stovek. Vývoz ostatních komodit, i přes omezení z důvodu nouzového stavu, byl prakticky totožný jako v předcházejících letech. Z ČR jsou vyváženy tradiční komodity jako potravinové suroviny, zpracované dřevo a osivo. Nadále je pouze v omezené míře vyvážen školkařský materiál a brambory.

Součástí vývozního šetření je i provádění šetření v místech produkce vyváženého materiálu. Tato šetření zahrnují kontroly během vegetace přímo u pěstitelů, těchto šetření bylo provedeno 380. Další šetření byly provedeny při nakládkách dřeva, celkem bylo zpracováno 206 záznamů ze šetření. Část šetření se spojuje s procesem uznávání porostů, což je jedním z efektu organizačních změn, které platí od počátku roku 2020. Z porostů byly odebrány vzorky s následujícími diagnostickými výsledky: Zucchini yellow mosaic virus, CMV, ToMMV, *Cercospora beticola*, *Pseudomonas syringae*, *Xanthomonas* sp., Squash mosaic virus, Cucumber mosaic virus, *Pleiospora betae*, Pea seed borne mosaic virus, Pea enation mosaic virus-1, *Ditylenchus dipsaci*, Pea necrotic yellow dwarf virus, OYDV, Fusarium, CaLsol, Leek yellow stripe virus.

Rok 2020 byl i významný s ohledem na uplatňování české agrární produkce na zahraničních trzích. U mnoha států platí omezení pro dovoz některých komodit, popřípadě dochází ke zpřísnování dovozních podmínek (např. garance na ToBRFV). Rovněž je kladen větší důraz na diagnostickou činnost, odběry a diagnostické rozborů komodit, které směřují na zahraniční trhy. V rámci vývozu bylo celkem odebráno 1150 vzorků, 150 vzorků bylo pozitivně testovaných na výskyt škodlivých organismů (všech ŠO a poškození), dalších 9 vzorků bylo podezřelých na výskyt škodlivých organismů. Z výše uvedených důvodů je i rozšiřována škála možných diagnostických rozborů v laboratoři ÚKZÚZ, především virů a bakterií. Další vzorky byly odebrány a diagnostikovány v terénu v rámci prováděných šetření v místě uskladnění nebo zpracování komodit.

Nadále platilo omezení vývozu některých komodit do některých států, nadále docházelo ke zpřísnování podmínek dovozu, což zvyšovalo nároky především na odběr vzorků a laboratorní diagnostiku (zavádění nových metod testování). ÚKZÚZ se ve spolupráci s MZe nadále jednal o uplatnění české agrární produkce na trzích zemí mimo EU. Nadále jsou zpracovávány podklady pro Pest Risk Analysis a úzce se spolupracuje se zeměmi, kam by měl směřovat vývoz. V roce 2020 byly zpracovány tři podklady pro PRA, a to pro vývoz osiva obilnin a luskovin do Argentiny a osiva papriky do Peru. V dalších, již rozjednaných, případech byly doplňovány požadované podklady. Z povolených komodit lze jmenovat možnost vývoz jablek do Indie a osiva konopí do USA.

Počet vývozních šetření v letech 2014 -2020

Zpoplatnění vývozního šetření probíhá v souladu s vyhláškou č. 221/2002 Sb., která stanovuje sazebník náhrad nákladů za odborné a zkušební úkony vykonávané v působnosti ÚKZÚZ, ve znění pozdějších předpisů. Poplatek za provedení šetření nebyl změněn.

Z důvodu zlepšování činnosti a vývoje na úseku vnější karantény bylo přistoupeno k rozvoji informačního systému „Vnější karanténa“, která zahrnovala rozšíření o vystavování předvývozních osvědčení, úpravu zpoplatnění, dodatkových prohlášení a komunikace s jinými systémy.

Dozorové kontroly

Kontroly dovážených zásilek ložených na dřevěném obalovém materiálu zaměřené na omezování šíření škodlivých organismů vázaných na dřevo – *Monochamus* spp., *Anoplophora glabripennis*, *Bursaphelenchus xylophilus* byly prováděny v souladu s nařízením EU 2018/1137 platným do 30.6.2020. Celkem bylo provedeno 156 kontrol při nichž bylo zjištěno 5 závad. Zásilky bylo nařízeno zlikvidovat nebo bylo nařízeno vrácení celé zásilky do země vývozu. Další kontroly byly provedeny ve spolupráci s Celní správou ČR, jednalo se o několik desítek kontrol. Snížení počtu kontrolovaných zásilek je dáno jednak ukončením platnosti citovaného nařízení, tak i výrazným nárůstem jiných činností. Je nutné zmínit, že nadále funguje výborná spolupráce s poukazováním zásilek přepravovaných pomocí dřevěného obalového materiálu se státy, kudy zásilky vstupují na území EU. Největší podíl na poukazování zásilek ke kontrole do ČR má Německo, Litva, Nizozemsko, Slovensko, v menším počtu Polsko, Itálie a Slovinsko.

Při kontrolách bylo odebráno celkem 148 vzorků dřeva, které byly všechny testovány s negativním výsledkem na háďátko borovicové (*Bursaphelenchus xylophilus*).

Registrace subjektů provozujících zařízení k hubení škodlivých organismů a kontroly dřevěného obalového materiálu

S ohledem na změnu legislativy došlo ke změně přístupu k opravňování subjektů provozujících zařízení k hubení škodlivých organismů a označování dřeva, dřevěného obalového materiálu a jiných předmětů. Celkem bylo vedeno 259 správních řízení za účelem udělení oprávnění, a to v 71 případech pro výrobce dřevěného obalového materiálu a ve 188 případech pro subjekt provozujících zařízení k hubení škodlivých organismů.

Ačkoliv se v rámci změny legislativy rozšířila možnost používání i jiných způsobů ošetřování, tak je v ČR prozatím využívána jen možnost tepelného ošetřování metodou HT. ÚKZÚZ vydal v roce 2020 rozšířenou příručku „Jak správně ošetřovat dřevo, dřevěný obalový materiál a jiné předměty“, do které zařadil všechny dostupné metody v ČR. Dozorové kontroly nebyly prováděny právě z důvodu nové registrace, která probíhá u všech subjektů v letech 2020 a 2021.

Pokuta za neplnění povinností nebyla udělena. Subjekty, které o novou registraci nepožádaly, byla registrace zrušena. Ukončení činnosti bude postupně ověřováno v rámci dozorových kontrol v roce 2021.

Na tomto úseku se odbor podílel na rozvoji informačního systému pro správu a evidenci udělených oprávnění, který byl zařazen do systému „Registr“.

KRMIVA

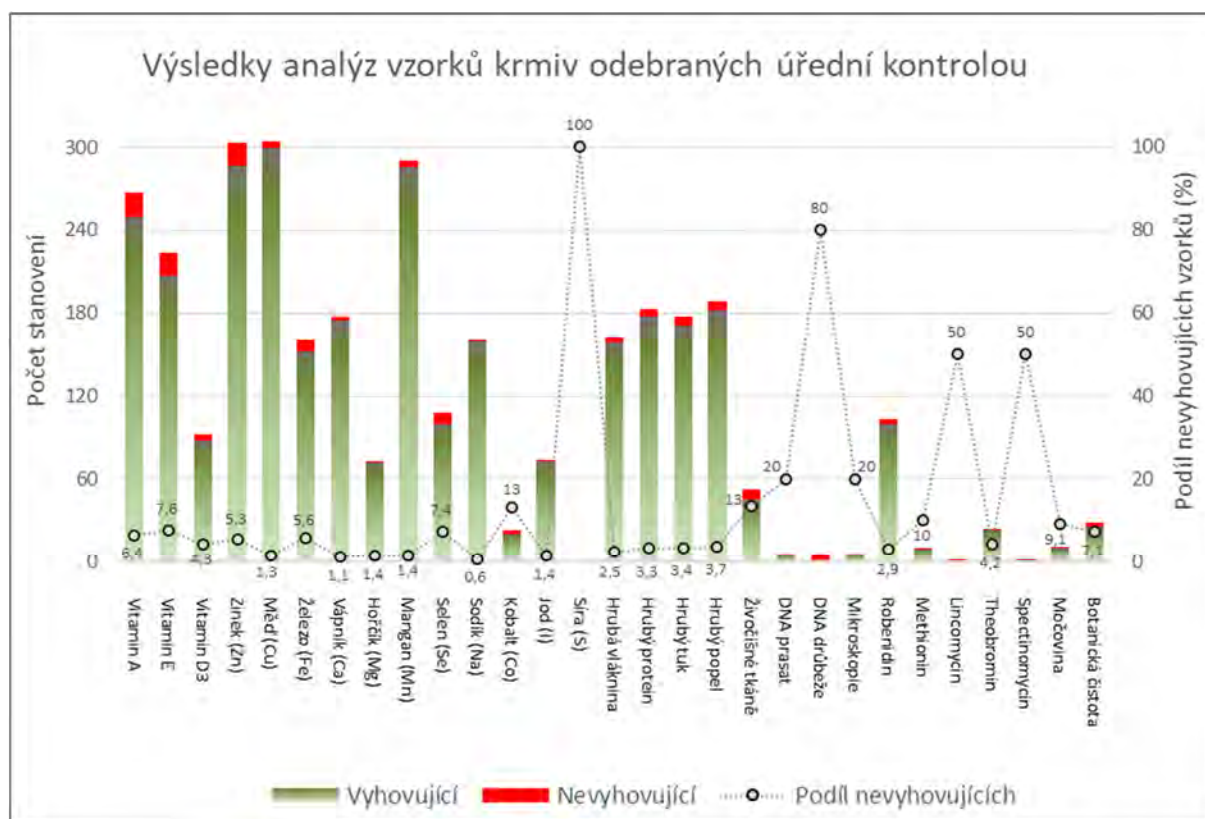
Krmiva

V registračním systému bylo k 31. 12. 2020 evidováno 21 710 zemědělských subjektů, aktivních v sektoru krmiv. Jejich úřední kontroly ÚKZÚZ provádí formou:

- běžné kontroly výroby krmiv, uvádění krmiv na trh a dodržování platné legislativy
- cílené kontroly krmiv, zaměřené na nejzávažnější rizika ohrožení jejich bezpečnosti
- monitoringu krmiv s průběžným sledováním hodnot vybraných parametrů
- mimořádné kontroly, prováděné po obdržení podnětu k prošetření (např. RASFF)

V roce 2020 inspektoři vykonali 1 343 úředních kontrol v provozech výroby a uvádění krmiv na trh, mimo kontrol cross compliance v zemědělské prvovýrobě. Bylo zjištěno 24 závažných závad nedodržení platných předpisů a rovněž 40 marginálních závad, které byly neprodleně během kontroly odstraněny. ÚKZÚZ provozovatelům uložil 16 zvláštních opatření pro nápravu zjištěného stavu.

Úřední kontrolou bylo odebráno 881 vzorků různých druhů krmiv, u kterých byla ověřena jejich bezpečnost a jakost. Vyhovělo 802 vzorků (91 %). Zachyceno bylo 5 šarží krmiv s ohroženou bezpečností, které byly neprodleně stahovány z obchodní sítě k likvidaci. Rovněž byly zjištěny 2 případy výroby křížově kontaminovaných krmiv, po kterých byla výrobcům uložena opatření pro zlepšení dekontaminačních programů. Prokázány byly také 2 případy falšování rybí moučky. Dalších 70 nevyhovujících vzorků se týkalo nedodržení deklarovaného složení krmiv.

Kontroly Cross compliance

V rámci kontrol Cross compliance ústav provádí kontroly dodržování požadavků na hygienu krmiv u provozovatelů krmivářských podniků a dále prověřuje dodržování zásad a pravidel pro prevenci, tlumení a přenos TSE (tzv. přenosné spongiformní encefalopatie).

Kontroly krmiv - cross compliance 2020			
	Kontroly plánované	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
Kontroly zásad potravinového práva (PPH 4-CC)	246	247	0
Kontroly tlumení přenosu TSE (PPH9)	163	163	0
Celkem	409	410	0

*plánované, následné, mimořádné (na podnět), • porušen minimálně jeden požadavek

Delegované kontroly

Státním úřadem pro jadernou bezpečnost (SÚJB) je na ÚKZÚZ delegován odběr vzorků krmiv pro stanovení obsahu radionuklidů v krmivech.

Delegované kontroly v roce 2020			
	Kontroly plánované	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
Vzorky krmiv na stanovení radionuklidů	50 vzorků	50 vzorků	0

*plánované, následné, mimořádné (na podnět), • porušen minimálně jeden požadavek

Biologické testování krmiv

Celý rok 2020 probíhala biologická testace pro společnost INTEGRA, a.s., Žabčice. Tato testace byla zaměřena na ověření produkční účinnosti krmné směsi a užitkovost snáškových hybridů. Další testací, která byla provedena, byla testace pro francouzskou společnost SODIVAS. Jednalo se o ověření polyherbálního produktu Natu-B4, jako alternativy k používání cholinchloridu, což je produkt, kterým výživáři přidávají cholin do diet zvířat pro zajištění jeho adekvátní hladiny. Testace na základě objednávky Vysoké školy chemicko-technologické v Praze (VŠCHT) měla za cíl ověřit účinky enzymově upraveného ječmene na ukazatele výkrmnosti a zdravotního stavu brojlerových kuřat.

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

Úřední kontroly v ekologickém zemědělství

V roce 2020 ÚKZÚZ provedl úřední kontrolu ekologického zemědělství (EZ) u 162 subjektů (celkem 168 kontrol).

Porušení pravidel ekologické produkce bylo zjištěno u 3 kontrolovaných subjektů. O těchto případech bylo informováno Ministerstvo zemědělství, jakožto příslušný orgán pro ekologickou produkci. Pokud jde o povahu zjištěných porušení, jednalo se o neaktuální, resp. chybějící popis jednotky, nedostatky v záznamech o krmení ekologicky chovaných zvířat a nedostatky v označování zvířat (chybějící ušní známky). Při kontrolách EZ bylo uloženo 1 zvláštní opatření.

U dvou kontrolovaných subjektů pak bylo zjištěno porušení pravidel nařízení vlády č. 76/2015 Sb. o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, resp. nařízení vlády č. 331/2019 Sb. o podmínkách provádění navazujícího opatření ekologické zemědělství. U jednoho subjektu šlo o neprovedení řezu v ekologickém sadu a u jednoho subjektu o nedodržení zákazu použití dusíkatých hnojivých látek v období zákazu hnojení. Vzhledem k tomu, že nejde o porušení pravidel ekologické produkce, ale pravidel stanovených dotačním opatřením, byly tyto případy předány na SZIF, který je kompetentním orgánem pro vyplácení a případné krácení těchto dotací.

V rámci úředních kontrol EZ bylo odebráno celkem 84 vzorků z ekologické produkce a dále 22 konvenčních vzorků v rámci tzv. pozitivní kontroly na zkušebních stanicích ÚKZÚZ v Chrlicích, Oblekovicích a Lysicích.

Pro stanovení reziduí pesticidů byly odebírány vzorky na orné půdě (rostlinný materiál, půda), v sadech (ovoce a listy) a ve vinohradech (listy révy moštové). Celkem se jednalo o 56 vzorků. Dále inspektoři ÚKZÚZ odebrali vzorky ekologických krmiv (28 vzorků) na detekci reziduí pesticidů (12 vzorků), GMO (3 vzorky) anebo z důvodu monitoringu mykotoxinů (13 vzorků).

Rezidua pesticidů nepovolených v ekologické produkci byla zjištěna v 15 vzorcích z ekologické produkce, přičemž jeden vzorek ekologického krmiva byl vyhodnocen jako nevyhovující. Následným šetřením bylo v tomto případě zjištěno, že šlo o kontaminaci nezaviněnou kontrolovaným subjektem. Z výše uvedeného je zřejmé, že ne všechny vzorky s nálezem reziduí pesticidů jsou automaticky hodnoceny jako porušení pravidel ekologické produkce.

Dlouhodobý ekologický stacionární pokus

Pokus probíhá na pěti zkušebních stanicích (ZS), a to na ZS Čáslav (CAS), Horažďovice (HOR), Jaroměřice n. R. (JAR), Lípa (LIP) a Věrovany (VER) v nadmořských výškách od 207 do 505 metrů nad mořem v řepařské, obilnářské a bramborářské výrobní oblasti. Polní pokus je založen na výživářských bázích jako přesný a dlouhodobý.

V pokusu se porovnávají dva rozdílné systémy hospodaření, a to systém založený výhradně na rostlinné produkci (varianty 1 až 4) a systém s živočišnou výrobou (varianty 5 a 6).

Rok 2020 byl šestým rokem trvání dlouhodobého ekologického polního pokusu. V předchozím roce byla na pokusných variantách 1 až 4 pěstována pšenice (odrůda Wiwa) a na variantách 5 a 6 byl pěstován ječmen (odrůda Solist) s podsevem vojtěšky (odrůda Plato).

V průběhu sezóny se jednotlivé ZS potýkaly s přemnožením hraboše polního, který ovlivnil výši výnosů. Největších škod hraboš způsobil na ZS VER, kde byl porost pšenice i ječmene ve velké míře hraboši znehodnocen. Po sklizni byla pšeničná sláma zapravena, zatímco ječná sláma byla odvezena z pokusu (simulace potřeby podestýlky v živočišné výrobě). Následně byla na variantách 2 až 4 vyseta směska určená na zelené hnojení, jednalo se o směsku svazanky s hořčicí. Na ZS JAR a VER došlo ke zdecimování vojtěšky (seté jako podsev do ječmene) do takové míry, že porost musel být na podzim zaorán spolu se zeleným hnojením.

V měsících duben a květen roku 2020 byla na varianty 1 až 4 vyseta pohanka (odrůda Zita) a na zmíněných ZS byla znovu vyseta vojtěška. V průběhu vegetace byl na varianty 4 a 6 aplikován intenzifikační vstup Free N (bakterie pomáhající vázat vzdušný N). Pohanka se sklízela jednofázově v září. Po sklizni prošly nažky posklizňovou úpravou, pohanková sláma byla zmulčována a zapravena podmítkou. Na podzim proběhla na variantách 1 až 4 orba.

V roce 2020 proběhly v závislosti na podmínkách dvě (ZS VER), tři (ZS HOR, JAR a LIP), resp. čtyři (ZS CAS) seče vojtěšky.

Výnos pohanky v t/ha

ZS	Varianta hnojení				PRŮMĚR
	V 1	V 2	V 3	V 4	
CAS	2,17	2,34	2,26	1,83	2,15
HOR	1,77	1,80	1,58	1,63	1,69
JAR	2,66	2,74	2,51	2,41	2,58
LIP	1,36	1,45	1,79	1,47	1,52
VER	4,04	3,45	3,47	3,44	3,60
PRŮMĚR	2,40	2,36	2,32	2,16	2,31

Integrovaná produkce révy a ovoce

Od roku 2020 oddělení ekologického zemědělství zajišťuje povinná školení na integrovanou produkci révy vinné a ovoce. V předchozích letech ÚKZÚZ vydával proškoleným subjektům *Osvědčení o absolvování školení*. Toto *Osvědčení o absolvování školení* se již nevydává a za splnění této dotační podmínky se považuje účast na školení doložená podpisem na prezenční listině. Školení probíhají prezenční formou. V případech, kdy nebylo možné uskutečnit školení prezenčně z důvodu výskytu šíření koronaviru SARS-CoV-2, školení proběhla formou on-line.

Školení na integrovanou produkci révy vinné proběhla v pěti termínech, přičemž jedno školení proběhlo on-line. Proškoleny byly celkem 643 subjektů. Prezenční formou byla proškoleny většina subjektů, a to 623 oproti dvaceti subjektům, které absolvovaly školení on-line formou.

Školení na integrovanou produkci ovoce se uskutečnila ve čtyřech termínech, kdy poslední termín proběhl formou on-line školení. Proškoleny byly celkem 300 subjektů, z nichž 256 absolvovalo školení prezenčně a 44 pak on-line.

Ověřování účinnosti přípravků na ochranu rostlin (POR) a pomocných prostředků na ochranu rostlin

V letošním roce bylo zahájeno ověřování přípravků a pomocných prostředků na ochranu rostlin, které lze použít v ekologické a integrované produkci révy vinné, ovoce a zeleniny. Cílové choroby byly vybrány na základě diskuse s profesními svazy a přípravky s ohledem na jejich šetrnost k životnímu prostředí a možnostem uplatnění v ekologickém zemědělství.

Pro révu vinnou byly zvoleny dvě cílové choroby – padlí révové a šedá hniloba hroznů révy.

V případě jabloní byly testovány přípravky proti strupovitosti jabloní, skládkovým chorobám a mšicím.

Vzhledem k tomu, že ÚKZÚZ nedisponuje homogenními jednodrůdovými porosty révy vinné ani ovocných druhů, na kterých by mohly být pokusy založeny, byly na základě výsledků průzkumu trhu na dodavatele odborných služeb vybrány dva externí subjekty se zkušenostmi z oboru a certifikátem GEP, které na základě objednávky ÚKZÚZ toto testování za úplatu provedly.

Paralelně s testováním POR proti zvoleným cílovým chorobám na révě vinné probíhalo testování totožných POR v režii ÚKZÚZ (zaměstnanci OdEZ a OdVin).

Na polních plochách pracoviště podpory metod IOR v Olomouci byly v roce 2020 testovány POR a PP proti škodlivým činitelům na bramborách, zeleninách a jahodníku.

Na bramborách byly zkoušeny přípravky proti plísni bramborové, hnědé skvrnitosti a mandelince bramborové, na okurce seté přípravky proti plísni okurkové a padlí dýňovitých, na tykvi velkoplodé přípravky proti padlí dýňovitých a na rajčeti přípravky proti plísni rajčete.

Pokusy týkající se sledování biologické účinnosti vybraného sortimentu pesticidů na bílou skvrnitost listů jahodníku, padlí jahodníku a roztočíka jahodníkového nebyly v roce 2020 realizovány vzhledem k tomu, že z definovaných škodlivých činitelů se v porostech žádný nevyskytl.

Jednalo se o první rok státem organizovaných zkoušek ve vazbě na zmocnění v rostlinolékařském zákoně a požadavky NAP pro trvale udržitelné používání pesticidů.

Integrovaná ochrana rostlin (IOR)

Vzhledem k restrikcím vztahujícím se k řadě účinných látek, ke kterým dochází v souvislosti s ochranou zdraví lidí, necílových organismů a životního prostředí, narůstajícímu tlaku na snižování reziduí přípravků na ochranu rostlin (dále „POR“) ve vodách, půdě i potravinách, a s ohledem na stupňující se zájem Evropského parlamentu a Komise o stav IOR v jednotlivých členských státech byla v roce 2020 provedena ze strany ÚKZÚZ úprava formuláře pro šetření v oblasti IOR.

Formulář obsahuje 3 základní části: souhrnnou tabulku, 4 okruhy odborných otázek a pohled prvovýrobců na aktuální nastavení praxe. Souhrnná tabulka je připravena v úvodu formuláře a má poskytnout obecné informace o podniku. Na souhrnnou tabulku navazují 4 okruhy odborných otázek, které se vztahují k jednotlivým oblastem rostlinné výroby: půda/ hnojení/ pěstitelské strategie/ ochrana rostlin. Tyto otázky jsou bodově hodnoceny. Zcela nově jsou pak ve formuláři zařazeny otázky, jejichž závěry by mohly pomoci odhalit slabiny, které prvovýrobcům hospodaření v souladu s principy trvalé udržitelnosti a IOR v zemědělské praxi komplikují.

Nově vzniklý formulář byl dne 14.10.2020 představen zástupcům kompetentních odborů MZe. Toto představení proběhlo s ohledem na nákazovou situaci ohledně COVID-19 formou on-line videokonference.

Pro účely šetření IOR bylo stejně jako v předchozích letech vybráno cca 100 zemědělských subjektů.

Na základě požadavku ministerstva bylo oproti minulosti provádění dotazníkových šetření k IOR přesunuto až na začátek následujícího roku. Výsledky šetření za rok 2020 budou tedy známy během dubna 2021 a po zpracování poskytnuty ministerstvu.

NÁRODNÍ REFERENČNÍ LABORATOŘ

Ve všech oblastech činnosti byly úkoly plněny podle požadavků technických útvarů. V oblasti Agrochemického zkoušení zemědělských půd (AZZP) bylo doplněno vybavení pracovišť a na Oddělení Plzeň a na Odboru Opava se rutinně provádějí stanovení všech vzorků AZZP v rozšířené verzi.

Na všech pracovištích lze provádět kompletní analýzy AZZP – včetně rizikových prvků – metodou Mehlich 3. Také se provádí stanovení organické hmoty půdy metodou NIRS. Pokračovaly práce na rozšíření parametrů stanovovaných metodou NIRS (rozšířeno o barevný kvocient) a byly připraveny podklady pro stanovení poměru lehké a těžké frakce SOM. Ve spolupráci s VUT Brno byly ověřeny možnosti využití metody stanovení některých parametrů metodou MIR (infračervené spektroskopie ve střední infračervené oblasti). NRL se také podílela na plnění úkolů Národního akčního plánu pro snížení používání pesticidů. Na tento úkol byly z MZe uvolněny významné investiční i provozní prostředky. V souladu s naplňováním Strategie ústavu bylo stanovení PCR na NRL OOS zrušeno a úkol převzal ODŠOR Olomouc. Pokračovalo postupné zapojení diagnostických laboratoří ODŠOR do sítě Národních referenčních laboratoří pro diagnostiku škodlivých organismů rostlin, sdružených a koordinovaných EU-RL pro příslušné specializace. Toto pracoviště úspěšně zvládlo finančně i personálně náročnou diagnostiku ToBRFV v osivech rajčete a papriky. Specialisté NRL se aktivně podíleli na práci v ISO, CEN, CIPAC a ESPAC a na revizi Nařízení 152/2009 (metody zkoušení krmiv). ÚKZÚZ byl úspěšný v tendru na vývoj metod pro stanovení vybraných parametrů v rostlinných biostimulantech.

V r. 2020 ČIA všem laboratořím NRL prodloužil platnost udělené akreditace podle normy ČSN EN ISO/IEC 17025:2018, přičemž Osvědčení o akreditaci jsou platná do r. 2025.

Významným projektem v r. 2020 byl upgrade Laboratorního informačního a řídicího systému (Labsystém). Tento proces bude pokračovat i v r. 2021 a bude spojen s úplnou reorganizací jednotlivých databází a s vyšším využitím přímých přenosů dat.

Kompletní Zpráva o činnosti NRL v r. 2020 je zveřejněna na webových stránkách Ústavu

[rozbhor hospodaření 1-4q2003 \(eagri.cz\)](https://eagri.cz/rozbhor_hospodareni_1-4q2003)

Odborná činnost

Kontrola vstupů do půdy

Na pracovištích v Plzni, Brně a Opavě se provádí AZZP. Základní parametry pH, P, K, Ca a Mg byly postupně rozšiřovány o stanovení síry, mikroelementů (Cu, Fe, Al, Zn, Mn, B) a kadmia. Stanovované parametry, které charakterizují kvantitativní i kvalitativní obsah organické hmoty v půdě, jsou nyní: oxidovatelný uhlík, glomalin, celkový dusík, barevný kvocient Q4/Q6, celkový organický uhlík (TOC), lehká a těžká frakce a vodou extrahovatelný uhlík. Pro tato stanovení se využívá metoda spektroskopie v blízké infračervené oblasti (NIRS).

V AZZP dochází k úpravám pracovních postupů tak, aby se minimalizovala environmentální zátěž. Je snaha o snížení množství použitých chemikálií, což se promítne do ekonomických i ekologických ukazatelů. Ekotoxikologické parametry vzorků byly stanoveny pomocí baterie ekotoxikologických testů (krátkodobá nitrifikační aktivita, respirace mikroorganismů, růst kořene salátu, reprodukce roupice *Enchytraeus crypticus* a chvostoskoka *Folsomia candida*).

Oddělení NRL v Praze a Plzni v prohloubila vzájemnou spolupráci při analýzách hnojiv.

V dlouhodobém programu monitoringu půd byly analyzovány vzorky orné půdy na obsah perzistentních organických polutantů (PCB, OCP) a na obsah reziduí pesticidů. Vzorky z vybraných lokalit byly analyzovány na obsah minerálních olejů, uhlovodíkové frakce C10-C40. Minerální oleje byly analyzovány v sedimentech, u několika vybraných vzorků sedimentů byly stanoveny obsahy PCB, OCP.

Pracoviště OdNRL v Plzni, Praze a Opavě se v r. 2020 v součinnosti s OdMPZ podílela na přípravě vzorků a analytických podkladů a pro vypracování nové evropské normy pro stanovení rizikových prvků a sušiny v biostimulantech. Pracoviště v Plzni se účastnilo předběžné normativní studie, pořádané z USA, zaměřené na měření UV-VIS spekter hnojiv obsahujících přídavky látek huminové povahy. Úspěšně se toto pracoviště zapojilo i do mezinárodního kruhového testu pro stanovení biuretu v hnojivech metodou HPLC, pořádané laboratoří ze Španělska.

Bezpečnost potravních řetězců – kontrola krmiv

V r. 2020 bylo dodáno v porovnání s r. 2019 méně vzorků. Toto snížení oproti plánu bylo způsobeno omezením odběrů v důsledku protiepidemických opatření. Byla prováděna cílená kontrola křížové kontaminace a kontrola používání nepovolených doplňkových látek a zakázaných stimulátorů růstu. Ve vzorcích krmiv bylo analyzováno široké spektrum analytů od základních parametrů (dusíkaté látky, tuk, vláknina, aminokyseliny, mikro a makro prvky, parametry glycerolu aj.) přes doplňkové látky (vitamíny A, E, D3, močovinu aj.) až po rozsáhlou skupinu analytů řazených do skupiny nežádoucích či zakázaných látek (těžké kovy, fluoridy, dusitany, rezidua pesticidů, mykotoxiny, rostlinné toxiny, melamin, kyselina kyanurová a perzistentních organické polutanty). K těmto analýzám patří stanovení těžkých kovů (Pb, Cd, Hg, As, Ni), selenu, jodu a kobaltu za použití instrumentace ICP-MS a ICP-OES. Mykotoxiny byly též analyzovány ve vzorcích krmiv v rámci monitoringu výskytu mykotoxinů na farmách a pro potřeby ekologického zemědělství (EZ). Při sledování mykotoxinů ve vzorcích je analyzováno 17 látek, stejný počet analytů je detekován při analýze rostlinných toxinů.

Významný podíl analýz patřil analýzám pro OdMPZ, přičemž dominantní část tvořily vzorky pro testy homogenity materiálů určených pro kruhové testy. Pro Oddělení ekologického zemědělství byly stanoveny mykotoxiny ve vzorcích pohanky vojtěšky.

Celkově se jednalo o stanovení 12007 parametrů.

Kvalita rostlinné produkce a ekologické zemědělství (EZ)

Byly analyzovány vzorky obilovin (pšenice, ječmen, žito, triticales, kukuřice), olejnin (řepka, hořčice, mák, len), luskovin (hrách, sója, bob, lupina, peluška), chmele, makoviny, konopí, ovoce a zeleniny. Při hodnocení vlastností pšenice seté se využívá pekařský pokus RMT i hodnocení základních nutričních parametrů metodou NIRS. Pro OdEZ byly analyzovány vzorky pohanky. Proběhla kontrola ekologických vinogradů, ovocných sadů a ekologické polní produkce. Laboratoř se zabývá podněty na nesprávnou aplikaci nebo úlet přípravků na ochranu rostlin (POR) a kontrolou používání POR. Pro uznávací řízení kvality osiva řepky byly stanoveny glukosinoláty a kyselina eruková. U těchto vzorků došlo k téměř jejich trojnásobnému navýšení oproti r. 2019. Pro potřeby odrůdových zkoušek byly v bramborech stanoveny alkaloidy solanin a chaconin cukry a mykotoxiny viry metodou ELISA, ve vzorcích lupiny byl stanoven celkový obsah alkaloidů-hořkých látek. Počet vzorků byl opět celkem významně vyšší než v r. 2019. Byly zaváděny další metody pro identifikaci odrůd vybraných zemědělských plodin analýzou DNA.

Laboratorní kontrola přípravků a dalších prostředků na ochranu rostlin (POR)

Byly kontrolovány POR z různých skupin použití: herbicidy, fungicidy, insekticidy, růstové regulátory. U vzorků POR byly testovány jejich fyzikálně-chemické a technické vlastnosti včetně jejich chemického složení. V souvislosti s Nařízením EU 2017/625 o úředních kontrolách, které bylo rozšířeno o POR a neustávajícím přísunem neregistrovaných nebo falšovaných POR do Evropy, narostly požadavky na analýzy detailního chemického složení POR, zejména analýz relevantních nečistot, nečistot a formulačních přísad. Bylo odhaleno několik případů rozdílů v chemickém složení kontrolovaných vzorků POR od deklarovaného složení. Pracovníci laboratoře se také podíleli na testování a připomínkování mezinárodních metodik CIPAC, pro ESPAC zpracovali novou mezinárodní multimetodu UHPLC/UV pro stanovení účinných látek v POR.

Diagnostika škodlivých organismů rostlin

Laboratoře zajišťovaly v souladu s platnými předpisy diagnostiku a úkoly z pozice Národní referenční laboratoře pro diagnostiku škodlivých organismů rostlin, úřední laboratoře a karanténní stanice. V diagnostické sezóně došlo k významnému meziročnímu nárůstu počtů vzorků. Odbor diagnostiky škodlivých organismů rostlin řešil mimořádný úkol vyplývající z Prováděcího nařízení Komise EU 2020/1191 – Tomato brown rugose fruit virus (ToBRFV), který představoval pro diagnostická pracoviště výrazné pracovní i finanční zatížení.

NRL pro osivo a sadbu

Pracoviště provedlo významný počet zkoušek v rámci uznávacího řízení osiva a sadby na území ČR, akreditované rozборы osiva na žádost zákazníka nebo jako součást kontroly pověřených laboratoří, pověřených vzorkovatelů a inspektorů pro vzorkování OTI. Laboratoř vydala 333 certifikátů ISTA i OECD. Součástí práce laboratoře je pořádání školení, workshopů a přednášek, plánované akce se však z důvodu nepříznivé epidemiologické situace.

v souvislosti s COVID-19 neuskutečnily. V r. 2020 se vedoucí laboratoře účastnila na bloku on-line školení ÚKZÚZ pro vzorkovatele osiva. Pracoviště spolupracuje s širokou škálou laboratoří v celém světě. Jako součást kontroly pověřených laboratoří byly připraveny kruhové testy s osivem druhů *Triticum aestivum* a *Trifolium incarnatum*.

Vývojové úkoly

Bylo zahájeno řešení 3 nových vývojových úkolů pro potřeby analýz hnojiv a půdy a 5 úkolů pro potřeby NRL, resp. více technických odborů.

V r. 2020 bylo dokončeno 13 vývojových úkolů.

Zbývající úkoly budou dokončeny v r. 2021 resp. v r. 2022. Výsledky vývojových úkolů jsou průběžně publikovány v Bulletinu NRL, který je zveřejněn elektronicky na www.ukzuz.cz.

Nové přístrojové vybavení – příklady nákupů v r. 2020.

Laserový granulometr pro analýzu přípravků na ochranu rostlin zakoupený na OdZPOR.

Mikrodestičkový fluorimetr zakoupený pro OdMB.

Analyzátor stopových množství rtuti AMA-254, zakoupený pro ONRL Opava.

Kapalinový chromatograf Agilent 1290 Infinity II a hmotnostně-spektrometrický detector s trojnásobným kvadrupólovým analyzátozem Sciex Triple Quad 6500+, zakoupený pro ONRL Brno. Tato sestava je určena jak pro stanovení stopových koncentrací pesticidů a jejich metabolitů, mykotoxinů a přírodních toxinů, doplňkových a zakázaných látek a polutantů životního prostředí, tak vysoce kontaminovaných vzorků.

Zajištění kvality zkoušek a kontrola kvality

Mezilaboratorní porovnávací zkoušky (MPZ ÚKZÚZ)

Bylo zorganizováno 16 MPZ ÚKZÚZ, kterých se zúčastnilo celkem 166 laboratoří, z toho 65 laboratoří ze zahraničí. Účastníci MPZ ÚKZÚZ využívají ke komunikaci s poskytovatelem MPZ webové rozhraní. Pracoviště dodává účastníkům MPZ vzorky IRM pro zajištění interní kontroly kvality. Akreditované laboratoře NRL se zúčastnily vedle všech MPZ i celé řady dalších mezinárodních a národních porovnávacích zkoušek pro zajištění co nejlepší úrovně externí kontroly kvality.

Akreditace a certifikace

V r. 2020 proběhly ve všech laboratořích NRL audit ČIA. Laboratořím NRL ČIA prodloužil platnost udělené akreditace podle normy ČSN EN ISO/IEC 17025:2018 v rozsahu uvedeném v Přílohách k Osvědčením o akreditaci, a tak všechny laboratoře sekce NRL pracují podle aktualizované normy ČSN EN ISO/IEC 17025:2018. Na pracovišti OdMPZ, které je akreditovaným poskytovatelem zkoušení způsobilosti, proběhl v r. 2020 pravidelný dozorový audit ČIA podle normy ČSN EN ISO/IEC 17043:2010. Všechna Osvědčení o akreditaci, včetně platných Příloh, jsou zveřejněna na webových stránkách ÚKZÚZ.

Na vybraných pracovištích sekce NRL dále proběhly v r. 2020 tyto audit a kontroly: audit cenin a drahých kovů (platina), kontrola požární bezpečnosti a bezpečnosti práce, metrologická kontrola, kontrola uskladnění a evidence denaturovaného lihu, vše bez závad.

Mezinárodní spolupráce

Mezinárodní projekty

Projekt „Institucionální podpora v oblasti ekologického zemědělství v Moldavské republice“.

Do projektu jsou zapojeni i odborníci NRL. Z důvodu celosvětově nepříznivé situace se ve vzájemné spolupráci pokračovalo ve velmi omezené míře. V rámci projektu byly na ONRL Brno provedeny analýzy pšenice vyprodukované v Moldávii v režimu EZ na kvalitativní parametry včetně pekařského pokusu RMT.

Projekt „Zvýšení potravinové bezpečnosti v Bosně a Hercegovině“. V r. 2020 se uskutečnila odborná mise zaměřená na školení kolegů v B a H v oblasti požadavků na laboratorní zabezpečení pro úřední kontroly v oblasti potravinového řetězce. Z důvodu nepříznivé situace s koronavirem se po zbytek roku komunikace omezila na e-mailovou podobu.

Projekt "Zavedení systému fytosanitární kontroly v Gruzii". V r. 2020 probíhala spolupráce v omezené míře, a to formou konzultací v elektronické podobě. Diagnostická laboratoř v Gruzii se zúčastnila dvou mezilaboratorních porovnávacích zkoušek připravených ODŠOR ÚKZÚZ.

Mandát pro zpracování norem pro krmiva. V rámci mandátu M 523/3 pokračuje zpracování normy pro stanovení vitamínu A, E a D. Norma je zpracovávána v úzké spolupráci ÚKZÚZ a The Saxon State Company for Environment and Agriculture – Business Division of Agricultural Laboratories - (BfUL/LUFA). Proběhla validace metody a po odborném posouzení pracovní skupinou CEN TC 327 WG3 byla uznána za úspěšnou a metoda je tedy plně validována. V současné době je metoda ve stádiu prEN.

Požadavek na standardizaci pro zpracování norem pro hnojiva

V průběhu roku byl ze strany EK upřesněn požadavek na standardizaci a ÚKZÚZ se zúčastnil výběrového řízení vypsaného CEN, ve kterém uspěl. Pracovníci NRL budou v dalších letech zpracovávat normy pro analýzu rostlinných biostimulantů. Projekt je plně financovaný CEN prostřednictvím České agentury pro standardizaci.

Evropská a mezinárodní standardizace

Specialisté NRL pracují v několika technických skupinách ISO (190,134, 34) a CEN (327, 223, 260, 444, 455).

Spolupráce s Referenčními laboratořemi Evropských Společenství (EU RLs)

NRL ÚKZÚZ je podle Nařízení č. 625/2017/ES jmenována jako Národní referenční laboratoř pro rezidua pesticidů v obilovinách a krmivech, těžké kovy a dusíkaté sloučeniny v krmivech, doplňkové látky v krmivech, mykotoxiny a rostlinné toxiny v krmivech a diagnostiku škodlivých organismů rostlin (houby a oomycety, hmyz a roztoče, bakterie, hlístice, viry, viroidy a fytoplazmy). Laboratoře NRL se zúčastnily kruhových testů, které poskytovaly EU-RLs. Vybraní pracovníci NRL se účastnili mezinárodních zasedání formou webinářů.

Spolupráce s CIPAC a ESPAC

Pracovníci NRL se zúčastnili mezinárodního testování metodik POR, které pořádá CIPAC. Zástupkyně OdZPOR korespondenčně zaslala připomínky k 10 analytickým metodám. Hlavní činností expertní mezinárodní pracovní skupiny ESPAC je poskytovat podporu organizaci CIPAC při provádění malých mezilaboratorních testů a připomínkování analytických metod.

EU WG Formulation analysis

Z důvodu pandemie covid-19 a organizačních změn v DG Santé byla jednání pracovní skupiny EU „Working Group on Formulation Analysis“, jejímž členem za ČR je pracovnice OdZPOR, přesunuta do r. 2021. V průběhu roku byla korespondenčně diskutována náročnost implementace POR do laboratorní praxe podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/625 o úředních kontrolách a v rámci skupiny byly rovněž připomínkovány související dokumenty EU.

Vzdělávání a publikační činnost

Vzdělávání pracovníků NRL

Vzdělávání pracovníků NRL bylo v r. 2020 významně ovlivněno hygienickými a dalšími opatřeními, která souvisela s pandemií COVID-19. Tuzemská i zahraniční zasedání a vzdělávací akce se konaly většinou formou webových konferencí. To se týkalo také interních školení a porad NRL ÚKZÚZ. Školení na používání Labsystému 7 probíhalo zpočátku formou osobních setkání pracovníků NRL se zástupci dodavatele. Po zpřísnění hygienických opatření pokračovalo zaškolení pracovníků v prostředí TEAMS.

Publikace a prezentace na odborných akcích

Tři čísla Bulletinu NRL byla zveřejněna elektronicky na internetových stránkách ústavu. Průběžně byly aktualizovány, doplňovány a revidovány JPP Zkoušení krmiv, JPP Zkoušení hnojiv a JPP Testování odrůd. V průběhu r. 2020 publikovali specialisté NRL v některých odborných časopisech. Publikační a prezentační činnost NRL byla negativně ovlivněna pandemií COVID 19. Průběžně byly aktualizovány webové stránky NRL.

